

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

J.R.R.
TOLKIEN
**BÜYÜK WOOTTON
DEMİRCİSİ**

Hazırlayan VERLYN FLIEGER
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>
İllustrasyonlar TROLINE BATHES

Büyük Wootton Demircisi

J.R.R. Tolkien

Orijinal Adı: *Smith of Wootton Major*

İthaki Yayınları - 1353

Yayın Sorumlusu: *Alican Saygı Ortanca*

Yayına Hazırlayan: *Emre Aygün*

Düzeltili: *Alican Saygı Ortanca*

Kapak Uygulama: *Hamdi Akçay*

Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *B. Elif Balkın*

3. Baskı, Ocak 2019, İstanbul

ISBN: 978-605-375-795-5

Sertifika No: 11407

Türkçe Çeviri © Niran Elçi, 2018

© İthaki, 2018

© The Tolkien Trust, 1967, 2005

İllüstrasyonlar © Harper Collins Publishers, 1967, 1980

Önsöz, Sonsöz ve Notlar © Harper Collins Publishers, 2005

Bu eserin tüm hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla satın alınmıştır.

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

© Bu monogramın hakları The J.R.R. Tolkien Estate Limited'e aittir.

İthaki™ Penguin Kitap-Kâset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin tescilli markasıdır.

Caferaga Mah. Neşe Sokak, 1907 Apt. No: 31 Moda - Kadıköy / İstanbul

Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34

editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık

Maltepe Mah. Hastane Yolu, No: 1/6 Zeytinburnu - İstanbul

Tel: (0212) 613 30 06 Faks: (0212) 613 51 97

Sertifika No: 40200

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

J.R.R. TOLKIEN

BÜYÜK WOOTTON DEMİRCİSİ

GENİŞLETİLMİŞ BASKI

PAULINE BAYNES'İN
İLLÜSTRASYONLARIYLA

HAZIRLAYAN
VERLYN FLIEGER

ÇEVİRİ
NİRAN ELÇİ

İmla ve Kullanım Üzerine Not

Tolkien'in notları, yorumları ve taslakları, sağduyu, beraklık ve tutarlılık sınırları içinde mümkün olduğunca sadık bir biçimde sunuldu. Aşikâr tipografi hatalarını düzelttim ama zaman zaman kendi içinde tutarsızlıklar görölse de, onun kullandığı yazım biçimine, kullanımına ve noktalama işaretlerine uymaya çalıştım.

Verlyn Flieger

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
<i>Büyük Wootton Demircisi</i>	13
Galeri.....	64
Sonsöz	73
“Hikâyenin Kökeni” Tolkien’in Clyde Kilby’ye Yazdığı Not	90
Tolkien’in Altın Anahtar için Yazdığı Giriş Taslağı	93
“Büyük Pasta” Zaman Cetveli ve Karakterler	101
Hikâyenin Sonuna Dair Öneriler.....	109
<i>Büyük Wootton Demircisi</i> Makale	114
[“Büyük Pasta’nın melez taslağı ve kopyası]	149
Notlar	181

ÖNSÖZ

“BUNU OKUMAYIN! Henüz değil.”

J.R.R. Tolkien, George MacDonald’ın *Altın Anahtar* eserinin planlanan yeni baskısı için yazdığı ama bitirmediği giriş yazısına bu samimi uyarı ile başlıyordu. Bu, şakacı giriş yazısının açıkça gösterdiği gibi, sayfanın tepesindeki başlık çocuk okurlara hitap ediyordu. (Bu kitapta bu yazı da sunuluyor.) Her halükârda, çocuk okurlara da hitap etse, yetişkin okurlara da hitap etse, Tolkien söylediklerinde içtendi.

Tolkien editöryel giriş yazılarının gereksiz bir müdahale olduğunu savunuyordu çünkü giriş yazıları, kaçınılmaz olarak, hikâye ile okur arasına giriyor ve hikâyeye hakkında okurun edineceği ilk izlenimi bozuyordu. Tolkien’in görüşüne göre okur ile hikâyeye, herhangi bir aracı olmadan yüz yüze gelmeli. Kimsenin hikâyeyi yorumlamaması, okura hikâyenin ne hakkında olduğunu, hikâyeye hakkında ne düşünmesi gerektiğini söylememesi gerekiyor. Tolkien’e göre doğru “giriş” şöyle olmalı: “Okur, işte karşınızda, *Altın Anahtar*.” Bu konudaki görüşü o kadar kuvvetliydi ki MacDonald’ın hikâyesinin

girişini yazmayı bıraktı ve bunun yerine kendi hikâyesini yazdı, elinizdeki kitabı, *Büyük Wootton Demircisi*'ni.

Büyük Wootton Demircisi hakkında söylenecek çok şey var, çoğunu da Tolkien'in kendisi söylemiş ama önce hikâye anlatılıp sonra onlar söylenebilir. Tolkien'in talimatına uyarak, bu baskının sunuş bölümünü hikâyeden sonraya bıraktım ve sondaki sunduğum belgelere ekledim. Hikâyeyi keyifle okuyup bitirene kadar okumayın. Bunun yerine:

Okur, işte karşınızda, *Büyük Wootton Demircisi*.

Verlyn Flieger

Büyük Wootton Demircisi

BÜYÜK WOOTTON DEMİRCİSİ

Bir zamanlar, hafızaları sağlam olanlar için çok da uzun olmayan bir süre önce, bacakları uzun olanlar için çok da uzak olmayan bir yerde bir köy vardı. Adına Büyük Wootton demişlerdi çünkü birkaç kilometre uzağında, ağaçların arasındaki Küçük Wootton köyünden daha büyüktü; o sıralarda gönençli bir köy olsa da, çok büyük değildi ve olağan olduğu üzere o köyde de iyi, kötü ve hem iyi hem kötü, pek çok insan yaşardı.

Kendi tarzında dikkate değer bir köydü, yörede muhtelif zanaatkârlarının yetenekleri ile tanınmıştı ama özellikle aşçıları ünlüydü. Köy Kurulu'na ait büyük bir Mutfak vardı ve Aşçıbaşı önemli biriydi. Aşçıbaşı'nın Evi ve Mutfak, oralardaki en büyük, en eski ve aynı zamanda en güzel bina olan Büyük Ev'e bitişikti. Büyük Ev iyi taşlardan ve iyi meşe kütüklerinden inşa edilmişti ve bakımlıydı ama eskiden olduğu gibi boyalı ve yaldızlı değildi. Köylüler toplantılarını, tartışmalarını, halka açık ziyafetlerini ve aile toplantılarını Büyük Ev'de yaparlardı. Bu yüzden Aşçıbaşı devamlı meşguldü, çünkü bütün bu toplantılara uygun yemekler hazırlaması ge-

rekiyordu. Kutlanan sayısız bayram için uygun sayılan yemek, bol ve zengin olardı.

Kışın kutlanan tek bayram olduğundan herkesin dört gözle beklediği bir bayram vardı özellikle. Bir hafta sürüyordu ve son gününde, günbatımında, “İyi Çocuklar İçin Ziyafet” adı verilen bir eğlence düzenleniyordu. Bu ziyafete çok kişi davet edilmezdi. Kuşkusuz davet edilmeyi hak eden bazıları gözden kaçırdı ve hak etmeyen bazıları da yanlışlıkla davet edilirdi ama ziyafeti düzenleyenler ne kadar dikkatli davranırsa davranışın olurdu böyle şeyler. Her durumda, Yirmi Dört Ziyafeti’ne bir çocuğun katılabilmesi tamamen şansa bağlıydı çünkü bu ziyafet yirmi dört senede bir düzenlenirdi ve yalnızca yirmi dört çocuk davet edilirdi. Aşçıbaşı’nın bu ziyafette en iyi yemeklerini yapması beklenirdi ve pek çok güzel şeye ek olarak, Büyük Pasta’yı yapması gelenektir. Aşçıbaşı’nın adı daha çok, yaptığı Büyük Pasta’nın mükemmelliği (ya da tam tersi) ile hatırlanırdı çünkü bir Aşçıbaşı’nın ikinci bir Büyük Pasta yapacak kadar görevde kalması nadirdi.

Ama bir gün geldi, o dönemde görev yapan Aşçıbaşı bir tatile ihtiyaç duyduğunu ilan ederek herkesi şaşırttı çünkü daha önce hiç olmamıştı; ve çekip kimsenin bilmediği bir yere gitti; ve aylar sonra geri döndüğünde,

çok değişmiş görünüyordu. Başka insanların eğlendiğini görmekten keyif alan, iyi kalpli bir adamdı ama aslen ciddi biriydi ve pek az konuşurdu. şimdi daha neşeli olmuştu ve sık sık son derece g l n c şeyler yapıyor ve söylüyordu; ve ziyafetlerde Aşçıbaşlarından hiç beklenmeyen bir şey yapıyor, neşeli şarkılar söylüyordu. Yanında bir de çırak getirmişti; ve bu Köyü hayrete düşürdü.

Hayret verici olan Aşçıbaşı'nın bir çırağı olması değildi. Olağandı bu. Zamanı gelince Aşçıbaşı bir çırak seçer, bildiği her şeyi ona öğretirdi ve ikisi de yaşlandıkça çırak önemli işleri üstlenirdi, böylece Aşçıbaşı öldüğünde ya da emekli olduğunda, görevi devralmaya, Aşçıbaşı olmaya hazır olurdu. Ama bu Aşçıbaşı daha önce hiç çırak seçmemişti. Her seferinde, "daha zaman var," ya da "gözümü açık tutuyorum, uygun birini bulduğumda seçeceğim," demişti. Ama şimdi yanında sıradan bir oğlan çocuğu getirmişti, hem de k y den olmayan biri.  ocuk Wootton delikanlılarından daha kıvrak, daha hızlı, daha tatlı dilli ve daha nazikti ama bu iş için inanılmaz derecede gençti, görünüşüne bakarak ergenliğe yeni girmişti. Yine de, çırak seçmek Aşçıbaşı'nın işiydi ve kimsenin ona karışmaya hakkı yoktu, bu yüzden  ocuk k y de kaldı ve kendine ev tutacak kadar büyüyene dek Aşçıbaşı'nın Evi'nde yaşadı. Kısa zamanda köylüler onu görmeye alıştılar ve  ocuk

birkaç arkadaş edindi. Arkadaşları ve Aşçıbaşı ona Alf diye hitap ediyordu ama geri kalan herkes için yalnızca Çırak'tı.

Yalnızca üç sene sonra bir sonraki sürpriz geldi. Bir bahar sabahı Aşçıbaşı yüksek beyaz şapkasını çıkardı, temiz önlüklerini katladı, beyaz ceketini astı, sağlam bir dişbudak değnek ve küçük bir heybe aldı ve gitti. Yalnızca çırağa veda etti. Etrafta başka kimse yoktu.

“Şimdilik hoşçakal, Alf,” dedi. “İşleri, elinden geldiğince idare etmek üzere sana bırakıyorum, ki her zaman çok iyi yaptığın bir şeydir. Her şey yoluna girecektir. Bir daha karşılaşırsak, bana hepsini anlatacağımı umuyorum. Onlara yine tatile çıktığımı söyle ama bu sefer geri dönmeyeceğim.”

Çırak haberi Mutfak'a gelenlere verdiğinde köy epey çalkalandı. “Amma iş!” dediler. “Hem de haber vermeden ve veda etmeden! Aşçıbaşımız olmadan ne yapacağız? Yerine kimseyi de bırakmadı.” Tartışıp dururken, genç Çırak'ı Aşçı yapmak hiç akıllarına gelmedi. Çocuk biraz daha uzamıştı ama hâlâ çocuğa benziyordu ve yalnızca üç sene çalışmıştı.

Sonunda, daha iyi birini bulamadıklarından, pişirebildiği yemekleri çok da fena pişirmeyen bir köylü seçtiler. Adam gençken, Aşçıbaşı'nın çok meşgul olduğu

zamanlarda ona yardım etmişti ama Aşçıbaşı ondan pek hoşlanmamıştı ve onu yanına çırak almamıştı. Şimdi bir karısı ve çocukları olan, parasını dikkatli harcayan, güvenilir bir adamdı. “En azından kimseye haber vermeden çekip gitmez,” dediler, “ve kötü yemek hiç yoktan iyidir. Bir sonraki Büyük Pasta’ya daha yedi sene var, o zamana kadar öğrenir.”

Meşeyanı, adamın adı buydu, işlerin bu şekilde gelişmesinden pek memnun kalmıştı. Her zaman Aşçıbaşı olmak istemişti zaten ve bu işi başarabileceğinden hiç kuşku duymamıştı. Zaman zaman, Mutfak’ta yalnız kaldığında, yüksek beyaz şapkayı kafasına geçirir, iyice ovulmuş kızartma tavaasında kendine bakar ve kendi kendine konuşurdu: “Nasılsınız, Aşçıbaşı? Bu şapka size pek yaraşmış, sizin için yapılmış sanki. Umarım işleriniz yolunda gider.”

İşler çok da fena gitmedi çünkü en başta Meşeyanı elinden gelenin en iyisini yaptı. Üstelik Çırak da ona yardım ediyordu. Gerçekten de, Meşeyanı sinsi sinsi onu izleyerek ondan çok şey öğrendi ama bunu asla itiraf etmedi. Ama zaman geçti, Yirmi Dört Ziyafeti yaklaştı ve Meşeyanı Büyük Pasta’yı nasıl yapacağını düşünmek zorunda kaldı. Gizliden gizliye endişeleniyordu, çünkü yedi senelik deneyimin ardından, sıradan kutlamalar

için geçer not alabilecek pastalar ve tatlılar yapabilse de, Büyük Pasta'sının dört gözle beklendiğini ve acımasız eleştirmenleri tatmin etmesi gerektiğini biliyordu. Yalnızca çocukları da değil. Ziyafete yardım etmek için gelenlere aynı malzemelerle, aynı şekilde pişirilmiş daha küçük bir pasta sunması gerekiyordu. Aynı zamanda, Büyük Pasta'da yeni ve şaşırtıcı bir özellik bulunması, bir öncekinin tekrarından ibaret olmaması bekleniyordu.

Meşeyanı'nın aklındaki ana fikir çok tatlı ve zengin bir pastaydı ve tamamen şekerli kremayla kaplı olacağına karar vermişti (Çırak krema konusunda becerikliydi). "Krema pastayı güzelleştirir ve peri masalından çıkmış gibi görünmesini sağlar," diye düşünüyordu. Çocukların zevkleri hakkında bildiği pek az şeyden iki tanesi tatlılar ve perilerdi. İnsanın büyüdükçe perilerden hoşlanmayı bıraktığını düşünüyordu ama kendisi tatlıyı hâlâ seviyordu. "Ah! Peri masalları gibi," dedi, "aklıma bir fikir geldi," ve Pasta'nın tam tepesine, bembeyaz elbiseler giymiş, gümüş yıldızla biten bir değnek tutan küçük bir oyuncak bebek yerleştirebileceğini ve ayaklarının çevresine pembe kremayla *Peri Kraliçe* yazabileceğini düşündü.

Ama pasta için malzeme hazırlamaya başladığında, Büyük Pasta'nın içine neler konacağını doğru düzgün hatırlayamadığını fark etti; bu yüzden önceki aşçıların

bıraktığı eski tarif defterlerini karıştırdı. Eski aşçıların el yazılarını çözebildiğinde, tarifler kafasını karıştırdı, çünkü hiç duymadığı bir sürü şeyden, ayrıca unuttuğu ve zamanında bulamayacağı malzemelerden bahsediyorlardı ama defterlerde geçen bir iki baharatı deneyebileceğini düşündü. Kafasını kaşıdı ve son Aşçıbaşı'nın özel kekler için sakladığı baharatları ve diğer malzemeleri koyduğu, bir sürü farklı bölmesi olan eski siyah kutuyu hatırladı. İş devraldığından beri kutuya bakmamıştı ama biraz arandıktan sonra onu kilerdeki yüksek bir rafın üzerinde buldu.

Kutuyu indirdi ve kapağın üzerinde birikmiş tozu üfledi ama kutuyu açtığında çok az baharat kaldığını ve kalanların da kuru ve küflü olduğunu gördü. Ama köşedeki bir bölmede, altı penilik madeni paradan daha büyük olmayan, gümüşten yapılmış ama kararmış gibi görünen küçük bir yıldız buldu. “Ne tuhaf!” dedi, yıldızı ışığa tutarak.

“Hayır, değil!” dedi bir ses arkasından. Öyle ani konuşmuştu ki, Meşeyanı yerinde sıçradı. Bu Çırak'ın sesiydi ve daha önce Aşçıbaşı'yla bu ses tonuyla konuştuğu olmamıştı. Aslında, kendisine hitap edilmediği sürece Meşeyanı'yla pek az konuşuyordu. Bir gençten beklenen davranış da buydu; krema konusunda becerikli olabilirdi ama öğrenecek daha çok şeyi vardı: Meşeyanı böyle düşünüyordu.

“Ne demek istiyorsun, delikanlı?” dedi Meşeyanı, pek memnun olmayan bir sesle. “Tuhaf değilse nedir?”

“O sihirli,” dedi Çırak. “Peri Diyarı’ndan gelmiş.”

Bunun üzerine Aşçıbaşı güldü. “Tamam, tamam,” dedi. “Aynı hesap ama sen canın ne istiyorsa o ismi ver. Bir gün büyüyeceksin. Şimdi kuru üzümün çekirdeklerini çıkar. Böyle tuhaf sihirli üzümler görürsen bana haber ver.”

“Yıldızla ne yapacaksın, Usta?” dedi Çırak.

“Pasta’ya koyacağım, elbette,” dedi Aşçıbaşı. “Tam da gereken şey, özellikle de sihirliyse,” diyerek kıkırdadı. “Sen de çocuk partilerine katılmışsındır herhalde, üzerinden çok da zaman geçmemiştir. Bu tür partilerde karışıma bu tür süsler, küçük madeni paralar falan eklenir. En azından, bu köyde biz öyle yaparız: Çocukları eğlendiriyor.”

“Ama bu değersiz bir süs eşyası değil, Usta, bu sihirli bir yıldız,” dedi Çırak.

“Söylemiştin zaten,” diye terslendi Aşçıbaşı. “Pekâlâ, çocuklara söylerim. Onları güldürür.”

“Güldüreceğini sanmıyorum, Usta,” dedi Çırak. “Ama yapılması gereken de bu, çok doğru.”

“Sen kiminle konuştuğunu sanıyorsun?” dedi Meşeyanı.

Zamanı geldiğinde Pasta yapıldı, pişirildi, süslendi. Bunların çoğunluğunu Çırak yapmıştı. “Madem perile-

ri bu kadar seviyorsun, Peri Kraliçesi'ni senin yapmana izin vereceğim,” dedi Meşeyanı ona.

“Pekâlâ, Usta,” diye yanıt verdi Çırak. “Sen çok meşgulsen yaparım. Ama bu senin fikrindi, benim değil.”

“Fikir üretmek bana düşer, sana değil,” dedi Meşeyanı.

Ziyafet'te, Pasta uzun masanın tam ortasında, yirmi dört kırmızı mumdan oluşan halkanın içinde duruyordu. Tepesi küçük beyaz bir dağ gibi yükseliyordu, yamaçlarından kırılağıyla kaplıymış gibi ışıldayan küçük ağaçlar yükseliyordu; zirvesinde, dans eden bir kar kızı gibi tek ayağını kaldırmış küçük beyaz bir şekil duruyordu ve kızın elinde, ışıktaki parlayan minik, buzdan bir değnek vardı.

Çocuklar iri iri açılmış gözlerle kıza baktılar, bir iki tanesi el çırparak, “Ne kadar da güzel, tıpkı peri gibi!” dedi. Bu Aşçıbaşı'nı çok sevindirdi ama çırak hoşnutsuz görünüyordu. İkisi de oradaydı: Zamanı geldiğinde çırak bıçağı bileyip ona verecek, Aşçıbaşı da Pasta'yı kesecekti.

Sonunda Aşçıbaşı bıçağı aldı ve masaya yaklaştı. “Size söylemeliyim ki, canlarım,” dedi, “bu harika kremanın altında pek çok güzel yiyecekten yapılmış bir kek var ama aynı zamanda, hamuruna bir sürü küçük şey karıştırıldı, süs eşyaları, küçük madeni paralar falan ve size düşen pasta diliminde bunlardan bir tane

bulmak şans getirirmiş, öyle duydum. Pasta'da bunlardan yirmi dört tane var, yani Peri Kraliçe hakça davranırsa hepinize birer tane düşecek. Ama bunu her zaman yapmaz: O hileci bir yaratık. İnanmıyorsanız Bay Çırak'a sorun." Çırak dönüp çocukların yüzlerindeki ifadeye baktı.

"Olamaz! Az daha unutuyordum," dedi Aşçıbaşı. "Bu akşam yirmi beş tane var. Bir de, küçük gümüş bir yıldız var, özel, sihirli bir yıldız ya da Bay Çırak öyle diyor. Bu yüzden dikkatli olun! Şirin ön dişlerinizden birini kırarsanız, sihirli yıldız onu onarmaz. Ama yine de onu bulmak özellikle şans getirir, herhalde."

Güzel bir pastaydı ve gerekenden daha büyük olmaması dışında kimse kusur bulamadı onda. Pasta kesildiğinde çocukların her birine birer büyük dilim düştü ama başka kalmadı: Bir porsiyon daha almak yoktu. Dilimler kısa sürede tükendi ve zaman zaman bir süs eşyası ya da bir madeni para bulundu. Bazıları bir tane, bazıları iki tane buldu, bazıları ise hiç bulamadı; çünkü pastanın üzerinde bir oyuncak bebek olsa da, olmasa da, talih böyle işler. Ama Pasta'nın tamamı yendikten sonra bile büyülü yıldızdan iz yoktu.

"Bak şimdi!" dedi Aşçıbaşı. "Demek ki gümüşten fa-lan yapılmamıştı; eriyip gitmiş olmalı. Ya da belki Bay Çırak haklıydı, yıldız gerçekten de sihirliydi ve ortadan kaybolup Peri Diyarı'na geri döndü. Pek de hoş bir nu-

mara değil, bana sorarsanız.” Alaylı bir gülüşle Çırak’a baktı ve Çırak onun bakışına gülümsemeden, karanlık gözlerle karşılık verdi.

Gümüş yıldız gerçekten de bir sihirli bir yıldızdı: Çırak bu tür konularda yanlış yapacak biri değildi. Olan şuydu ki, ziyafetteki oğlan çocuklarından biri, hiç farkında olmadan yıldızı yutmuştu ama kendi pasta diliminde bir de gümüş para bulmuş, onu yanında oturan Nell adlı küçük kıza vermişti: Çünkü kız kendi pastasında hiçbir şey bulamadığı için büyük hayal kırıklığına uğramıştı. Çocuk bazen yıldıza ne olduğunu merak ediyordu ve yıldızın onda ama hiç hissedemeyeceği bir yerde olduğunu bilmiyordu çünkü yıldızın asıl amacı buydu. Yıldız orada uzun süre bekledi, ta ki zamanı gelene kadar.

Ziyafet kış ortasında yapılmıştı ama şimdi aylardan hazirandı ve gece hemen hiç karanlık değildi. Çocuk şafaktan önce kalktı çünkü uyumak istemiyordu: Bugün onun onuncu doğum günüydü. Pencereden dışarı baktı, dünya sessiz ve beklenti dolu görünüyordu. Sessiz, güzel kokulu, hafif bir esinti, uyanmaya başlamış ağaçları sallıyordu. Sonra şafak geldi ve çocuk uzaklarda kuşların şafak şarkılarının başladığını duydu, şakımlar

yaklaşarak yükseldi ve sonunda üzerinden geçti, evin etrafını doldurdu ve güneş dünyanın kıyısında yükselirken bir müzik dalgası gibi Batı'ya doğru uzaklaştı.

“Bana Peri Diyarı'nı hatırlattı,” dedi çocuk kendi kendine, “ama Peri Diyarı'nda insanlar da şarkı söyler.” Sonra yüksek ve berrak bir sesle, görünüşe göre ezbere bildiği yabancı sözcüklerle, şarkı söylemeye başladı; ve o anda yıldız ağzından düştü ve çocuk onu açık eliyle yakaladı. Şimdi yıldız parlak gümüş rengiydi ve güneşte ışılıyordu; yıldız, uçup gitmek üzereymiş gibi hafifçe titredi ve yükseldi. Çocuk hiç düşünmeden elini alnına yapıştırdı ve yıldız orada, alnının ortasında kaldı. Çocuk yıldızı senelerce orada taşıdı.

Dikkatli gözler için görünmez olmasa da, yıldızın orada olduğunu pek az kişi fark etti; yıldız çocuğun yüzünün bir parçasına dönüştü ve genelde parlamadı. Işığının bir kısmı çocuğun gözlerine geçti; sesine de. Yıldız ona gelir gelmez çocuğun sesi güzelleşmişti ve büyüdükçe daha da güzelleşti. Yalnızca “günaydın” dese bile, insanlar konuşmasını dinlemekten hoşlanıyordu.

Çocuk ülkesinde el işçiliğinin iyiliği ile tanınır oldu, yalnızca kendi köyünde değil, çevre köylerde de. Babası bir demirciydi, çocuk da babasının zanaatını seçti ve demircilikte babasını geçti. Babası hayattayken Demircioğlu diyorlardı ona, sonra da kısaca Demirci. Çünkü o günlerde Uzak Easton ile Batıkorusu arasındaki en iyi

demirci oydu ve demirhanesinde demirle her tür şeyi yapabiliyordu. Elbette, yaptıklarının çoğu basit ve faydalı şeylerdi, gündelik ihtiyaçları karşılayan şeyler: çiftlik araçları, marangoz aletleri, mutfak araçları, tencereler ve tavalar, çubuklar, sürgüler ve menteşeler, tencere askıları, ocak ızgaraları, at nalları, vesaire. Sağlam ve kalıcı şeylerdi ama aynı zamanda zarif bir tarafları vardı, kendi tarzlarında biçimliydiler, kullanması ve bakması güzeldi.

Ama zaman bulabildiğinde, sırf hoşuna gittiği için yaptığı şeyler de vardı, güzel şeyler çünkü demiri işleyerek, yapraklar ve çiçeklerden oluşmuş bir demet kadar hafif ve narin görünen harika şekiller verebiliyor, yine de demirin haşın gücünü koruyabiliyor, daha da sağlam görünmesini sağlayabiliyordu. Onun yaptığı kapıların ya da kafes işlerinin yanından geçen hiç kimse, durup hayran hayran izlemekten kendini alamıyordu ama kapatıldığı zaman da kimse o kapıyı ya da kafes işini açamıyordu. Demirci bu tür şeyleri yaparken şarkı söylerdi ve Demirci şarkı söylemeye başladığında yakındakiler işlerini güçlerini bırakır, demirhaneye gelip onu dinlerdi.

Çoğu insanın onun hakkında bildikleri bundan ibaretti. Bu kadarı yeterliydi ve aslında köydeki çoğu erkek ve kadının hatta aralarında yetenekli ve çalışkan olanların

yapabildiğinden daha fazlasını yapıyordu. Ama bilinecek daha fazlası vardı. Çünkü Demirci Peri Diyarı'nı tanıır hale gelmişti ve bazı bölgelerini bir ölümlünün bilebileceği kadar iyi biliyordu; ama çoğu kişi Meşeyanı gibi olduğundan, bundan karısı ve çocukları dışında pek az kişiye bahsediyordu. Karısı, gümüş parayı verdiği Nell idi ve kızlarının adı Nan, oğlunun adı ise Ned Demircioğlu idi. Sırrını onlardan zaten saklayamazdı çünkü arada bir akşamları çıktığı uzun yürüyüşlerden ya da bir yolculuktan döndüğünde, zaman zaman yıldızın altında parladığını görüyorlardı.

Zaman zaman demirci, bazen yürüyerek, bazen at sırtında çıkıp gidiyordu ve iş için gittiği varsayıyordu; bazen öyleydi, bazen de değildi. Her durumda, işi için sipariş toplamaya, demir, kömür ya da başka malzemeler almaya gitmediği oluyordu ama bu tür şeyleri de titizlikle yapıyordu ve köyde dedikleri gibi, bir peniyi dürüstçe iki peniye dönüştürmeyi biliyordu. Ama onun Peri Diyarı'nda kendine has işleri vardı ve orada memnurlukla karşılanıyordu çünkü altında bir yıldız parlıyordu ve o tehlikeli yolculukta bir ölümlü için mümkün olduğunca güvendeydi. Düşük Şerler yıldızdan kaçınırdı ve Büyük Şerler'e karşı da korunuyordu.

Demirci bunun için minnettardı, çünkü kısa zamanda bilgelik edinmiş, Peri Diyarı'nın harikalarına yaklaşmak için tehlikeyi göze almak gerektiğini ve pek çok

kötülüğe meydan okumak için ölümlülerin kullanamayacağı kadar güçlü silahlar gerektiğini anlamıştı. Demirci bir savaşçıya dönüşmek yerine, öğrenmeye ve keşfetmeye devam etmişti; ve zaman içinde, kendi dünyasında büyük masallara konu olacak ve kralların fidyelerini ödeyebilecek kadar güçlü silahlar dövebilir halde gelse de, bunun Peri Diyarı'nda pek önemli olmadığını biliyordu. Bu yüzden, onca şey yapabildiği halde, tek bir kılıç, tek bir mızrak, tek bir ok başı yaptığını hatırlayan yoktu.

Peri Diyarı'na ilk gittiğinde, güzel vadilerdeki ormanlarda ve çimenliklerde yaşayan düşük halkların ve yumuşak başlı hayvanların arasında, geceleri yabancı yıldızları yansıtan ve şafakta uzak dağların ısıltı ısıltı zirvelerinin gölgesinin düştüğü parlak suların kıyısında sessizce yürümüşü. Kısa ziyaretlerinin bazılarında, zamanını tek bir ağaca ya da tek bir çiçeğe bakarak harcamıştı; daha sonraki, uzun yolculuklarda hem güzel, hem korkunç şeyler görmüşü ama hiçbirini doğru düzgün hatırlayamamış, arkadaşlarına anlatamamıştı; yine de onları yüreğinin derinliklerinde sakladığını biliyordu. Ama bazı şeyleri unutmamıştı ve onlar sık sık hatırladığı harikalar ve sırlar olarak zihninde kalmıştı.

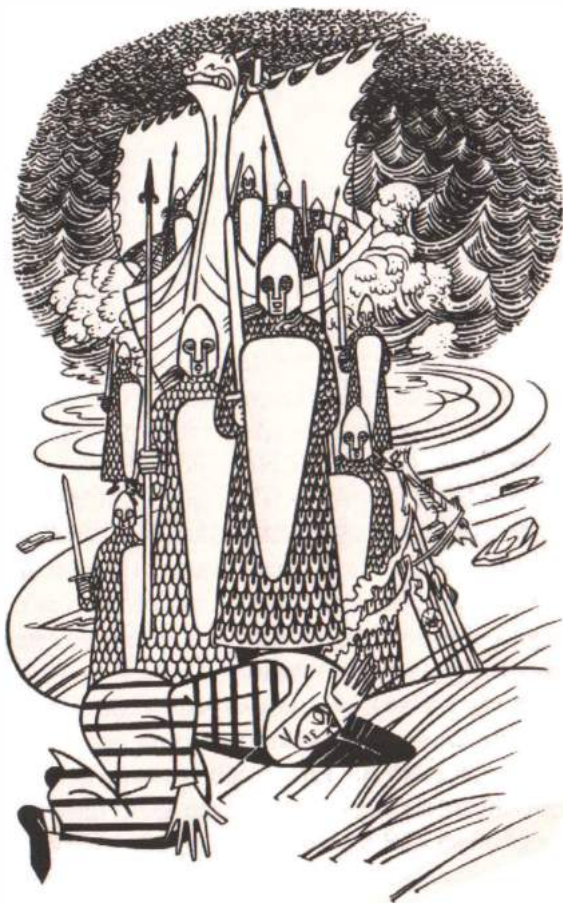
Rehberi olmadan uzaklara yürümeye ilk başladığında, diyarın uzak sınırlarını keşfetmeyi düşündü ama önün-

de büyük dağlar yükseldi ve uzun yollardan giderek onların çevresinden dolandığında, sonunda ıssız kıyılarına vardı. Rüzgârsız Fırtına Denizi'nin kenarında durdu. Zirveleri karla kaplı tepelere benzeyen mavi dalgalar sessizce Gayrı-ışık'tan yuvarlanıp geliyor, uzun kıyıya vuruyor, insanların hiç bilmediği Karanlık Diyarlar'daki savaşlardan dönen beyaz gemileri getiriyordu. Büyük bir geminin karaya yanaştığını gördü ve köpük köpük sular sessizce döküldü. Elf denizciler uzun boylu ve dehşetliyidiler; kılıçları parlıyor, mızrakları ışıltıyordu ve gözlerinde delici bir ışık vardı. Aniden bir zafer şarkısıyla seslerini yükselttiler ve Demirci'nin yüreği korkuyla titredi, yüzüstü yere kapaklandı ve savaşçılar onun üzerinden geçip yankılanan tepelere doğru uzaklaştılar.

Ondan sonra Demirci kıyıya bir daha gitmedi. Deniz'in kuşattığı bir ada diyarında olduğuna inandı ve dikkatini dağlara çevirdi, krallığın yüreğine gitmek istedi. Bu gezilerden birinde gri bir sise kapıldı ve yolunu şaşırıp uzun süre dolandı ve sonunda sis kalktığında kendini engin bir ovada buldu. Çok uzaklarda büyük, gölgeli bir tepe vardı ve o gölgenin oluşturduğu köklerden Kral'ın Ağacı'nın fışkırdığını, kat kat gökyüzüne yükseldiğini gördü. Ağacın ışığı öğlen güneşi gibiydi ve bir anda sa-

yırsız yaprağa, çiçeğe ve meyveye durdu; ve bunların teki bile Ağaç'ta yetişmiş diğerlerine benzemiyordu.

Demirci, sık sık aramasına rağmen, o Ağaç'ı bir daha görmedi. Böyle bir yolculukta, Dışarıdaki Dağlar'a tırmandığında, dağların arasındaki derin bir vadiye geldi. Vadinin dibinde dingin bir göl vardı ve o gölü çevreleyen ağaçları sallayan yel göle hiç dokunmuyordu. Vadinin içindeki ışık kızıl bir günbatımı gibiydi ama ışık gölden geliyordu. Demirci gölün üzerine doğru uzanan alçak bir yamaçtan suların içine baktı ve ölçülmesi imkânsız derinlikler gördüğünü sandı; ve orada alevden tuhaf şekillerin kıvrılıp büküldüğünü, dallandığını, bir yarıktaki büyük yosunlar gibi sallandığını ve aralarında alev alev yaratıkların gidip geldiğini gördü. İç hayretle dolarak suyun kenarına gitti ve ayağını uzatarak suyu sınadı ama o su değildi: Taştan da sert, camdan da pürüzsüzdü. Üzerine adım attı, tüm ağırlığıyla düştü ve bir gümbürtü gölün üzerinde çınlayarak yayılıp kıyılarda yankılandı.

O anda yel yükselip çılgın bir Rüzgâr'a dönüştü, büyük bir hayvan gibi kükredi, Demirci'yi alıp kıyıya fırlattı ve onu ölü bir yaprak gibi yuvarlayarak yamaç yukarı sürükledi. Demirci kollarını genç bir huş ağacının gövdesine dolayarak tutundu ve Rüzgâr hiddetle güreşerek onu ağaçtan koparmaya çalıştı; ama esintiyile

huş ağacı yerlere kadar eğildi ve Demirci'yi dallarının arasına aldı. Sonunda Rüzgâr dindiğinde Demirci ayağa kalktı ve huş ağacının çıplak olduğunu gördü. Bütün yaprakları dökülmüştü ve ağlıyordu, gözyaşları dallarından yağmur gibi dökülüyordu. Demirci elini beyaz kabuğa dayadı ve, "Huş ağacı, çok yaşa! Gönlünü alabilmek için, teşekkür edebilmek için ne yapabilirim?" dedi. Ağacın yanıtının elinden geçtiğini hissetti: "Hiçbir şey," dedi ağaç. "Git buradan! Rüzgâr seni avlıyor. Sen buraya ait değilsin. Git ve bir daha dönme!"

Demirci vadiden yukarı tırmanırken huş ağacının gözyaşlarının yüzünden süzüldüğünü, acı acı dudaklarına dokunduğunu hissetti. Uzun yoluna giderken yüreği hüznünlendi ve bir süre Peri Diyarı'na dönmedi. Ama oradan vazgeçemiyordu ve döndüğünde o diyarın derinliklerine girme arzusu daha da güçlüydü.

Sonunda Dış Dağlar'dan geçen bir yol buldu ve İç Dağlar'a gelene kadar devam etti. Dağlar yüksek, dik ve ürkütücüydü. Ama sonunda tırmanabileceği bir geçit buldu ve günlerden bir gün büyük bir cesaretle dar bir yarıktan geçip aşağı baktığında, kendisi bilmese de, nasıl Dış Peri Diyarı'nın yeşilliği bizim bahar yeşilliklerimizden kat kat üstünse, Dış Peri Diyarı'nın yeşilliklerinden kat kat üstün yeşilliklere sahip Hepgündüz Vadisi'ni

gördü. Orada, hava o kadar berraktır ki, vadi çok geniş, kuşlar ise ancak çalığı boyunda olmasına rağmen, vadinin uzak ucundaki ağaçlarda şakıyan kuşların kırımızı dillerini görebilirsiniz.

İç taraflarda dağlar, fokurdayan çağlayanların sesleriyle dolu uzun yamaçlar halinde alçalıyordu ve Demirci sevinçle yoluna devam etti. Vadi'nin çimenlerine ayak bastığında şarkı söyleyen elf sesleri duydu ve parlak nilüferlerle kaplı bir ırmağın kıyısında dans eden kızlara rastladı. Dansın hızı, inceliği ve durmaksızın değişen hareketleri onu büyüledi ve oluşturdukları halkaya doğru adım attı. Bunun üzerine kızlar aniden durdular ve uzun saçlarını beline sarkıtmış, pileli etekli bir kız onu karşılamak için öne çıktı.

Gülerek Demirci'ye hitap etti ve şöyle dedi: "Zaman geçtikçe daha cüretkâr oluyorsun, Yıldızalın, sence de öyle değil mi? Bunu öğrenirse Kraliçe'nin ne diyeceğinden korkmuyor musun? Ondan izin almamışsan, elbette." Demirci utandı çünkü kendi aklından geçenlerin ayırdına varmıştı ve kızın da düşüncelerini okuyabildiğini anlamıştı: Alnındaki yıldızın dilediği her yere gitmesine izin veren bir nişan olduğunu düşünüyordu; ve artık bunun böyle olmadığını biliyordu. Ama kız tekrar konuşurken yine gülümsüyordu: "Gel! Madem buradasın, benimle dans edeceksin," ve Demirci'nin elini tutup halkaya çekti.

Bir süre orada dans ettiler ve Demirci bir süre kıza eşlik etmenin nasıl bir hız, nasıl bir güç ve nasıl bir coşku getirdiğini hissetti. Ama yalnızca bir süreliğine. Durduklarında, pek az zaman geçmişti sanki. Kız eğildi, ayaklarının dibinden beyaz bir çiçek aldı ve Demirci'nin saçlarına taktı. “Şimdilik hoşça kal!” dedi. “Belki, Kraliçe izin verirse yine görüşürüz.”

Demirci, o karşılaşmadan sonra, atını ülkesinin yollarında sürerken buldu kendini. Aradaki yolculuğu hiç hatırlamıyordu. Bazı köylerde insanlar ona hayretle bakıyor, o gözden kaybolana dek arkasından izliyorlardı. Kendi evine geldiğinde kızı koşarak dışarı çıktı ve sevinçle selamladı onu – Demirci beklenenden erken dönmüştü ama onu bekleyenler için değil. “Babacığım!” diye bağırdı çocuk. “Nerelere gittin? Yıldızın parlıyor!”

Demirci eşiği aştığında yıldız yine soldu ama Nell onun elini tuttu, şömineye çekti ve orada durup tekrar baktı ona. “Sevgili Kocam,” dedi, “nerelere gittin, neler gördün? Saçlarında bir çiçek var.” Çiçeği kocasının saçlarından nazıkça aldı ve kendi eline koydu. Çok uzaktan gördükleri bir şeye benziyordu ama oradaydı işte ve çiçekten yayılan ılık, akşam ilerledikçe kararmaya başlayan odanın duvarlarına gölgeler düşürüyordu.

Nell'in önündeki adamın gölgesi yüksekti ve koca başını Nell'in üzerine eğmişti. "Deve benziyorsun, baba," dedi, daha önce konuşmamış olan oğlu.

Çiçek ne soldu, ne kurudu; onu bir sır ve bir hazine olarak sakladılar. Demirci onun için anahtarlı bir kutu yaptı ve çiçeği orada sakladılar, nesilden nesle aktardılar; ve anahtarı miras alanlar zaman zaman kutuyu açıyor, Yaşayan Çiçek'e uzun uzun bakıyordu, ta ki kutu tekrar kapanana kadar: Kutunun kapanma vaktini seçen onlar değildi.

Köyde seneler durmadı. Pek çok sene akıp geçti. Çocuk Ziyafeti'nde yıldızı bulduğunda demirci daha on yaşına bile basmamıştı. Sonra bir başka Yirmi Dört Ziyafeti geldi, Alf artık Aşçıbaşı olmuştu ve Arpçı adlı bir delikanlıyı kendine çırak seçmişti. On iki sene sonra, demirci Yaşayan Çiçek'le birlikte geri dönmüştü ve şimdi, kışın, yeni bir Yirmi Dört Ziyafeti düzenlenecekti. O sene, bir gün, Demirci Dış Peri Diyarı'nın koruluklarında yürüyordu ve mevsimlerden güzdü. Dallarda altın rengi, yerlerde kırmızı yapraklar vardı. Arkasından ayak sesleri geldi ama demirci kulak asmadı, arkasına da dönmedi, çünkü düşüncelere dalmıştı.

O ziyarette bir çağrı almış, uzun bir yolculuk yapmıştı. O zamana dek yaptığı tüm yolculuklardan daha

uzun gelmişti. Onu korumuş, ona yol göstermişlerdi ama geçtiği yolları doğru düzgün hatırlamıyordu; çünkü yolun büyük kısmında sisler ya da gölgeler gözünü perdelemişti ve sonunda, sayısız yıldızla dolu gece göğünün altında, yüksek bir yere varmıştı. Orada onu Kraliçe'nin huzuruna çıkardılar. Kraliçe'nin bir tacı ve tahtı yoktu. Olanca haşmeti ve görkemiyle oracıkta duruyordu ve yukarıdaki yıldızlar gibi parlayan, ışıldayan bir ordu çevresini almıştı; ama kraliçe onların mızraklarının uçlarından daha uzundu ve başının üzerinde beyaz bir alev yanıyordu. Demirci'ye yaklaşmasını işaret etti ve demirci titreyerek öne çıktı. Tiz, berrak bir boru çalındı ve aniden yalnız kaldılar!

Demirci, Kraliçe'nin önünde ayakta durdu, nezaketle eğilmedi, çünkü feci şaşalamıştı ve onun kadar düşük bir yaratık için her tür jestin boşuna olacağını hissediyordu. Sonunda başını kaldırdı ve Kraliçe'nin yüzünün ve gözlerinin ciddi bir ifadeyle ona dönmüş olduğunu gördü; Demirci endişelendi, hayrete düştü, çünkü o anda Kraliçe'yi tanımıştı: Yeşil Vadi'deki güzel kızdı, ayaklarının bastığı yerden çiçekler fışkıran dansçı. Kraliçe onun hatırladığını görerek gülümsedi ve ona yaklaştı; uzun uzun, daha çok sözsüzce konuştular ve Demirci onun düşüncelerinden pek çok şey öğrendi, bazıları sevinç, bazıları ısırap veren düşünceler. Sonra geçmişe dönerek yaşadığı hayatı hatırladı ve Çocuk

Ziyafeti'ne ve yıldızı bulduğu güne döndü. Elinde bir değnek tutarak dans eden oyuncak bebek aniden gözlerinin önüne geldi ve utançla başını eğerek gözlerini Kraliçe'nin güzelliğinden kaçırdı.

Ama Kraliçe, Hepgündüz Vadisi'nde güldüğü gibi güldü ona. "Benim için üzülme, Yıldızalın," dedi. "Kendi halkından da çok utanma. Küçük bir oyuncak bebek, Peri Diyarı'nın hiç hatırlanmamasına yeğdir, belki. Bazıları için perilere dair gördükleri tek şeydir. Bazıları için ise uyanış. O günden bu yana içten içe, beni görmeyi diledin ve sana dileğini bahşettim. Ama daha fazlasını veremem. Veda ederken, seni habercim yapacağım. Kral'a rastlarsan, ona şöyle söyle: *Zaman geldi. Bırak seçsin.*"

"Ama Perilerin Hanımı," diye kekeledi demirci, "Kral nerede?" Çünkü bu soruyu Peri halkına da defalarca sormuştu ve hepsi aynı yanıt vermişti: "Bize söylemedi."

Kraliçe yanıt verdi: "Eğer o sana söylemediyse, Yıldızalın, ben de söyleyemem. Ama o pek çok yolculuk yapar ve imkânsız yerlerde karşına çıkabilir. Şimdi diz çökerek nezaketini göster."

Bunun üzerine Demirci diz çöktü, Kraliçe eğilerek elini onun başına koydu ve demircinin üzerine büyük bir dinginlik çöktü; aynı anda hem kendi Dünya'sında, hem de Peri Diyarı'ndaymış gibi hissetti ve aynı zamanda onların dışındaydı, onları inceliyordu, bu yüzden

aynı anda hem onlardan yoksun, hem onlara sahipti ve huzur içindeydi. Bir süre sonra, dinginlik geçtiğinde başını kaldırdı ve ayağa kalktı. Şafak söküyordu, yıldızlar solmuştu ve Kraliçe gitmişti. Dağlarda, çok uzaklardan, bir boru sesinin yankısını duydu. Durduğu yüksek düzlük sessiz ve boştu: Demirci artık yolunun yoksunluğa çıktığını biliyordu.

Şimdi o buluşma yerini çok geride bırakmıştı ve işte buradaydı, dökülmüş yaprakların arasında yürüyor, gördüklerini ve öğrendiklerini düşünüyordu. Ayak sesleri yaklaştı. Sonra, aniden yanında biri konuştu: “Benim gittiğim yöne mi gidiyorsun, Yıldızalın?”

Demirci irkildi ve düşüncelerinden sıyrıldı. Yanında bir adam gördü. Uzun boylu bir adamdı, hızla ve hafif adımlarla yürüyordu; tepeden tırnağa koyu yeşillere bürünmüştü ve yüzünü kısmen gölgeleyen bir başlık takmıştı. Demirci şaşırды çünkü yalnızca Peri halkı ona “Yıldızalın” derdi ama bu adamı daha önce gördüğünü hatırlayamıyordu; ama onu tanıması gerektiği gibi huzursuz edici bir his vardı içinde. “Sen ne yöne gidiyorsun?” dedi.

“Ben senin köyüne dönüyorum,” diye yanıt verdi adam, “ve senin de oraya döndüğünü umuyorum.”

“Gerçekten de köyüme dönüyorum,” dedi Demirci. “Birlikte yürüyelim o zaman. Ama aklıma bir şey geldi. Eve dönüş yolculuğuma başlamadan önce, önemli bir hanım bana bir mesaj emanet etti ama yakında Peri Diyarı’ndan çıkacağız ve bir daha döneceğimi hiç sanmıyorum. Ya sen?”

“Ben döneceğim. Mesajı bana aktarabilirsin.”

“Ama mesaj Kral’aydı. Onu nerede bulacağını biliyor musun?”

“Biliyorum. Mesaj nedir?”

“Hanım ona yalnızca şunları söylememi istedi: *Zamanı geldi. Bırak seçsin.*”

“Anlıyorum. Artık dert etme.”

Ayaklarının altında hışırdayan yapraklar dışında sessizlik içinde yan yana ilerlediler ama birkaç kilometre sonra, henüz Peri Diyarı’ndan çıkmamışlarken, adam durdu. Demirci’ye döndü ve başlığını arkaya attı. O zaman Demirci onu tanıdı. Adam, Çıracık Alf idi. Demirci hâlâ onu Büyük Ev’de, elinde parlak bir bıçak, mumların ışığında ışıldayan gözlerle Pasta’yı keserken gördüğü haliyle hatırlıyor, geçen senelere rağmen Çıracık Alf olarak anıyordu. Artık yaşlı bir adam olmuş olmalıydı, çünkü bunca senedir Aşçıbaşı’ydı ama burada, Dış Koruluk’un saçaklarında dururken, daha azametli olsa da,

uzun zaman önceki çırak gibi görünüyordu: Saçlarında kır, yüzünde kırıksık yoktu ve gözleri, bir ışığı yansıtıyormuş gibi parlıyordu.

“Ülkene dönmeden önce seninle konuşmak istiyorum, Demirci Demircioğlu,” dedi. Demirci buna şaşıtı, çünkü kendisi de sık sık Alf’le yürüyüşe çıkmak istemişti ama hiç fırsat bulamamıştı. Alf her zaman nazikçe selamlardı onu ve ona dost canlısı gözlerle bakardı ama onunla başa baş konuşmaktan kaçınır gibiydi. Şimdi de demirciye dostça bakışlarla bakıyordu; elini kaldırdı ve işaret parmağını alnındaki yıldızla dokundurdu. Gözlerindeki ışıltı kayboldu ve o zaman demirci ışıltının yıldızdan geldiğini, önceden parlıyor ama şimdi solmuş olması gerektiğini anladı. Şaşırdı ve öfkeyle geriledi.

“Bu şeyden artık vazgeçmen gerektiğini düşünmüyor musun, Demirci Usta?” dedi Alf.

“Bundan sana ne, Aşçıbaşı?” diye yanıt verdi Demirci. “Hem, neden vazgeçeyim ki? Benim değil mi? Onu ben buldum. Bir insan bu şekilde bulduğu şeyleri saklayamaz mı? En azından andaç olarak?”

“Bazı şeyleri. Onlar serbestçe, andaç olarak verilmiş armağanlardır. Ama bu şekilde verilmemiş diğerleri vardır. Sonsuza dek bir kişiye ait olamazlar ve değerli bir miras olarak saklanamazlar. Onlar ödünç verilmiştir. Muhtemelen bu şeye bir başkasının ihtiyaç duyuyor olabileceği aklına gelmedi. Ama öyle. Zaman daralıyor.”

Bunun üzerine Demirci'nin canı sıkıldı çünkü o cömert bir adamdı ve yıldızın ona getirdiği her şeyi minnetle hatırlıyordu. “O zaman ne yapmalıyım?” diye sordu. “Peri Halkı'nın Büyüklerinden birine mi vermeliyim? Kral'a mı vermeliyim?” Bunu söylerken, böyle bir görevle Peri Diyarı'na bir kez daha girebileceğini düşünerek yüreği umutla doldu.

“Bana verebilirsin,” dedi Alf, “ama bunu çok güç bulabilirsin. Benimle birlikte kilerime gelip onu dedenin bıraktığı yere, kutuya geri koyabilir misin?”

“Bunu bilmiyordum,” dedi Demirci.

“Benden başka kimse bilmiyordu. Onun yanındaki tek kişi bendim.”

“O zaman, sanırım yıldızı nasıl bulduğunu ve neden kutuya koyduğunu da biliyorsundur, değil mi?”

“Onu Peri Diyarı'ndan getirdi: Bunu sormana gerek yok, zaten biliyorsun,” diye yanıt verdi Alf. “Tek torununa, yani sana kalmasını umarak bıraktı. Bana öyle dedi çünkü benim bunu ayarlayabileceğimi düşünüyordu. O senin annenin babasıydı. Annen bir şeyler biliyorduyse bile, sana dedenden ne kadar bahsetti bilmiyorum. Dedenin adı Atlı'ydı ve büyük bir gezgindi: Çok şey görmüştü ve köye yerleşip Aşçıbaşı olduğunda çok şey yapabiliyordu. Ama sen daha iki yaşındayken çekip gitti – ve onu takip edecek, Meşeyanı'ndan daha iyisini bulamadılar, zavalcılık. Yine de, beklediğimiz gibi, za-

manla ben Aşçıbaşı oldum. Bu sene yeni bir Büyük Pasta yapacağım: Bilinen, ikinci bir Pasta yapan tek Aşçıbaşı olacağım. Yıldızı onun içine koyabilmeyi umuyorum.”

“Pekâlâ, yıldızı vereceğim o zaman,” dedi Demirci. Alf’e, düşüncelerini okumaya çalışıyormuş gibi baktı. “Onu kimin bulacağını biliyor musun?”

“Bundan sana ne, Demirci Usta?”

“Sen biliyorsan, ben de bilmek isterim, Aşçıbaşı. Benim için, bu kadar kıymetli bir şeyden vazgeçmeyi daha kolaylaştırır. Kızının çocuğu daha çok küçük.”

“Olabilir de, olmayabilir de. Göreceğiz,” dedi Alf.

Daha fazla konuşmadan yollarına devam ettiler. Peri Diyarı’ndan çıkıp sonunda köylerine vardılar. Sonra Büyük Ev’e yürüdüler. Güneş batıyordu ve pencereleri kırmızıya boyuyordu. Büyük kapının üzerindeki yaldızlı oymalar parlıyordu ve çatının altındaki su oluklarından rengarenk tuhaf yüzler bakıyordu. Bir süre önce Büyük Ev’in camları yenilenmiş, duvarlar yeniden boyanmıştı ve Kurul’da bu konuda uzun tartışmalar yapılmıştı. Yenilikler bazılarının hoşuna gitmemişti ve yapılanlara “yeni icat” diyorlardı ama daha bilgili olan diğerleri yalnızca eski geleneklere döndüklerini biliyordu. Yine de, kimseden tek kuruş alınmadığı ve her şeyin parasını Aşçıbaşı’nın ödediğini düşündükleri için, dile-

diğini yapmasına izin vermişlerdi. Ama Demirci daha önce evi böyle bir ışıkta görmemişti. Yerinde kalakaldı ve görevini unutarak hayretle Büyük Ev'i seyretti.

Birinin koluna dokunduğunu hissetti. Binayı dola-nıp arkadaki küçük kapıya yollandılar. Alf kapıyı açtı ve Demirci'yi karanlık bir koridordan geçirip kilere gö-türdü. Orada, uzun bir mum yaktı, bir dolabın kilidini açtı ve siyah bir kutu indirdi. Kutu şimdi cilalanmıştı ve gümüş işlemelerle süslenmişti.

Alf kapağı kaldırdı ve Demirci'ye gösterdi. Küçük bir bölme boştu; diğeri şimdi keskin kokulu, taze baha-ratlarla doluydu. Kokular demircinin gözlerini sulan-dırdı. Elini alnına götürdü ve yıldız kolayca çıktı ama demirci keskin bir acı hissetti ve yanaklarından aşağı gözyaşları yuvarlandı. Elinde yatan yıldız yine parlıyor-du ama Demirci yalnızca çok uzaklardan gelirmiş gibi görünen bulanık bir ışıltı görebiliyordu.

"Doğru düzgün göremiyorum," dedi. "Benim adıma sen koymalısın kutuya." Elini uzattı, Alf yıldızı aldı ve yerine koydu. O zaman yıldız karardı.

Demirci tek kelime etmeden döndü ve el yordamıyla kapıya gitti. Eşikte, yine eskisi gibi görebildiğini fark etti. Akşam olmuştu ve Akşam-yıldızı gökyüzünde, Ay'ın ya-kınında parlıyordu. Orada bir anlığına durmuş, yıldızın güzelliğine bakarken, omzunda bir el hissetti ve döndü.

"Bana yıldızı kendi isteğınle verdin," dedi Alf. "Eğer

yıldızın hangi çocuğa gideceğini hâlâ bilmek istiyorsan sana söylerim.”

“Gerçekten istiyorum.”

“Senin söylediğin çocuğa gidecek.”

Demirci şaşırılmıştı ve hemen yanıt vermedi. “Şey,” dedi tereddütle, “seçimim hakkında ne düşünürsün acaba? Meşeyanı adını sevmek için pek az nedenin var sanırım ama, şey, onun torununun çocuğu olan, Köyuculu Meşeyanı’nın Tim de Ziyafet’e geliyor. Köyuculu Meşeyanı çok farklıdır.”

“Bunu ben de gözlemledim,” dedi Alf. “Annesi bilge bir kadın.”

“Evet, benim karım Nell’in kız kardeşi. Ama akrabamız dışında da severim küçük Tim’i. Ama akla ilk gelen seçim olmazdı.”

Alf gülümsedi. “Sen de değildin,” dedi. “Ama katılıyorum. Ben de Tim’i seçmiştim zaten.”

“O zaman neden benden seçmemi istedin?”

“Kraliçe böyle yapmamı diledi. Farklı bir seçim yap-saydın da, senin sözünü dinleyecektim.”

Demirci, Alf’e uzun uzun baktı. Sonra aniden yerlere kadar eğildi. “Sonunda anladım, efendimiz,” dedi. “Bizi çok şereflendirdiniz.”

“Karşılığını aldım,” dedi Alf. “Şimdi huzur içinde evine dönebilirsin!”

Demirci, köyün batı kıyısındaki evine vardığında, oğlunu demirhanenin kapısında buldu. O günlük işini bitirmiş, kapıyı kilitlemişti ve şimdi kapıda durmuş, babasının yolculuklarından dönerken kullandığı beyaz yola bakıyordu. Onun ayak seslerini duyduğunda şaşkınlıkla döndü ve babasının köyden doğru geldiğini görerek, onu karşılamaya koştu. Kollarını sevgiyle babasına doladı.

“Dünden beri seni bekliyorum, baba,” dedi. Sonra babasının yüzüne baktı ve endişeyle ekledi: “Ne kadar yorgun görünüyorsun! Çok mu yürüdün?”

“Gerçekten çok uzaklara yürüdüm, oğlum. Gündoğumu’ndan Akşam’a kadar.”

Birlikte eve girdiler. İçerisi, ocakta parıldayan alevler dışında karanlıktı. Oğlu mumları yaktı ve bir süre konuşmadan ateşin yanında oturdular; çünkü Demirci’nin üzerine büyük bir bitkinlik ve matem çökmüştü. Sonunda, kendine yeni yeni gelirmiş gibi çevresine bakındı ve sordu: “Neden yalnızız?”

Oğlu dikkatle ona baktı. “Neden mi? Annem Küçük Wootton’da, Nan’in evinde. Ufaklık ikinci yaşına giriyor. Senin de oraya gideceğini umuyorlardı.”

“Ah evet. Gitmiş olmalıydım. Oraya gitmeliydim, Ned ama işim çıktı ve düşünmem gereken bazı mesele-

ler vardı ve bir süreliğine başka her şey aklımdan çıktı. Ama Tomling'i unutmadım.”

Elini göğsüne götürdü ve yumuşak deriden küçük bir kese çıkardı. “Ona bir şey getirdim. İhtiyar Meşeyanı olsa, süs eşyası derdi ona – ama Peri Diyarı’ndan geliyor, Ned.” Cüzdanından küçük, gümüş bir şey çıkardı. Minik, pürüzsüz bir nilüfer sapına benzeyen şeyden üç narin çiçek çıkıyor, biçimli çanlar gibi kıvrılıyorlardı. Gerçekten de çandılar çünkü demirci onları hafifçe salladığında, her çiçek küçük, berrak bir sesle çınladı. O tatlı çınlama üzerine mumlar titrestiler ve sonra bir anlığına beyaz bir ışıkla parladılar.

Ned’in gözleri hayretle irileşmişti. “Ona bakabilir miyim, baba?” dedi. Dikkatle aldı ve çiçeklerin içine baktı. “Muhteşem bir işçilik!” dedi. “Hem, çanlarda bir koku da var: aklıma şeyi getiren, eh, unuttuğum bir şeyi getiren bir koku.”

“Evet, çanlar çalındıktan sonra bir süre kokuyor. Ama korkmadan tutabilirsin onu, Ned. Bir bebeğin oynaması için yapılmış. Bebek ona zarar veremez, oyuncak da bebeğe.”

Demirci armağanı kesesine geri koydu ve keseyi kaldırdı. “Yarın onu Küçük Wootton’a kendim götürürüm,” dedi. “O zaman Nan, kocası Tom ve annen beni affeder belki. Tomling’e gelince, henüz gün sayacak yaşa gelmedi... haftaları, ayları ve seneleri de.”

“Bu doğru. Sen git, baba. Ben de seninle gelirdim ama daha bir süre Küçük Wootton’a gidemem. Senin dönmeni beklemem gerekmeseydi bile bugün gidemezdim. Bir sürü iş bekliyor ve devamlı yenileri geliyor.”

“Yo, yo, Demirci’nin oğlu! Sen de tatil yap! Adım dede oldu ama daha kollarım zayıflamadı. Bırak işler gelsin! Artık onlarla uğraşacak iki çift el var. Bir daha yolculuğa çıkmayacağım, Ned: uzun yolculuklara yani, eğer beni anlıyorsan.”

“Demek öyle, baba? Yıldıza ne olduğunu merak etmiştim. Zor bir durum.” Babasının elini tuttu. “Senin için üzuldüm ama bu hane için iyi bir tarafı da var. Biliyorsun, Demirci Usta, zaman bulabilsen, daha bana öğretecek çok şeyin var. Ve kastettiğim yalnızca demir işçiliği değil.”

Birlikte akşam yemeği yediler ve yemeklerini bitirdikten sonra uzun süre masa başında oturdular, demirci oğluna Peri Diyarı’na yaptığı son yolculuğu ve aklına gelen başka şeyleri anlattı – ama yıldızı taşıyacak bir sonraki kişi hakkında hiçbir şey söylemedi.

Sonunda oğlu ona baktı ve, “Baba,” dedi, “Çiçek’le döndüğün günü hatırlıyor musun? Gölgene bakarak, dev gibi görüldüğünü söylemiştim. Gölge doğruydu. Demek bizzat Kraliçe’yle dans etmişsin. Ama yıldızdan vazgeçtin. Umarım ona layık birine gider. Çocuk minnettar olmalı.”

“Çocuk bilmeyecek,” dedi demirci. “Bu tür armağanlarda âdet böyledir. Eh, işte böyle. Onu teslim ettim ve çekiçlere, maşalara geri döndüm.”

Tuhaf şey ama çırağını küçümseyen ihtiyar Meşeyanı, olayın üzerinden seneler geçmesine rağmen, Pasta'nın içindeki yıldızın kaybolmasını hiç aklından çıkaramamıştı. Şişmanlamış, tembelleşmişti ve altmış yaşında (köyde geçkin sayılmayan bir yaş) emekli olmuştu. Artık seksenlerinin sonuna yaklaşıyordu ve çok iri yarıydı, çünkü hâlâ çok yemek yiyordu ve şeker bayılıyordu. Günlerinin çoğunu, masa başında değilse, penceresinin dibindeki kocaman koltukta ya da hava güzelse kapının önünde geçiriyordu. Öğretecek çok akıllı olduğundan, konuşmaktan hoşlanıyordu ama son zamanlarda sohbetleri, yaptığı tek Büyük Pasta'ya (onu kendisinin yaptığına inanıyordu) dönüyordu hep çünkü her uykuya daldığında Pasta düşlerine giriyordu. Bazen Çıracak ona uğrayıp biraz sohbet ediyordu. İhtiyar aşçı ona hâlâ Çıracak diyordu ve kendine de Aşçıbaşı diye hitap edilmesini bekliyordu. Çıracak da böyle yapmaya büyük özen gösteriyordu; ki lehine bir özellikti bu ama Meşeyanı'nın daha çok sevdiği başkaları vardı.

Bir akşam, Meşeyanı akşam yemeğini yemiş, kapısının yanında, koltuğunda uyukluyordu. İrkilerek uyan-

dığında Çırak'ın yanında durmuş, ona bakmakta olduğunu gördü. "Selam!" dedi. "Seni gördüğüme sevindim, çünkü aklımda yine o pasta vardı. Aslında, şu anda tam da onu düşünüyordum. Yapılmış, yapılacak en iyi pastaydı ve hafife alınacak bir şey değil bu. Ama belki de sen unutmuştundur."

"Hayır, Usta. Onu çok iyi hatırlıyorum. Ama kafana takılan ne? Güzel bir pastaydı, beğenildi ve methedildi."

"Elbette. Onu ben yaptım. Ama beni düşündüren bu değil. O küçük süs eşyası, o yıldız. Ona ne olduğu konusunda bir türlü karar veremiyorum. Elbette erimezdi. Yalnızca çocuklar korkmasın diye öyle söyledim. Acaba çocuklardan biri mi yuttu diye merak ediyordum. Ama böyle bir şey olabilir mi? O küçük madeni paralardan birini yutabilirsin ve fark etmeyebilirsin ama o yıldız değil. Küçüktü ama sivri uçları vardı."

"Evet, Usta. Ama yıldızın aslında neden yapıldığını biliyor musun? Sen kafanı yorma. Onu biri yuttu, seni temin ederim."

"O zaman kim? Eh, hafızam güçlüdür ve bir şekilde o gün aklımdan hiç çıkmıyor. Bütün çocukların isimlerini hatırlayabiliyorum. Değirmenci'nin kızı Molly olmalı! Açgözlü bir çocuktü ve pastasını çiğnemedен yutmuştu. Şimdi çuval gibi şişman oldu."

"Evet, bazıları öyle oluyor, Usta. Ama Molly pastasını çiğnemedен yutmadı. Kendi diliminin içinde iki süs eşyası buldu."

“Ah, öyle mi olmuştu? Eh, o zaman Fıçııcı’nın oğlu Harry’dir. Fıçı gibi bir oğlandı ve kurbağa ağzı gibi kocaman bir ağzı vardı.”

“Kocaman, dost canlısı bir gülümsemesi olan iyi bir çocuktu, Usta. Hem, o kadar dikkatli davrandı ki, yemeden önce dilimini parça parça etti. Pastadan başka hiçbir şey bulamadı.”

“O zaman o küçük, solgun kız olmalı, Kumaşçı’nın kızı Lily. Bebekken de iğne yutardı ve hiçbir şey olmazdı.”

“Lily değil, Usta. O yalnızca kremayı ve şekeri yedi, pastanın kendisini yanında oturan çocuğa verdi.”

“Pes ediyorum o zaman. Kimdi? Çok dikkatli izlemişsin anlaşılan. Hepsini uydurmuyorsan, elbette.”

“Demirci’nin oğluydu, Usta ve bence onun için iyi oldu.”

“Hadi canım!” diye güldü ihtiyar Meşeyanı. “Benimle dalga geçeceğini bilmeliydim. Saçmalama! Demirci o zaman da sessiz ve ağır bir çocuktu. Şimdi daha fazla gürültü yapıyor; şarkı söylemeyi seviyormuş, öyle duydum; ama ihtiyatlıdır. Riske girmez. Yutmadan önce iki kez çiğner ve her zaman öyle biriydi, ne demek istediğimi anlıyorsan.”

“Anlıyorum, Usta. Eh, Demirci olduğuna inanmıyorsan, sana yardım edemem. Artık pek önemi de yoktur herhalde. Yıldızın şimdi yine kutusunda olduğunu söylesem için rahat eder miydi? İşte burada!”

Meşeyanı ilk defa, Çırak'ın üzerinde koyu yeşil bir pelerin olduğunu fark etti. Pelerinin kıvrımlarından siyah kutuyu çıkardı ve ihtiyar aşçının burnunun dibinde açtı. “Yıldız burada, Usta, köşedeki bölmede.”

İhtiyar Meşeyanı öksürüp aksırmaya başladı ama sonunda kutunun içine bakmayı başardı. “Gerçekten oradaymış!” dedi. “En azından ona benziyor.”

“Aynı yıldız, Usta. Birkaç gün önce onu oraya bizzat ben koydum. Bu kış Büyük Pasta'ya girecek.”

“A-ha!” dedi Meşeyanı, yan yan Çırak'a bakarak ve sonra pelte gibi sallana sallana güldü. “Anlıyorum, anlıyorum! Yirmi dört çocuk ve yirmi dört şanslı parça, ve fazladan bir de yıldız. Demek pastayı pişirmeden önce onu aşırdın ve bir başka sefer için sakladın. Her zaman düzenbaz biriydin: Açık göz desek de olur. Ve idareli: Arı dizi kadar tereyağını bile boşa harcamazdın. Ha, ha, ha! Demek böyle oldu. Tahmin etmeliydim. Eh, artık açıklığa kavuştu. Artık rahat bir uyku uyuyabilirim.” Koltuğuna yerleşti. “Dikkat et de senin çırak sana oyun oynamasın! Hilebaz her hileyi bilmez derler.” Gözlerini yumdu.

“Hoşçakal, Usta!” dedi Çırak. Kutuyu öyle bir şaklatarak kapattı ki, aşçı yine gözlerini açtı. “Meşeyanı,” dedi, “bilgin öyle büyük ki, yalnızca iki sefer sana bir şey söylemeye cüret edebildim. Sana o yıldızın Peri Diyarı'ndan geldiğini söyledim; bir de, Demirci'ye gittiğini

söyledim. Sen bana güldün. Şimdi, veda ederken, bir şey daha söyleyeceğim. Yine gülme! Sen kibirli, ihtiyar bir sahtekârsın, aylak ve sinsisin. İşinin çoğunu ben yapıyordum. Hiç teşekkür etmeden, öğrenebildiğin her şeyi benden öğrendin – Peri Diyarı'na saygı ve birazcık nezaket dışında. Bana iyi günler dileyecek kadar bile nezaketin yok.”

“İş nezakete gelirse,” dedi Meşeyanı, “senden daha yaşlı ve üstün olanlara nasıl kötü lakaplar taktığına bakarak, sende de hiç nezaket göremiyorum. Peri Diyarı'nı ve diğer saçmalıklarını başkasına anlat! Eğer beklediğin şey buysa, sana iyi günler. Şimdi yoluna!” Alayla elini salladı. “Mutfak'ta şu senin peri dostlarından biri saklanıyorsa, bana gönder de bir bakayım. Küçük değneğini sallayıp beni yine zayıflatırsa, onun için iyi şeyler düşüneceğim,” diyerek güldü.

“Peri Diyarı'nın Kralı için birkaç dakikanı ayırabilir misin?” diye yanıt verdi diğeri. Konuştukça büyüyerek Meşeyanı'nı dehşete düşürdü. Pelerinini arkaya attı. Ziyafet'teki Aşçıbaşı gibi giyinmişti ama beyaz giysisi ısıldıyor, pırlıdıyordu ve alnında parlak bir yıldıza benzeyen büyük bir mücevher vardı. Yüzü genç ama haşindi.

“Yaşlı adam,” dedi, “en azından benden daha yaşlı değilsin. Benden daha üstün olduğun iddiasına gelince: Arkam dönükken sık sık alay ettin benimle. Şimdi açık açık meydan mı okuyorsun?” Öne çıktı ve Meşeyanı tit-

reyerek b      . İmdat istemeye   alı tı ama fısıldamak-
ta bile g         ekti ini g  rd  .

“Hayır, beyim!” diye g  kladı. “Bana zarar vermeyin!
Ben yalnızca zavallı, ya lı bir adamım!”

Kral’ın y  z   yumu adı. “Heyhat,   yle! Doğru s  yle-
din. Korkma! Rahat ol! Ama yanından ayrılmadan   nce
Peri Kralı’nın senin i  in bir   ey yapmasını beklemey mi-
sin? Dile ini ger  ekle tirece im.   imdi uyu!”

Yine pelerinine sarındı ve B  y  k Ev’e yollandı ama
daha o g  zden kaybolmadan, ihtiyaç a  ının p  rtlek
g  zleri kapanmı tı ve a  ı horluyordu.

İhtiyaç a  ı yine uyandığında g  ne  batıyordu. G  zleri-
ni ovu turdu ve biraz   rperdi,        g  z havası serin-
di. “Ah! Ne r  yaydı!” dedi. “Ak  am yemeğinde yedi im
domuz eti y  z  nden olmalı.”

O g  nden sonra bu t  r k  t   d   ler g  rmekten o
kadar korkar oldu ki, yine canını sıkaca ı korkusuyla
doğru d  zg  n yemek yiyemedi ve kısa, sade     nlerle
yetindi. Kısa s  rede zayıfladı, giysileri ve derisi kat kat
  zerinden sarkmaya ba ladı.   ocuklar ona ihtiyaç Ke-
mik Torbası lakabını taktılar. Sonra, bir s  reli ine yine
kalkabildi ini, bastonuna dayanarak k  yde dolanabil-
di ini g  rd  ; aksi halde ya ayabilece inden   ok daha
uzun seneler yaşadı b  ylece. Ger  ekten de, y  z ya ını

devirdiği söyleniyordu: başardığı, hatırlanmaya değer tek şey. Ama son senesine kadar, hikâyesini dinlemeye razı olan herkese şunları söyledi: “Korkutucu diyebilirsin ama bir düşününce, aptalca bir rüya. Perilerin Kralı’yımış! Eh, bir asası bile yoktu. Ve yemek yemeyi bırakırsan zayıflarsın. Son derece normal. Akla yakın geliyor. Bunda büyülü bir taraf yok.”

Yirmi Dört Ziyafeti zamanı geldi. Demirci şarkılar söylemek, karısı ise çocuklarla ilgilenmek için oradaydı. Demirci şarkı söyleyip dans eden çocuklara baktı ve kendisi çocukken olduğundan daha güzel, daha canlı olduklarını düşündü – bir anlığına, Alf’in boş zamanlarında ne yaptığını merak etti. Çocukların her biri yıldızı almaya layık görünüyordu. Ama onun gözleri daha çok Tim’deydi: Tombul, küçük bir oğlandı, oyunlarda hantal kalıyordu ama şarkı söylerken sesi tatlıydı. Tim masada sessizce oturup bıçağın bilenmesini ve Pasta’nın kesilmesini izledi. Aniden sesini yükseltti: “Sevgili Bay Aşçı, bana küçük bir dilim kesin, lütfen. Çok yedim zaten, tokum.”

“Tamam, Tim,” dedi Alf. “Sana özel bir dilim keseceğim. Rahatça yiyebildiğini göreceksin bence.”

Tim pastasını yavaş yavaş ama zevkle yerken Demirci onu izledi; ama çocuk dilimin içinde süs eşyası ya da

para bulamayınca hayal kırıklığına uğramış göründü. Ama kısa süre sonra gözlerinde bir ışık parladı ve kahkahalar attı, neşelendi, alçak sesle kendi kendine şarkı söylemeye başladı. Sonra ayağa kalktı ve daha önce hiç göstermediği tuhaf bir zarafetle dans etti. Çocukların hepsi gülüp alkışladılar.

“Her şey yolunda,” diye düşündü Demirci. “Demek varisim sensin. Acaba yıldız seni hangi tuhaf yerlere götürecektir? Zavallı ihtiyar Meşeyanı. Yine de, ailesinin başına nasıl şaşırtıcı bir şey geldiğini hiç bilmeyecek, herhalde.”

Meşeyanı hiç öğrenemedi. Ama o Ziyafet'te, onu çok memnun eden bir şey oldu. Ziyafet bitmeden önce, Aşçıbaşı çocuklara ve orada bulunan herkese veda etti.

“Şimdi size veda edeceğim,” dedi. “Bir iki gün sonra gideceğim. Arpçı Usta işi devralmaya hazır. O çok iyi bir aşçı ve bildiğiniz gibi, sizin köyünüzde doğdu. Ben kendi evime döneceğim. Beni özleyeceğinizi sanmıyorum.”

Çocuklar neşeyle veda ettiler ve yaptığı güzel Pasta için Aşçı'ya şirin şirin teşekkür ettiler. Yalnızca küçük Tim onun elini tuttu ve sessizce, “Üzüldüm,” dedi.

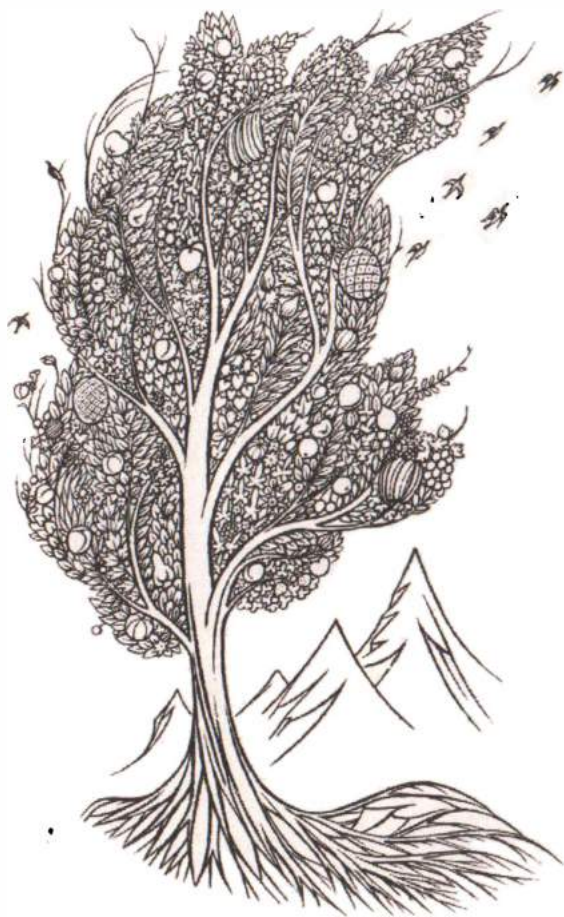
Aslında, köyde pek çok aile Alf'i bir süre özledi. Birkaç arkadaşı, özellikle de Demirci ile Arpçı onun gidişine çok üzüldüler ve Alf'in anısına Büyük Ev'i hep

yaldızlı ve boyalı tuttular. Ama çoğu insan memnundu. Alf uzun süredir onlarla birlikteydi ve bir değişiklik hoşlarına gitmişti. Ama ihtiyar Meşeyanı bastonunu yere vuruyor ve açık açık söyleniyordu: “Sonunda gitti! Kendi adıma memnunum. Ondan hiç hoşlanmamıştım zaten. Çok hilebazdı. Fazla açığöz de diyebilirsiniz.”

GALERİ

Yayıncılar George Allen ve Unwin, *Büyük Wootton Demircisi*'ni ilk olarak 1967'de ciltli olarak, 1975'te ise (*Yaprak Çizen Niggle* ve *The Homecoming of Beorhtnoth Beorhthelm's Son* adlı iki kısa hikâye ile birlikte) karton kapaklı olarak yayımladılar ve hikâyeyi 1980'de, *Poems and Stories* adlı yeni bir antolojide üçüncü defa bastılar. Bu yeni baskı için *Büyük Wootton Demircisi*'nin illüstratörü Pauline Baynes orijinal tam sayfa kalem-mürekkep resimlerini yeniden çizdi ve ayrıntılarla zenginleştirdi, çift sayfa kaplayan iki çizimin formatını değiştirerek tek sayfaya indirdi ve elf denizciler çiziminde kompozisyonu tamamen değiştirdi. Orijinal çizimler hikâyeye birlikte sunuldu ve yeni versiyonlar aşağıda sunuluyor.

SONSÖZ

Bu kitabın arkasındaki tıpkıbasım sayfa, hikâyenin ilk taslağından geliyor. Siyah mürekkeple daktilo edilen sayfanın üzerine, biri mavi dolma kalemle, diğeri kırmızı tükenmez kalemle, birbirinden ayırt edilebilir iki revizyon yapılmış. Görünüşlerine bakarak, kırmızı kalemle yapılan revizyon en yenisi çünkü yer yer mavi kalemle alınan notların üzerine yazılmış. Bu revizyonları inceleyerek, yazarın ilk yaratıcı ilham dalgasından başlayarak, eserin değiştirme ve ayrıntılandırma aşamalarından nasıl geçtiğini takip edebiliriz. Böylece o sayfa bütünü bir parçası olarak görülebilir ve bize Tolkien'in fikrinin, köy aşçısı ile pastasının ilk yaratılmasından başlayıp karakter ve durum geliştirilerek, nihai hikâyeye doğru nasıl büyüdüğünü gösterebilir.

Büyük Wootton Demircisi J.R.R. Tolkien'in yazdığı son hikâyeydi ve aynı zamanda hayattayken yayımlanan son eseriydi. Diğer kısa hikâyelerinden seneler sonra gelen *-Roverandom*, *Ham'li Çiftçi Giles* ve *Mr. Bliss* yirmilerde ve otuzlarda, *Yaprak Çizen Niggle* ise 1943'te yazıldı- *Demirci*'yi yazmaya 1964'te başladı:

büyük eseri *Yüzüklerin Efendisi*'nden on sene sonra ve bir ömür süren Silmarillion mitolojisi toparlanmaya başlarken. Hikâyeye başladığında Tolkien 72 yaşındaydı ve 1967'de yayınlandığında 75 yaşını doldurmuştu. Yani kitap, gençliğinin ve orta yaşlarının coşkunu, enerji dolu imgeleminin değil, olgunlaşmış deneyimlerinin ve düşüncelerinin ürünüydü. *Roverandom*'ın maceraperest oyunculuğuna, *Çiftçi Giles*'in gürbüz ironik mizahına, *Mr. Bliss*'in delifişek enerjisine ve *Yaprak Çizen Niggle*'in aşkın vizyonu ile olağanüstü mutlu sonuna sahip değil.

Diğerdünya'ya yolculuk eden bir zanaatkârın, demircinin hikâyesi, Tolkien'in Peri Diyarı (Faërie) adını verdiği hayal dünyasına saygı duruşudur. Faërie sözcüğünü Fairy, Fayery veya Faery olarak da yazar; yazım yöntemi değişir ama kavram aynı kalır. Demirci de, o dünyanın ve orayı ziyaret eden bir insan üzerindeki etkisinin en yeni, en saf ve en tavizsiz anlatımıdır. Dolaşısıyla hikâye, 1939'da "Peri Masalları Üzerine" başlığıyla verdiği ders/yazdığı makalede öne sürdüğü teorik kavramın imgelemsel gerçekleşmesidir. Burada Tolkien, aşikâr olan fakat sık sık göz ardı edilen bir şeye, yani peri masallarının periler hakkında değil, "tehlikeli âlemde ya da onun gölgelerinde *maceraya* çıkan insanlarla ilgilidir." hakkında olduğu gerçeğine işaret etmeye özen gösteriyordu.

Tolkien, halk arasındaki, perilerin narin ve ufak te-

fek olduğuna dair yanlış inanca karşı savundu onları. Peri diyarını ise, aynı ölçüde yanlış olan, insan işleri ile karşılaştırıldığında peri diyarının narin, güzel ve önemsiz olduğu fikrine karşı savundu. Tam tersini öne sürerek, Peri Diyarı'nın "tehlikeli bir toprak ve içinde dikkatsizleri tuzığa düşürecek engeller ve ihtiyatsızları tutsak edecek zindanlar" olduğunu vurguladı. "O diyarda," diye devam etti, "gezen insan belki de kendini şanslı hissediyor ama gördüğü zenginlik ve gariplikler karşısında da dili tutuluyor. Orada olsa bile çok fazla soru sorması tehlikeli, kapılar her an kapanabilir, anahtarlar kaybolabilir." "Tehlikeli" sözcüğünün sık sık kullanılması, Tolkien'in kavramı ne kadar ciddiye aldığını gösterir.

Büyük Wootton Demircisi okurları, Tolkien'in peri masalları makalesinde açıkladığı şeyi deneyimlemeye davet ediyor, peri diyarına girmiş bir insanın maceralarını ve o diyardaki tehlikeleri ve harikaları. Dikkatsiz ve zaman zaman da aşırı cüretli olan Demirci hem tuzaklarla, hem de tehlikelerle karşılaşsa da, yine de Peri Diyarı'na girdiği için kendini şanslı sayıyor. Onun "zenginliği ve gariplikleri" Demirci'nin dilini tamamen bağlamıyor, ne de olsa maceralarını kendi ailesine anlatıyor. Yine de, Demirci'nin gündelik dünyasındaki, kaba ve duyarsız Meşeyanı'nın temsil ettiği insanlar için, Demirci'nin (ve Tolkien'in) Peri Diyarı en iyi durumda yalnızca bir peri

masalı ve en kötü durumda, bir saçmalık. Ama, oradayken Demirci pek az soru sorsa da, kapılar yine de sonunda ona kapanıyor ve anahtarı, kaybetmese de, bir başkasına verilmek üzere iade etmek zorunda kalıyor.

Pasaportu olan yıldızın koruması altında, Demirci sihirli diyarda dolaşabiliyor ama yine de diyarın sakinine dönüşmüyor, bir ziyaretçi olarak kalıyor. Karşısına çıkan hiçbir görüntü, hiçbir olay ona açıklanmıyor; hiçbir sır açığa vurulmuyor, hiçbir gizem çözülmüyor. Peri Diyarı insan merakına taviz vermiyor, insan kırılganlığına müsamaha göstermiyor. Demirci masum hataları aracılığı ile kendini tehlikeye atıyor, örneğin gölün sert yüzeyine adım attığında, bu Çılgın Rüzgâr'ı uyandırıyor ve huş ağacının ona gitmesini ve asla dönmemesini emretmesine yol açıyor. Buna karşın, en az beklediği yerde dostlar da buluyor, örneğin dans eden kızların arasında. Orada, kim olduğunu bilmeden, Peri Kraliçesi ile dans ediyor. Tanık olduğu harika, güzel ve dehşet verici şeyler, onun bihaber olduğu bir Peri tarihine ve önemine sahip. Bu tuhaf dünyada bir yabancı olarak maceraları, Tolkien okuyucularınıninkiyle paralel; onlar için de Demirci'nin (veya kendilerinin) Peri Diyarı'nda gördüğü şeylerin bir açıklaması yok. Peri Diyarı'na yaptığı hayali yolculuklarda bulduğu zenginlikler ve tuhaflıklar karşısında yalnızca Demirci'nin değil, Tolkien'in kendisinin de hissettiği hayret, gizem ve dehşeti, hatta şaşkınlığı

okuyucularının da deneyimlemesini istediğini tahmin edebiliriz ancak.

Hikâyenin ilginç bir kökeni var. Bir yayıncının Tolkien'den, George MacDonald'ın *Altın Anahtar* adlı peri masalının yeni baskısı için bir giriş yazısı yazmasını rica etmesinden doğmuş. Tolkien giriş yazısını yazmaya başlamış ve “peri” sözcüğünün gerçek anlamını açıklamaya çalışmış.

Peri Diyarı çok güçlüdür. Kötü bir yazar bile kaçınmaz bundan. Muhtemelen hikâyesini eski hikâye parçalarından veya yarı-hatırladığı şeylerden oluşturur ve bunlar onun mahvedemeyeceği veya sihrini kayıramayacağı kadar güçlü olabilir. İnsan onlarla ilk defa onun aptalca hikâyesinde karşılaşabilir ve Peri Diyarı'ndan bir kesiti görüp daha iyi şeylere geçiş yapabilir. Bu, şu şekilde, bir kısa hikâyeye konulabilir. Bir zamanlar bir aşçı vardı ve bir çocuk partisi için pasta yapmayı düşündü. Aklındaki başlıca fikir, pastanın çok tatlı olması gerektiğiydi...

“Sonra durdum,” diye yazmış daha sonra, “kısa hikâyenin’ kendine has bir yaşam geliştirdiğini ve başlı başına bir şey olarak tamamlanması gerektiğini fark ettim.”

Takip eden, *Büyük Wootton Demircisi*'nin “başlı başına bir şey olarak tamamlandı” iki sene boyunca, Tolkien sorunu çözdü. Peri Diyarı'nı açıklamaya çalışmak yerine, onu betimledi. Peri Diyarı'nın aşırı tatlı ve yalnızca çocuklar için olduğu yanlış inancını simgelemek üzere, çok tatlı pasta imgesini korudu. Fakat sihirli diyara girerek Peri Diyarı'nın tüm gizemine, haşinliğine ve güzelliğine “bir parça tanık olan” çok gerçek insanla, alegorik pastayı dengeledi. Pasta imgesi ile başlayan hikâye, başta ve yazıldığı süre içinde “Büyük Pasta” diye adlandırıldı ama Tolkien'in imgelemi pastadan oğlana döndü ve başlığı bu, daha gerçekçi yaklaşımı yansıtacak şekilde değiştirerek baş karakterinin adını verdi.

MacDonald'ın hikâyesine giriş yazma işini bırakıp kendi hikâyesine döndüğünde, Tolkien kendini işe verdi ve ertesi senenin, 1965'in başında bir ilk taslağı yazmıştı bile. *Tolkien* adlı biyografisinde, Humphrey Carpenter *Demirci*'nin Tolkien için farklı olduğunu çünkü ilk olarak daktiloyle yazıldığını belirtir. Kurşun kalemsiz kaldığında kendini gagasız tavuğa benzeten bir adam için bu gerçekten de sıradışıdır. Anlaşıldığı kadarıyla Carpenter'ın varsayımı, Tolkien'in Clyde Kilby'ye söylediği bir şeye dayalıdır: hikâyenin daktiloyle yazılmış belli bir versiyonunun “orijinali sayılabileceği” ve “hiç el yazısı ile yazılmadığı” ifadesine. “Orijinal” ve “el yazısı ile yazılmadığı” sözleri, hikâyenin *tamamen* daktiloda yara-

ulduğu izlenimini bırakmıştır ve bu izlenim mantıklıdır. Bununla birlikte, giriş bölümünün elle yazılmış pek çok versiyonunu göz ardı etsek bile, en azından el yazısıyla yazılmış bir kısmı metin aşaması bulunmaktadır, daktiloda başlanmış ama el yazısıyla devam edilmiş erken versiyonlardan biri, biraz ondan biraz bundan, bir melez taslak.

İfade ile kanıtlar arasındaki çelişki, Tolkien'in "orijinali sayılır" lafındaki *sayılır* sözcüğüne bakarak çözülebilir. *Sayılır*, "gerçekte olmasa da gerçeğe yakın sayılabilen" anlamına gelir. Söz konusu, daktiloyle yazılmış "orijinal" önceden elle yazılmış malzemenin çoğunu içerdiğinden, hikâyenin tamamını içeren ilk taslak "sayılabilir" kuşkusuz ve dolayısıyla orijinali sayılabilir. "Daktiloyle yazılmış özensiz bir taslak, elle düzeltilmiş ve değiştirilmiş" dediği, muhtemelen bu, tamamlanmış taslaktır ve "hiç el yazısı ile yazılmamıştır".

Ek olarak, hikâyenin daktiloda, tek aralıklı olarak yazılmış üç tam versiyonu daha bulunmaktadır. İlk tam taslak A vardır, kenarına notlar alınmış ve düzeltilmiş tam kopya B vardır ve yazım yanlışlarının düzeltildiği ve [paragraflar arasında] "boşluk bırak" gibi, dizgici için yazıldığı aşikâr olan notlar içeren oldukça düzgün C kopyası vardır. Taslak A muhtemelen Tolkien'in Kilby'ye notunda bahsettiği, orijinal sayılabilecek taslaktır. Başlığı "Büyük Pasta"dır ama daha sonra el yazısı

ve keçeli kalem ile paket kağıdının üzerine “Wootton Demircisi” yazılmıştır. Bunun altına, aynı el yazısıyla (ve tükenmez kalemle) “son revizyondan önceki tam kopya” notu yazılmıştır. Taslak A’nın revize edilmiş hali olan taslak B de “Büyük Pasta” başlığını taşır ve Demirci’nin Gözyaşı Gölü’ndeki macerası eklenmiştir. Daha sonra hikâyeye eklenmek üzere ayrıca yazılmış bu bölümün ilk taslaklarında, göl berraktır ve o kadar akışkandır ki Demirci içinde yüzebilir. Taslak B’de bu değiştirilir ve artık gölün yüzeyi “taştan da sert, camdan da kaygandır”. Taslak C’de *kaygan* sözcüğü *pürüzsüz* ile değiştirilir ve C’de göl, tıpkı yayımlanan kitapta olduğu gibi, “camdan da pürüzsüz” olarak tarif edilir.

Taslak C’de aynı zamanda başlık da değişir ve ayrı bir başlık sayfasına *Büyük Wootton Demircisi* yazılmış, Tolkien altına mürekkeple imzasını atmıştır. Büyük, pul yapıştırılmış bir posta zarfı C’nin kapak sayfası görevini görür. Zarfın üzerine “Bayan Incledon, Woodcocks, Ditchling, Hassocks, Sussex” yazılmıştır. Görünüşe göre Tolkien hikâyenin bir kopyasını kuzeni ve akranı Marjorie Incledon’a, yani teyzesi May’in en büyük kızına göndermiş. Zarfın üzerine elle yazılmış not C’nin “Blackfriars’da Okunan Versiyon” olduğunu belirtir. Bu versiyona, “buraya benim şiir hakkında konuşmamı bekleyerek gelmiş herkese” hitaben yazılmış bir giriş yazısı da eşlik eder.

28 Ekim 1966 tarihli bir mektupta, Tolkien Blackfriars'taki akşamı, o sırada Oxford'da öğrenci olan torunu Michael George'a anlatmış. "Sana çarşamba gecesi yapacağım konuşmayı haber vermedim," diye yazmış. "Fazla meşgul olabileceğini düşündüm. Aslında, konuşma yapmadım, yeni yazdığım, henüz yayımlanmamış bir kısa hikâyeyi okudum; zamanın olduğunda okuyabilirsin: *Büyük Wootton Demircisi*, çoktan sana dayatmamışsam." "Çarşamba gecesi" yeni geçmiş gibi konuşması, hikâyeyi çok yakın geçmişte okuduğunu düşündürüyor. Gerçekten de çarşambaya denk gelen 26 Ekim 1966'da, mektubun tarihinden iki gün önce okumuş. Tolkien'in tarifiyle:

Etkinlik beni tamamen hayrete düşürdü, konuşmaları düzenleyenler de öyle: Blackfriars Başrahibi ve Pusey Evi'nin Üstadı. Pis, ıslak bir akşamdı. Ama Blackfriars'a öyle bir kalabalık akın etti ki Yemekhane'nin (kilise kadar uzun bir salon) boşaltılması gerekti ve yine de yetmedi. Dışarıdaki koridorlara taşan kalabalık için alelacele ayarlamalar yapılması gerekti. 800 kişinin içeri girebildiği söylendi bana. İçerisi çok ısındı ve bence gelmemen iyi olmuş. (*Letters*)

Bu etkinlik hakkında bir soruya yanıt olarak, Tolkien'i davet eden kişi olan Peder Bailey (o dönemde Blackfriars Başrahibi) farklı bir perspektif sunmuş. Peder Bailey şöyle yazmış:

Bildiğim kadarıyla etkinlik, belki kilise kapısına asılmış bir kağıt parçası dışında, tanıtılmadı. Ama haber yayıldı ve sonuç Londra, Cambridge ve belki Leicester'dan kalkan otobüsler oldu. Konuşma yemekhanede yapıldı, geniş bir oda, mermer zemin, doğru hatırlıyorsam Portekiz'den, & duvarların dibinde sıralar vardı. Sıraların hepsi doldu, & yer de bacaklarını büküp oturmuş insanlarla kaplandı. Bunun sonucunda, odanın ortasındaki bir noktadan onun [Tolkien'in] yemekhanenin ucundaki mikrofonuna uzanan kablo yerinden çıktı ve bu yüzden arkadaki insanlar onu duymadı. Ama fark etmedi – sessizce oturup o havarilerden biriymiş gibi onu izlediler. Onu görmek, ona bakmak yeterliydi (editöre kişisel mesaj).

Konuşmacının sesinin duyulmamasına dair ikinci bir açıklama, Tolkien'in “şişmiş bir boğazın etkilerinden” dolayı seyircisine özür dilemesinde bulunabilir. Demek

ki 1966 Ekiminin sonlarında hikâye yayımlandığı son halini almıştı, çünkü zaman zaman yazım yanlışlarının düzeltilmesi dışında, Blackfriars versiyonu her açıdan sonradan basılan kitaba uyuyor.

Büyük Wootton Demircisi George Allen & Unwin Ltd. tarafından Kasım 1967'de yayımlandı. Kitap küçük formattı (14.7 x 10.5 cm), ciltliydi ve illüstrasyonları, *Ham'li Çiftçi Giles* ve *Tom Bombadil'in Maceraları'nın* illüstrasyonlarını hazırlayan Pauline Baynes çizmişti. Aynı ay, Tolkien'in Amerikan yayıncısı Houghton Mifflin, Baynes'in illüstrasyonlarıyla, biraz daha büyük (16.2 x 10.8) bir ciltli baskı yaptı. Her iki versiyon defalarca yeniden basıldı. Hikâye aynı zamanda *Redbook* adlı derginin 130. sayısında yayımlandı (Aralık 1967, s.58-61 ve 101, 103-7) ve bu versiyonun illüstrasyonlarını Milton Glaser çizdi. 1969'da Ballantine Books *Büyük Wootton Demircisi* ile *Ham'li Çiftçi Giles'ı* birlikte, karton kapaklı olarak bastı. Allen & Unwin 1975'te hikâyenin ikinci ciltli baskısını yaptı ve Amerika'da ikincisi 1978'de basıldı. Illüstrasyonlarını Roger Garland'ın çizdiği yeni, ciltli baskılar Unwin Hyman'dan 1990'da, Houghton Mifflin'den 1991'de çıktı. 1997'de, Harper-Collins hikâyeyi *Tehlikeli Diyardan Öyküler* derlemesine dahil etti (diğer öyküler *Ham'li Çiftçi Giles*, *Tom Bombadil'in Maceraları* ve *Yaprak Çizen Niggle* idi). *Tree and Leaf*, *Ham'li Çiftçi Giles*, *Tom Bombadil'in Maceraları* ve

Sir Gawain ile Yeşil Şövalye ile birlikte, *Demirci* 2002'de Science Fiction Book Club tarafından yayımlanan *A Tolkien Miscellany* derlemesine dahil edildi. Ve bunlar yalnızca İngilizce baskılar. Hikâye Afrikaan, Felemenkçe, Almanca, İsveççe, Japonca, İspanyolca, Katalanca, Çekçe, Lehçe, İbranice, Portekizce, Rusça, Fince, İtalyanca, Sırp-Hırvatça ve Fransızca dillerine çevrildi.

Hikâyenin aşikâr popüler cazibesine karşın, eleştirmenlerin *Demirci* hakkındaki yorumları karıştı. *Children's Libraries Newsletter*'ın 4, No. 2 (Mayıs 1968) sayısında yazan Hugo Crago kitabın Tolkien'in uzun kurguları kadar iyi olmadığı yorumunu yaptı ve anlamda mizah olmamasını, insan karakterlerin hobbitlerin "muhteşem bireyselliğinden" yoksun olmasını eleştirdi. *Tablet*'in 222. sayısında (10 Şubat 1968) yazan Christopher Derrick farklı bir görüşe sahipti. Derrick *Demirci*'nin "hüzünlü, bilge bir kitap" ve "son derece incelikli bir mit" olduğunu yazdı. *Library Journal*'ın 92. sayısında (15 Kasım 1967) Frederick Lauritson, hem konu, hem de karakterlerin derinlikten yoksun olduğu yorumunu yaptı. 7 Mayıs 1968 tarihli *National Review*'da Jared Lobdell kitabın "harika anları" olsa da, "yeniden okumayı hak etmek için biraz fazla sevimli" olduğunu yazdı. 4 Şubat 1968 tarihli *New York Times Book Review* için yazan Robert Phelps haklı olarak hikâyeyi "bir mersiye" ve "sade, huzursuz edici bir hikâye" olarak niteledi. Şubat 1968 tarihli *Horn Book*'ta R.H. Vi-

gures hikâyeye “zarif, sevinçli ve güzel” yakıştırmalarını yaptı.

Tolkien'in kendisi ise “yaşlı bir adamın kitabı, şimdiden matem duygusuyla ağır” olduğu yorumunu yaptı ve ondan işaret alan pek çok kişi Demirci'nin yıldızı teslim etmesini Tolkien'in sanatına vedası olarak okudu. Paul Kocher hikâyenin, yazarının “Prospero söylevi” olduğunu söyledi. Humphrey Carpenter onu Tolkien'in “gelecek kaygısı ve ihtiyarlığın üzerine çökmesiyle artmaya başlayan hüznü” olarak gördü. Bu unsurların varlığı tartışılmaz olsa da, hikâyede uzun bir vedadan başka bir şey olmadığını öne sürmek hem kitaba, hem de yazarına haksızlık olur. Kendi başına ve tüm biyografik düşüncelerden ayrı olarak, Tolkien'in tanımıyla gerçek bir peri masalı olarak duruyor – “perilerin var oldukları” Faërie'de, “tehlikeli âlemden ya da onun gölgelerinde maceraya çıkan insanlar hakkında” bir masal. O diyar “denizler, güneş, ay, gökyüzünü,” barındırıyor; “dünya, dünyanın içindeki her şey, ağaçlar, kuşlar, su, taşlar, şarap, ekmek ve bizim gibi ölümlü ama büyülenmiş insanlar da vardır.”

Belki hikâyenin tarifi zor fakat etkileyici niteliğini en iyi değerlendiren Roger Lancelyn Green idi. Green, 3 Aralık 1967 tarihli *Sunday Telegraph* gazetesinde şöy-

* Humphrey Carpenter, *Tolkien*, İş Bankası Kültür Yayınları, çev. Çiğdem Erkal. —yhn

le yazmış: “Anlamını aramak, neden zıpladığını anlamak için topu kesmek gibidir.” Tolkien bu yorumu pek beğenmiş ve Green’e yazarak teşekkür etmiş. 7 Aralık 1967’de *New Society* dergisinde çıkan, Christopher Williams’a ait “Peri seçkinlerinin arasında” başlıklı, kitap hakkındaki en yakıcı yorumu da saklamış ama beğendiğinden değil. Tolkien’in amaçları, yöntemleri ve nihai ürünü hakkındaki azametli küçümsemesi, Edmund Wilson’ın *Nation* dergisinin 182. sayısında çıkan *Yüzüklerin Efendisi* eleştirisi “Oo! Şu Korkunç Orklar!” ile yarışır. Williams bağlamından kopmuş cümleler alıntılararak, Tolkien’in *Peri Diyarı*’nı “ortaçağ uzmanının selofan çiçek tarhı versiyonu” diye küçümser ve hikâyenin “çağımızın çocukları” için uygun olmadığını ilan eder. Ama nasıl *Yüzüklerin Efendisi* Edmund Wilson’ın eleştirisinden sağlam çıkmışsa, *Büyük Wootton Demircisi* de Christopher Williams’ınkinden sağlam çıktı. Tolkien’in masalının güzelliğinin ve gizeminin, eleştirmenler gittikten uzun zaman sonra bile okurları büyüleyip meraklandırmaya devam edeceğini rahatça öngörebiliriz.

Bu edisyonun öncelikli amacı, okura yazarı iş başında göstermek. Bunun için, hikâyeye, hikâyenin yaratım ve gelişim sürecini gösteren belgeler ekledik. Hikâyenin kökenine dair Tolkien’in Clyde Kilby’ye yaptığı açıklama ve *Altın Anahtar* için yazmaya başladığı giriş bölümü, George MacDonald’ın eseri karşısında hissettiği

hoşnutsuzluğun bir fikir tohumuna, oradan da kendi hikâyesine doğru ilerlemesini takip ediyor. “Zaman Cetveli ve Karakterler”, “Sona Dair Öneriler” ve “Büyük Wootton Demircisi” başlıklı uzun, değerlendirme makalesi, hikâyenin titizlikle takip edilen geçmişini ve felsefi arka planını, anlatımın görünmez ama önemli destek yapısını aktarıyor.

“Zaman Cetveli ve Karakterler” Büyük Wootton’ın başlıca sakinlerinin soy ağaçlarını ve geçmişlerini anlatıyor. Özellikle de, hikâyenin başında Wootton’dan ayrılan ama bir daha geri dönmeyen gizemli Atlı Dede’ye odaklanarak, hikâyenin başlangıcından yetmiş sene geriye giden bir kronolojiyi sene sene veriyor ve karakterlerin yaşamlarının yüz yirmi senesini ve üç neslini kapsıyor. Tolkien karakterlerinin –Tolkien için, birbirleri için oldukları kadar gerçek oldukları açık– özel isimlerini, aile tarihlerini ve birbirleriyle ve köyle ilişkilerini belirlemiş. Aynı kaygı “Hikâyenin Sonuna Dair Önerilere”, Kraliçe’nin gönderdiği mesajın sebepleri ve kelime seçimleri hakkında spekülasyonlara kadar gitmiş ve Demirci ile oğlu arasındaki önemli ilişkiye, Demirci Peri Diyarı’ndan geri döndüğünde karısının ve kızının evde olmamasının neden gerekli olduğuna ve Çırak ile Meşeyanı arasındaki son görüşmenin dinamiklerine özel önem vermiş.

Uzun makalenin başlığı, tıpkı hikâyenin kendi-

si gibi, “Büyük Wootton Demircisi” ve köyün fiziksel çevresini, hikâye ba larkenki ahlaki ve ruhani durumunu inceliyor. Makale köyün zanaatlarını tarif ediyor, özellikle de köy hayatında yemek pi irmenin önemini; köyün Orman, K  k Wootton ve Orman’da bulunan Walton gibi daha k  k köylerle ilişkisini anlatıyor; insan ve Peri dünyalarının sakinleri arasındaki yaşamsal fakat örtülü ilişkiyi uzun uzun inceliyor.

Son olarak,    belgenin tıpkıbasım kopyası yaratım-revizyon sürecine dair kanıt sağlıyor. Ne yazık ki iki sayfası kayıp olan melez taslak, yine de masalın muhtemelen en eski tamamlanmış versiyonunu sağlıyor, çünkü çırak ile ihtiyar Meşeyanı arasındaki son görüşme ile bitiyor. Bu tasla ın ilk yarısı daktilo edilmiş. Kesintisiz bir düşünce akışını sürdüren ikinci yarı dolma kalemle yazılmış. Bu taslak, daha sonra çıkarılsa da, yine de hikâyeyi etkilemiş unsurlar içeriyor. Bu unsurların ilki pastaya katılan nesne: Daktiloyle yazılmış sayfalarda bir yıldız değil, yüzük. El yazması kısımda yüzük yıldıza d n  m   ve oradan itibaren yıldız olarak kalmış. Ama yüzük de olsa yıldız da, gerçek bir peri nesnesinin varlığı diğer nesneyi dengelemek için gerekliydi: A  r’nın *peri diyarından* anladığını temsil eden çok tatlı pastayı.

İkinci unsur demircinin lakabı. Kral Peri Diyarı’nda demirciyle kar ıla tığında, ona “Gilthir” diye hitap ediyor ve anlatıcı “  nk  Peri Diyarı’nda adı buydu (Yıl-

dızalın): Köyünde ona Alfred Demircioğlu diyorlardı,” diyor. Yüzük gibi, Peri adı Gilthir de yok oluyor ve sonraki taslaklarda, sonunda basılan versiyonda olduğu gibi, bu bölümde demirciye basitçe “Yıldızalın” diye hitap ediliyor. Çırak’a Alf olarak kısaltılan Alfred adı veriliyor ve Alf = Elf denklemi daha uygun düşüyor.

Diğer iki tıpkıbasım kopya, bir el yazısı müsvedde ve araya eklenen, daktilo edilmiş “Gözyaşı Gölü” bölümü, Tolkien’in *Büyük Wootton Demircisi*’ni nasıl içeriden genişlettiğini gösteriyor. Taslak B sırasında eklenen ve C’de de korunan bu sahne dört aşamada geliştirilmiş: bunların ikisi çok kaba ve tek sayfalık el yazması müsveddeler, biri bu kitaba da alınan, açık ama eksik el yazısı kopya; sonuncusu, yine bu kitapta bulunan, tek sayfalık, daktiloyla yazılmış taslak. Hikâyenin ilerleyişi baştan itibaren tutarlı olmuş ama anlatım, eklenen ayrıntılar ve bölümlerle süslenmiş.

Bu ek malzeme okura yaratım süreci hakkında ayrıntılı bir fikir veriyor, Tolkien’in düşünce sürecini kağıt üzerinde takip ediyor ve okuyucunun yazarın açıklamadan ilhama, formülasyona, titiz revizyonlara doğru ilerleyişi izlemesine izin vererek, hem *Büyük Wootton Demircisi*’ni, hem de yazarını canlandırıyor.

Verlyn Flieger

“HİKÂYENİN KÖKENİ” TOLKIEN’İN CLYDE KILBY’YE YAZDIĞI NOT

Hikâyenin kökenini açıklayan, muhtemelen en ilginç kaynak.

1964 senesinde “Pantheon Books” G. MacDonald’ın *Altın Anahtar*’ına bir önsöz yazmamı istedi ve kabul ettim. Yayınevi kitabı çocuklar için bir “peri masalı” olarak yayımlamayı düşünüyordu. Muhtemelen bana başvurmalarının sebebi *Tree and Leaf* (Amerikan Baskısı) kitabımın 26. sayfasında G.M.’den (özellikle de A. Anahtar’dan) övgüyle bahsetmemdi. Ama son derece seçici bir hafızamın beni etkileyen izlenimlerden pek azını alıkoyduğunu anladım ve G.M.’yi tekrar, eleştirel gözle okuyunca memnun kalmadım. Elbette, A.A.’yı asla bir çocuk kitabı olarak görmemiştim (görünüşe göre G. McD öyle görmüştü). Bu yüzden önsöz yazma işi hoşuma gitmemeye başladı; ama proje batınca (belki de “Pantheon Books” da battı!)] önsöz yazma gerekliliğinden kurtuldum.

Önsözde faydalı bir şeyler söylemeye çalışırken, “peri” sözcüğünü açıklamam gerektiğini düşündüm –

bugünlerde, çocuklarla da konuşuyor olsanız yetişkinlerle de, her zaman gerekli olan bir şey: bkz. son derlemedeki, Jack'in 9 Ekim 1954 tarihli mektubu.

Bu sırada, bir "Peri" betimlemesi yapmaya çalıştım ve şöyle dedim: "bu şu şekilde bir 'kısa hikâyeye' konabilir" – ve sonra B.W. Demircisi'nin ilk versiyonunu yazdım. Orada durdum, çünkü "kısa hikâyenin" kendine has bir yaşam geliştirdiğini ve başlı başına bir hikâye olarak tamamlanması gerektiğini fark etmiştim. Yazmaya devam etsem yalnızca G.M. hakkında son derece sert bir eleştiri veya "anti" makale yazacaktım – gereksiz ve yazık olurdu, çünkü G.M. başka zihinlere büyük hizmetler vermiştir – Jack'inki gibi zihinlere. Ama açık ki o (ahlaki) alegori aşkıyla doğmuştu ve ben ise içgüdüsel olarak onu sevmeyerek doğmuştum. "Fantastes" onu canlandırıyordu, bana ise derin bir hoşnutsuzluk hissettiriyordu. Hem, başkalarını eleştirmek yerine, örnek olarak ders vermek daha iyidir. Ama Demirci, tabiri caizse, "bir anti-G.M. risale" olarak var. Gerçek, zihindışı bir varlık olarak yaratılan Peri Diyarı'nda hiçbir alegori yok. [İnsan kısmında bazı alegori izleri var; hiçbir okur veya eleştirmen bahsetmemiş olsa da bana aşikâr geliyor. Her zaman ki gibi, hikâyede "din" de yok; ama açık ki Aşçıbaşı ve Büyük Ev vs. (biraz hicivli olarak) köy kilisesinin ve köy papazının alegorisi: işlevleri sürekli yozlaşıyor

ve “sanatlarla” bağlantısını kaybederek yalnızca yeme içme meselelerine odaklanıyor – “başka” her şeyin son izleri çocuklara bırakılıyor.]

TOLKIEN'İN ALTIN ANAHTAR İÇİN YAZDIĞI GİRİŞ TASLAĞI

BUNU OKUMAYIN! Henüz değil.

Bu ünlü bir peri masalı. Umarım seversiniz. Bir “sunuş” yazısında söylenmesi gereken tek şey bu: Okur, işte karşınızda, Altın Anahtar.

Ben, peri ya da değil, hikâyelerin “sunuş” bölümlerini hiç okumam: Yazar veya hikâye hakkında uzun konuşmalardır onlar; kimsenin de okumaması gerektiğini düşünüyorum. Ne yazar ne de okur için adil. Yazar okuruyla doğrudan konuşmak istemiştir ve başka kimsenin araya girmesini ve daha hikâye başlamadan okura şunu veya bunu fark etmesini, şunu veya bunu anlaması gerektiğini söylemesini istemez. Herhangi bir yardım veya (daha büyük olasılıkla) engel olmadan, şunu veya bunu ilk önce kendi başınıza fark etmekte ve beğenmekte (veya beğenmemekte) özgür olmanız gerek. Bu yüzden, bana aldırmayın. En azından hikâyeyi okuyup bitirene kadar. Çünkü “sunuş” yazılarının sorunu nereye konuldukları. En başa değil hikâyeden sonrasına konulmalı ve adlarına da okuma-sonrası denmeli ve

okurların hikâyeyi okuduktan sonra kendi aralarında konuşması gibi olmalı; böylece alınan zevkin paylaşılmasını sağlayabilir veya anlaşılmadıkları konularda tartışabilirler; hatta hikâyenin ikinci kez okunmasına bile yol açabilirler.

Şöyle desem kabalık etmiş ve canınızı sıkmış olmaz mıydım? “Sevgili Okur, izin verin size George MacDonald’ı sunayım. Güzel sakalını fark edersiniz, sanırım ama hatırlamalısınız ki onun zamanında erkekler sakal uzatırdı, kocaman sakallar ama onunki çoğununkinden de büyük ve güzeldi. Harika giysilerine bir bakın: kırmızı pelerinine, düzinelerce yaldızlı düğmesi olan muhteşem yelege ve takılarına! Ama onu bir de resmi İskoç Highland kilti, atkısı ve kamasıyla görün. Ama elbette İskoç aksanını ve adını fark etmişsinizdir, bu her şeyi açıklayacaktır. Yine de sizi uyarmalıyım: O bir vaizdir, hem de yalnızca sahnede veya kürsüde değil; yazdığı pek çok kitapta da vaaz verir ve ona en çok hayranlık duyan yetişkinlerin en değer verdiği özelliği de vaazlarıdır.”

Bence sizi ve George MacDonald’ı baş başa yürüyüşe çıkmanız veya sohbet etmeniz için yalnız bırakmalıyım ve kendi gözleriniz ve kulaklarınızla görüp duyabileceklerinizi gözmenize ve duymanıza izin vermeliyim.

Ama elbette sohbet kısa olmalı, tıpkı Altın Anahtar gibi. Gerçi MacDonald’ın hikâyelerinin en iyi tarafı kı-

salıkları. Ve okuduktan veya onunla buluştuktan sonra, sormak istediğiniz sorular çıkabilir. Kısa bir tanışıklığın ardından insanlar sizi şaşırtır, olağanüstü insanlar daha da şaşırtıcı gelir; yazdıkları da öyle. O zaman, başkalarının, özellikle de yazarı veya kitaplarını daha iyi, daha uzun süredir tanıyan bilen birinin yorumlarını işitmek ilginç olabilir. İlginçse ve daha fazlasını öğrenmek istiyorsanız, bunu okuyun. Değilse, zahmet etmeyin.

MacDonald'ın hedeflediği türden bir okursanız ve Altın Anahtar'ı okumuşsanız, onu unutmayacaksınız. Zihninizde en azından bir şeyler kalacaktır, güzel, tuhaf veya korkutucu bir resim – ve bu resim orada büyüyecektir; siz de büyürken onun anlamı, ya da anlamlarından biri –sizin için anlamı– ortaya çıkacaktır. Benim için geride kalan başlıca görüntü, sert, yüksek dağların kuşattığı büyük bir vadi, üzerinde gölgelerin oynadığı pürüzsüz zemini, kendisi görülemeyen şeylerin düşürdüğü gölgeler deniziydi. Seneler sonra hikâyeye geri döndüğümde, içinde unuttuğum ne çok şey olduğunu görerek şaşırdım. Ama yine de benim için hikâyenin merkezi bu. Elbette başka okurların da imgelemlerini canlandırdığını anlıyorum ama onlara benim için olduğu kadar önemli gelmemiş gibi; benim için olan “anlamını” da paylaşmıyorlar gibi. Ama bu beni rahatsız etmiyor. Bu tür hikâyelerle gelen bu tür görüntüler veya hayaller büyüktür, canlıdır ve onları gören hiç kimse,

hatta yazarın kendisi bile, tamamını anlamaz. Tıpkı insanlar (hatta küçük insanlar) veya ülkelerde (hatta yörelerde) olduğu gibi [;] onlar öyle büyüktür, öyle çeşitli şeylerle tıka basa doludurlar ki, eski dostları veya sakinleri bile onlar hakkında hemfikir olamaz. Özellikle de konu Peri Diyarı olduğunda! Oranın bilinen sınırları, haritaları yoktur. Yolcular bunlar olmadan gitmelidir oraya – muhtemelen en iyisi de budur. Çünkü kendileri için harita çizseler bile onları kaybedeceklerdir ya da geri dönerken işlerine yaramadığını göreceklerdir, özellikle de farklı bir yoldan dönüyorlarsa.

Ama MacDonald'ın kendisi Altın Anahtar'a peri masalı dediğine göre, “peri” hakkında bir şeyler söylenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bir şeye “peri masalı ya da hikâyesi” deniyorsa, ilk dikkat edilecek şey “hikâye” sözcüğüdür. Önüne başka ne koyarsanız koyun: sade, peri, tarihi, hayalet, bilimsel, uyarı, ahlaki veya basitçe komik, hikâye bir şeyler anlatmalıdır; ilgili olayların hikâyesini, ki bu dinleyiciyi tek başına meraklandırmalıdır ama özellikle de seçilen başlangıç ile seçilen son arasında sıralandığı şekliyle hikâyesini. “Seçilen” derken “yazarı” tarafından demek istiyorum, çünkü bir hikâyenin başı ve sonu onun için kanvasın kenarları gibidir ya da bir resme, diyelim ki manzara resmine eklenmiş çerçeve gibi. Anlatıcının dikkatini, ve sizinkini, kırların küçük bir parçasına çe-

ker. Ama elbette gerçekte sınırlar yoktur: Yerin altında, yukarıdaki gökyüzünde ve uzak, zar zor görülebilen yerlerde, her iki yandaki gösterilmemiş bölgelerde, resmedilen kısmın şeklini ve rengini etkileyen şeyler vardır. Onlar olmadan gösterilen kısım oldukça farklı olurdu ve görüleni anlamak için onlar gerçekten gereklidir.

Yine de, resme baktığımızda, masalı dinlediğimizde o bizi avucuna almalıdır; onun tamamını işitmek istemeliyiz (belki birden çok kez), nedenini düşünmeye başlamadan önce onu dinlemekten zevk almalıyız. Öyle olmazsa Masal (bizim için) başarısız olmuştur. Öne konan sözcük çok önemli değildir ama en baştan itibaren doğru ruh hali içinde okumanıza yardım edebilir. Ama yanıltıcı da olabilir. Tıpkı onları yazan insanlar gibi, hikâyelerin de nitelenmesi veya tek bir sözcükle anlatılması zordur. Ciddi insanlar da (örneğin vaizler) komik olabilir; bilim insanları da bazen şiir, hatta peri masalı yazabilir ve bazen yazar da. Aynı zamanda, belli etiketlerden hoşlanmamaya başlayabilirsiniz ve o şekilde etiketlenmiş her şeyden kaçınırsınız: vaaz ya da ilaç gibi ve tadına bile bakmadan, “bana göre değil,” dersiniz.

Pek çok açıdan en önemli ve aynı zamanda en yanıltıcı etiket “peri”dir. Her şeyden önce, bu günlerde etiket yanlış kullanılmaktadır ve “peri masalı” tanımına genellikle “özellikle çocuklar için uygun” tarifi eklenmektedir; ve bu, bütün çocukları kaçırmak için yeterlidir (o

sözcük hangi yaşları kapsıyor olursa olsun). Gerçi bu aslında “peri masalları” için bir iltifattır, çünkü gerçek çocuklar genelde masal olarak masaldan iyi anlar: hikâye sizi alıp götürecektir mi, onu dinlemeye veya okumaya devam etmek isteyecek misiniz, bilirler. Alice Harikalar Diyarında’nın taslağını ilk dinleyen George MacDonald’ın kendi çocuklarıydı ve çocuklar hikâyeyi beğendiği için Lewis Carroll yayımlattı onu.

İkinci olarak, “peri” sözcüğü genellikle yanlış anlaşılır. Eskiden “büyük bir sözcüktü”, pek çok harika şey içeriyordu ama sıradan kullanımda küçüldü, öyle ki sanırım artık pek çok kişi için “peri” öncelikle ufak bir yaratık anlamına gelir, minik bir insana benzeyen, güzel ve cin gibi, genellikle bize görünmeyen bir yaratık. Ama “peri masalları” bu türden hayali yaratıkların rol oynadığı hikâyelerden ibaret değildir. Pek çok peri masalı onlardan bahsetmez bile. Rol oynadıkları (Altın Anahtar gibi) diğer masalarda önemsizdirler. George MacDonald bu masalı neredeyse yüz sene önce yazmış olsa da, kendisinin daha o tarihte “genelde peri adı verilen küçük yaratıklardan” bahsettiği, ama “gerçi Peri Diyarı’nda pek çok farklı peri vardır,” diye de eklediği dikkatinizi çekmiş olabilir. “Daha yaşlı, daha güçlü ve daha önemli türler” diyebilirdi ama bunu öğrenmeyi okuyuculara bırakır, eğer zaten bilmiyorlarsa.

Gerçek şu ki –bu tarihsel olgudan bahsediyorum,

çünkü onu bilmeden “peri” sözcüğünü anlamak imkânsız— gerçekte şu ki, peri en başta, küçük ya da büyük, “yaratık” anlamına gelmiyordu. Büyü, sihir anlamına geliyordu ve aynı zamanda içinde, büyük veya küçük, tuhaf zihinsel güçleri ve iyilik veya kötülük yapma iradeleri olan harika insanların yaşadığı sihirli bir dünya veya ülke anlamına geliyordu. Orada her şey harikaydı: toprak, su, hava, ateş ve tüm canlı, büyüyen şeyler, hayvanlar, kuşlar, ağaçlar ve otlar tuhaf ve tehlikeliydi, çünkü gizli güçleri vardı ve ölümlü gözlerin görebildiğinden daha fazlasıydılar. Bu yüzden bir başka sözcüğün önüne (sıfat olarak) peri sözcüğü konduğu zaman, örneğin peri asası, peri masalı, peri anne, Peri Kraliçe, Peri Diyarı gibi, “küçük güzel bir peri” anlamına gelmiyordu (hâlâ da gelmez). Güçlü, sihirli, Peri Diyarı’na ait veya o tuhaf dünyadan gelmiş anlamına gelir. Peri Kraliçe küçük bir peri şeklinde bir kraliçe demek değildir, Perilerin Kraliçesi demektir, ne kadar güzel olursa olsun, önemli ve tehlikeli bir kişi, sihirli dünyanın ve o dünyanın halkının Kraliçesi. Bir peri masalı, o dünya hakkındaki bir masaldır, ondan küçük bir kesit; onu okursanız Peri Diyarı’na girersiniz ve yazar rehberiniz olur. Kötü bir rehber de olabilir, iyi bir rehber de: Macerayı ciddiye almazsa ve yalnızca “çocuklar için” yeterli bir hikâyeye “uyduruyorsa” kötüdür; Peri Diyarı hakkında bir şeyler biliyorsa ve ondan bir kesit görmüş, söze dökmeye ça-

lışıyorsa iyidir. Ama Peri Diyarı çok güçlüdür. Kötü bir rehber bile kaçınamaz bundan. Muhtemelen hikâyesini eski hikâye parçalarından, veya yarı-hatırladığı şeylerden oluşturur ve bunlar onun mahvedemeyeceği veya sihrini kaçıramayacağı kadar güçlü olabilir. İnsan onlarla ilk defa onun aptalca hikâyesinde karşılaşabilir ve Peri Diyarı'ndan bir kesiti görüp daha iyi şeylere geçiş yapabilir.

Bu, şu şekilde, bir “kısa hikâyeye” konabilir. Bir zamanlar bir aşçı vardı ve bir çocuk partisi için pasta yapmayı düşündü. Aklındaki başlıca fikir, pastanın çok tatlı olması gerektiği idi, ve onu tamamen kremayla kaplayacaktı [*metin burada kesiliyor*]

“BÜYÜK PASTA” ZAMAN CETVELİ VE KARAKTERLER

Karakterler

- A. Alf, Dede'nin atadığı gizemli Çırak. Çoğu kişi ona Çırak diyor. Daha sonra Aşçıbaşı oluyor. Sonunda Perilerin Kralı olduğu ortaya çıkıyor. Köyde (kendine özgü amaçlardan dolayı) 58 sene yaşıyor ama bu süre içinde kendi alemini de ziyaret ettiği düşünülebilir.
- Arpçı. Zamanla Aşçıbaşı olarak Alf'in yerini alıyor.
- D. “Dede”. Adı Atlı'ydı. Maceralarla dolu bir gençliğin ardından Rose ile evlenip barklanıyor. Daha sonra Aşçıbaşı'nın Çırak'ı oluyor ve zamanla kendisi Aşçıbaşı oluyor. Demirci'nin annesinin babası.
- Demirci. Hikâyenin baş karakteri. Köyün ve etrafındaki yörenin en iyi demir ustası oluyor. Bayram sırasında “peri yıldızına” sahip oluyor ve Peri Diyarı'nı ziyaret ediyor. Adı (muhtemelen oğlununki gibi Ned) kaydedilmemiş. Peri Diyarı'nda ona Yıldızalın diyorlar.

- *E. Ella, Dede'nin kızı. Eski Demirci ile evli ve Demirci'nin annesi.
- M. Meşeyanı. Dede aniden (kimseyi Çıracak tayin etmeden) çekip gidince ve dönmeyince, daha iyi biri bulunamadığından Dede'nin yerine Aşçıbaşı oluyor. Köyüculu Meşeyanı, torunu (bkz. Tim). Nell Demirci, Nan Demircikızı, bkz. Demirci.
- N. Ned Demirci. Karısı Nell (Örgücü). Nan Demircikızı. Demirci'nin kızı ve en büyük çocuğu. Yaşlı Demirci. Demirci'nin işini devraldığı babası. Genç Demirci. Oğlu Ned.
- P. Perilerin Kraliçesi. Yalnızca Peri Diyarı'nda Demirci'nin gördüğü haliyle geçiyor.
- *R. Rose Sangster, uzak bir köyden gelmiş güzel bir kız, Dede karısı olarak köye getiriyor. Ella'yı doğururken ölüyor.
- T. Tim, Köyüculu Meşeyanı'nın oğlu ve dolayısıyla Meşeyanı'nın torununun çocuğu. Annesi Demirci'nin karısı Nell Demirci'nin kız kardeşi Wyn idi. Yıldızı o devraldı.
- *W. Wyn (Örgücü). Nell Demirci'nin kız kardeşi, Köyüculu Meşeyanı'nın annesi.

* ile işaretlenmiş olanlardan hikâyede isimleriyle bahsedilmiyor ama eksiksiz bir hikâye için önemliler. İki kişi daha kısaca geçiyor: Küçük Woottonlu Tom (Maran-

goz), Nan Demirci'nin kızıyla evli; ve oğlu Tomling, demircinin torunu. Demirci yıldızı aldığıında ziyafette dört çocuk daha vardı: Nell'in yanı sıra Değirmenci'nin kızı Molly, Fıçıcı'nın oğlu Harry ve Kumaşçı'nın kızı Lily.

Tarihler

Hikâyede Dede'den daha yaşlı kimse olmadığından, olay sırasını ve muhtelif karakterlerin yaşlarını belirlemek için tarihler Dede'nin doğumuna göre hesaplandı ve Dede'nin doğum yılı gelişigüzel olarak 1000 alındı.

Şene

- 1000 Dede doğuyor.
- 1018 Dede “yolculuklarına” çıkıyor ve 1035'e kadar Büyük Wootton'a yalnızca arada bir geliyor.
- 1027 Yaşlı Demirci doğuyor.
- 1030 Meşeyanı doğuyor.
- 1035 Dede, Rose ile evleniyor ve onunla birlikte Büyük Wootton'a dönüyor.
- 1037 Dede ile Rose'un kızı Ella doğuyor. Rose ölüyor. Dede ciddi ve ketum bir adama dönüşüyor.
- 1038 Aşçıbaşı'nın çırağı bir kazada ölüyor. Dede, Aşçıbaşı'na yardım etmeyi ve zanaatı öğrenmeyi öneriyor. Bir denemeye tabi tutuluyor ve kısa sürede başarı kazanıyor.
- 1044 Dede Aşçıbaşı oluyor.

- 1048 Dede, Yirmi Dört Ziyafeti'ni dikkate değer bir başarıyla tamamlıyor. Kendisi katılmasa da, (uzun zamandır ihmal edilen) şarkıları ve dansları çocukların kutlamalarına yeniden ekliyor.
- 1052 Hiçbir becerisi olmayan fakat kendini çok becerikli sanan genç bir adam olan Meşeyanı, Dede'nin yardımcısı olmayı öneriyor. İşler yoğunken Meşeyanı'nın yardım etmesine izin veriliyor ama birkaç şey öğrenir öğrenmez, her şeyi bildiğini sanmaya başlıyor. Dede ondan hoşlanmıyor ve bir süre sonra çalıştırmaz oluyor. Dede köydeki genç adamlar arasından bir çırak seçmeyi reddediyor.
- 1055 Meşeyanı paralı bir kadınla evleniyor. Belli bir iş edinmiyor ama "hobi olarak" yemek pişiriyor.
- 1062 Ella 25 yaşındayken, ondan on yaş daha büyük olan Yaşlı Demirci ile evleniyor. Yaşlı Demirci müzmin bekâr olarak görülüyor: "Evlenmeyi düşünmeyecek kadar işine dalmış". Düğünü takip eden bahar Dede "tatile" çıkıyor. Mükemmel bir aşçı olan kızı Ella onun yokluğunda Mutfak'ı idare ediyor ve Meşeyanı'nın yardımını reddediyor. Dede Kış Ziyafeti'nden önce dönüyor. Yanında çırağı Alf'i getirerek herkesi şaşırtıyor: Alf 12, 13 yaşlarından daha büyük göstermiyor. Dede artık çok daha neşeli bir adam. Peri Diyarı'nı ziyaret ettiği düşünülebilir.

- 1063 Haziranda Demirci doğuyor.
- 1065 Nell Örgücü de haziranda doğuyor. Güzün Dede yine çekip gidiyor ve geri dönmeyeceğini ilan ediyor. İşi Alf'e emanet ediyor. (Kilerdeki siyah baharat kutusuna küçük gümüş bir yıldız bırakıyor.) Alf çocuğa benzediğinden Köy Kurulu onu Aşçıbaşı yapmıyor. Daha iyi birini bulamadıklarından Meşeyanı'nı Aşçıbaşı olarak atıyorlar. Alf, Meşeyanı'nın çırağı olarak kalıyor.
- 1072 Yirmi Dört Ziyafeti yine yapılıyor. Meşeyanı başka madeni paralar ve süs eşyaları ile birlikte, Büyük Pasta'nın içine gümüş yıldızı da koyuyor ama aslında Pasta'nın çoğunu ve süslemesini Alf yapıyor. Demirci ve Nell ziyafete katılan çocuklar arasında. Demirci farkında olmadan yıldızı yutuyor.
- 1073 Demirci onuncu doğum gününde, haziranda, şafakta yıldızı keşfediyor.
- 1078 Demirci demirhanede babası Yaşlı Demirci'ye yardım etmeye başlıyor ve olağanüstü yetenek gösteriyor.
- 1079 Arpçı doğuyor.
- 1090 Meşeyanı artık çok şişman ve 60 yaşında emekli oluyor. Köydeki çoğu kişinin tahmin ettiği gibi, uzun süre onun bütün işini Alf yapmış. Şimdi 40'ını geçmiş bir adam gibi görünen Alf Aşçıbaşı olarak atanıyor.

- 1091 Demirci, Nell ile evleniyor. Demirci 28, Nell 26 yaşında. Demirci'nin Peri Diyarı'na yaptığı yolculuklar ve babasının işlerini gittikçe daha çok devralmak zorunda olması muhtemelen evliliklerini geciktiriyor. Evliliğini takip eden senelerde Demirci Peri Diyarı'na pek az gitmiş ve sınırlarını aşmamış gibi görünüyor. Peri Diyarı'na yaptığı uzun yolculuklar muhtemelen daha çok 1098-1108 ve 1115-1120 seneleri arasında gerçekleşmiş.
- 1093 Mayıs'ta Nan Demircikızı doğuyor.
- 1095 Alf çırağı olarak Arpçı'yı seçiyor.
- 1096 Baharda Genç Demirci (Ned) doğuyor. Kışın Yirmi Dört Ziyafeti düzenleniyor. Alf'in yönettiği ilk ziyafet ve "bilinen en iyi ziyafet" olarak övülüyor.
- 1104 Yaşlı Demirci (77) ölüyor.
- 1105 Yaşlı Demirci'nin karısı Ella ölüyor. Demirci ailesi küçük bir evden Eski Demirhane Evi'ne taşınıyor. Ev Batı Yolu'nda, köyün o taraftaki son ev.
- 1108 Demirci Peri Diyarı'na yaptığı uzun ziyaretten dönüyor ve dans eden kızın verdiği Yaşayan Çiçek'i getiriyor.
- 1112 Mart'ta Köyuculu Meşeyanı oğlu Tim doğuyor.
- 1117 Nan, Küçük Wootton'lu Tom Marangoz ile evleniyor. Tom uzak bir akrabaları (üçüncü derece-

den kuzen), Dede'nin annesinin kız kardeşinin soyundan geliyor.

- 1118 Güzün Nan'in çocuğu ve Demirci'nin torunu Tomling doğuyor.
- 1120 Demirci, Peri Diyarı'na son ziyaretini yapıyor ve Kraliçe ile karşılaşılıyor. Dönüş yolunda Alf ona yetişiyor. Demirci yıldızı Alf'e teslim ediyor ve Alf onu siyah kutuya koyuyor. Alf ihtiyar Meşeyanı'nı ziyaret ediyor. Yirmi Dört Ziyafeti düzenleniyor. Yıldız Tim'e geçiyor. Alf köyden ayrılacağını ilan ediyor. 1121'in ilk günlerinde Arpçı Aşçıbaşı oluyor.

HİKÂYENİN SONUNA DAİR ÖNERİLER

Peri Çıracak (aslında Kral olduğu ve ölümlü dünyada bir “maceraya” veya göreve çıkmış olduğu açıkça ima ediyor) kendine bir çıracak bulmalı: Aşçı’nın çekip gitmesi ve geride yerini alacak birini bırakmaması tekrar edilemez. Hikâyenin başında bundan bahsedilmeli. Çıracak kim? Demirci’nin oğlu değil. Çünkü bu Peri Çıracak’ı demirci ile yakın bağlantı haline getirir. Yine bir başka “elf” kişi olamaz elbette. Ya Peri Çıracak’tan sonraki çıracak seçimi dikkate değer olmamalı ya da önemli biri seçilmeli. Belki İhtiyar Meşeyanı’nın oğlu?

Demirci yıldızı teslim ettikten sonra eve döndüğünde, daha sonra Demirci’nin başına gelenler konusunda başka bir şey söylenmeli mi? Daha önceki bir taslakta Peri Diyarı’na dönebileceği söylenmişti, çünkü Peri ahalisi eskiden alnında olan yıldızın izini hâlâ görebiliyordu; ama diyarın içlerine gidemez, yeni bir yeri de ziyaret edemez veya daha önce görmediği hiçbir yeni şey göremez. (Bunun belli bir anlamı var, elbette: Yazarlar ve ressamlar için bir zaman gelir, yaratıcılık ve “vizyon” biter ve ancak şimdiye dek gördükleri ve öğrendikleri

hakkında düşünebilirler.) Ama hikâyenin tek anlamı bu değil. İçinde fedakârlık da var; güç ve vizyonu, güvenle ve işten elini çekerek, bir sonraki nesle teslim etmek. Aynı zamanda, imgelem vizyonlarının yeterli olmadığı anlamı çıkıyor; onlar resimlerden ve fikirlerden ibaret. Bilgelik geldiğinde, imgelemle zenginleşmiş olsa da, ancak bu şekilde algılanabilen gerçekleri öğrenen veya uzaktan gören zihin, İnsanların ve Perilerin dünyasını terk etmeye hazırlanmalı.

Demirhanedeki sahnede, oğul babanın İnsan dünyasındaki işini devralırken, “Periler” hakkında bildikleri asla babasından öğrendiklerinden öteye gidemeyecek – ama ya karısı ve kızı? Evde babayla oğuldan başka hiç kimse olmaması gerektiğini düşünüyorum. Ama karısı ölmüş olamaz – daha önce bu konuda bir şey söylenmesi gerekirdi. Hiçbir şey söylememek en kolayı. Peki, en iyisi mi? Ama bence çok “ölümlü” ve tanıdık bir tını yakalanmalı ve böylece Peri Diyarı’ndaki maceralar çok uzak ve hatta, evet, saçma gelmeli.

?Kız evlenmeli – belki bir başka köyden bir adamla. Karısı beklenmedik bir biçimde, ilk çocuğunun, demircinin ilk torununun doğumu için çağrılır.

Kral’a mesaj ne olmalı? Ve ne anlama gelmeli? Bekleniyorsun. Bu, geri dönme emri gibi gelebilir. Ama Kral’ın üstünlüğü korunmalı. Olmazsa, yalnızca bir eşin uzaktaki kocasına gönderdiği mesaj olmalı: Böyle bir

haberciyle gönderilecek türden bir mesaj değil. VEYA eğer önemli ve acilse, Peri Diyarı ve bu diyarın yönetimi ile ilgili olmalı, ölümlülerin ilgisinin ötesinde meseleler. Her durumda, Kraliçe en azından Kral'ı nerede bulacağını biliyor olmalı ve daha hızlı, daha bilgili bir haberci gönderebilirdi. Zamanı geldi. Bu mantıklı bir biçimde yorumlanabilir. Aslında demirciyi ilgilendiren bir mesaj olarak. Kral'a der ki, mesajı almışsa, Kraliçe demirciyi görmüş ve incelemiş, ve yıldızdan vazgeçme zamanının geldiği fikrinde. (Muhtemelen Kral'ın çoktan vardığı ve belki Kraliçe'nin o zamana dek varmadığı bir kanı: Kral belki onun demirciyle görüşmesini ve fikrini beyan etmesini bekliyordur.) Bu mesaj demircinin kendisiyle gönderilir, çünkü onu ilgilendiriyor ve çünkü hemen Kral'ın olduğu yere dönüyor. Kraliçe “onunla karşılaşsan” der. Demircinin sonunda Kral'ı tanıyıp tanımayaacağını bilmiyordur. Kral'ın, demircinin onu tanımasının daha olası olduğu bir yerde, Peri Diyarı'nın sınırlarının hemen içinde onunla buluşmayı ayarlayacağını biliyor olması gerekmez. Demirci, Kral'ı tanırsa, “zamanının geldiğine” dair hiçbir kuşku kalmaz.

Demircinin Kral'ın kimliğini bilinçli olarak tanımadığının ima edilmesi hedefleniyor. “Çırac”ın özel biri olduğunun her zaman belli belirsiz farkındaydı, ve artık en azından onun da Peri Diyarı'nda gezindiğini biliyor; belli belirsiz, onun yıldızla bağlantılı bir tür yetkesi ol-

duğunu hissediyor – ama hepsi bu. Ama Kral herhangi bir emir veya yetke kullanmadan, bir cömertlik eylemi olarak, onu yıldızdan ayrılmaya ikna ediyor.

Muhtemelen mesajın teslimi daha erkene çekilmeli. Bu durumda Kral'ın bilgeliği, kimliğini açıklamasıyla değil, yıldızı vermeye ikna etmesiyle gösterilir. Bir ölçüye kadar.

“... yıldızla ne yapacağı”ndan sonra.

Başka bir şey söylemezler ve yola birlikte devam ederler. Peri Diyarı'ndan çıkarlar ve köye yaklaşırlar. Demirci aniden durur. “Aşçıbaşı,” der, “bir şey...” ve böylece “zamanı geldi”.

Devam et. “Anlıyorum. Şimdi huzur içinde evine git.”

Yine yürümeye başlarlar ve sonunda köy evine gelirler. Dünyada güneş batmaktadır ve pencerelerde kırmızı bir ışık vardır; büyük kapıdaki yıldız kaplı oymalar parlamaktadır.¹ Aşçı arkada küçük bir kapı açar ve demirciyi karanlık bir koridordan geçirerek kilere götürür. Uzun bir mum yakar, bir dolabın kilidini açar ve siyah kutuyu raftan indirir.

“...aya yakın berrak gökyüzünde”ye kadar bu versiyondan devam et.

1 Bu bina Yeni Aşçı tarafından, kendi cebinden, yeniden dekore edilmiştir.

Şöyle yaz: Sonra derin bir nefes aldı ve yola koyuldu; ama bir kez arkasına baktı ve Aşçı Çırağı'nın dar kapı aralığında dimdik durmuş, onu izlemekte olduğunu gördü. İkisi de ellerini kaldırarak vedalaştılar.

Çöken alacakaranlıkta, hızla kendi evine doğru yürüdü...

Bununla beraber, her durumda, mesaj Kral'ın gidişini hızlandırır. Görevi tamamlanmıştır –ya da yıldız bir başka çocuğa geçtiğinde tamamlanacaktır. Büyük Parti'den sonra, 3 ay içinde– şimdi ekim başlarıdır, Kral yakında gidecek ve işleri çırağa bırakacaktır.

Soru: Hikâye Çırac'ın şişman, kendini beğenmiş İhtiyar Meşeyanı'yla sohbetini anlatan, oldukça aptalca bölümle mi bitmeli? Orijinal fikir, Meşeyanı'nın yanından ayrılmadan önce kral-aşçının kimliğini Meşeyanı'na açıklaması, bunun onu hiç etkilememesi ve iyi bir yemekten sonra gördüğü rüyaya bağlamasıydı. ? Yıldızı kutusuna geri koyma bilgisini kral-aşçıdan öğrenen demircinin aktardığı yeni Çırac olabilir. (Ama bu Yıldız Partisi hatıralarının komik ayrıntılarını çıkarmak anlamına gelir, asıl amacı bu.)

?Yıldızın kime geçtiği söylenmeli mi? Bence söylenmemeli.

BÜYÜK WOOTTON DEMİRCİSİ MAKALE

[Bu makale Tolkien'in daktiloyle yazılmış taslağına olabildiğince yakın bir şekilde buraya alındı. Tolkien ikincil bilgileri metnin içine notlar olarak almış ve aklına gelen fikirler olarak, genellikle paragraf ortasında, bazen de cümle arasında yazmış. Notları ayırt etmek için kırmızıyla daktilo etmiş ki metne dahil olsunlar ama aynı zamanda göze çarpsınlar. Burada, notlar Tolkien'in yazdığı yere kondu ama griyle ve daha küçük olarak yazıldı.]

Bu kısa hikâye bir “alegori” değil ama belli noktalarda alegorik olarak yorumlamak mümkün elbette. Bu bir “Peri Masalı”; “peri” veya “elf” denebilecek canlıların olduğuna, bu canlıların insan işlerinde rol oynadığına ve “gerçek” –yani kendi başlarına, insanların hayalgücünden ve yaratıcılığından bağımsız olarak– bir varlığa sahip olduğuna inanıldığı türden bir hikâye. Hayali (fakat İngiliz) kırsalında geçiyor; güçlü makinelerin icadından önce ama bir tarım toplumunda yaşayan zanaatkârlardan oluşmuş refah içinde bir halkın şeker ve baharat gibi ithal lükslerin farkında olduğu, onları satın

alabildiği bir zamanda. Toplumu oluşturan insanların çoğunun çalışkanlığına ve becerisine dayanan bu refahın aralarından bazılarını kaba bir kendini beğenmişliğe ve bayağılığa sevk ettiği ima ediliyor. Hikâyenin açıldığı zamanda “bayramların” daha çok yemek ve içkiyle kutlandığı açık; danslar, şarkılar, hikâye anlatımı fazla düşünülmüyor. Müzik aletlerinden hiç bahsedilmiyor; Arpçı adı dışında (görüleceği gibi Arpçı ismi önemli). Büyük Salon artık boyalı ve süslü değil.

Wootton ile Peri Diyarı arasındaki coğrafi ilişki kaçınılmaz olarak ama aynı zamanda bilinçli bir şekilde, muğlak bırakıldı. Bu tür hikâyelerde Peri Diyarı’na gidip gelmenin yolları olmalı, en azından Elfler beğendikleri ölümlüleri ziyaret etmek için bu yolları kullanabilmeli. Ama aynı zamanda, Peri Diyarı ile İnsanların Dünyası, temas halinde olsa da, farklı zaman ve uzamlarda olmalı ya da aynı zaman ve uzamda olsalar da farklı modlarda bulunmalı. Dolayısıyla, Demirci (özellikle kayırıldığı için) her istediğinde Peri Diyarı’na girebiliyormuş gibi görünse de, buranın sınırları bilinmeyen, denizler ve dağlar içeren bir diyar veya dünya olduğu açık; aynı zamanda, (bir akşam gezintisi gibi) kısa bir ziyarette bile, Peri Diyarı’nda geçirdiği zamanın dünyada geçen zamandan çok daha uzun olduğu açık; uzun yolculuklarda, köyünde bir hafta geçerken, Peri Diyarı’nda ay-

lara, hatta senelere denk bir keşif ve deneyim dönemi yaşıyor.

Coğrafyaya gelince, Peri Diyarı (veya girişleri) batıda. “Uzak Easton’dan Batıkorusu’na” lafı, köylülere göre dünyanın sınırlarını belirtiyor: kendilerine benzer insanların yaşadığı en doğudaki köyden, henüz tarlaya dönüştürülmemiş, hemen Batı’daki Orman’a kadar. Dolayısıyla Wootton insan yerleşim birimlerinin, Orman’ın yabancı diyarını ilk işgalini temsil ediyor; Küçük Wootton hâlâ ormanda bir açıklıkta bulunan bir köy. Orman hâlâ Büyüyük Wootton’ın batı kenarına yakın. Demirhane köyün en batı kenarında (yakıt olarak odun gerektiğinden diye düşünebilirsiniz). Her durumda, Demirci’nin kendi ailesi dışında kimse tarafından görülmeden Orman’a gitmesini veya geliş gidişleri dedikodu malzemesi olmadan “iş için” yolculuklara çıkmasını mümkün kılıyor.

Pek çok Peri Masalında, Peri Diyarı’nda zamanın çabucak geçmesi fikri kullanılmış. Böylece, oraya giden bir insan geri döndüğünde, orada geçirdiği kısa süre içinde memleketinde seneler, hatta yüzyıllar geçtiğini görebiliyor. Bir insanın geçmişten gelip (ona göre) gelecek ile temas etmesini sağlayan bir araç olması dışında –asıl amacı bu olan bir hikâyede ve bu haliyle Peri Diyarı ciddi bir biçimde düşünülmüş değildir– her zaman bunun bir hata olduğunu düşünmüşümdür: herhangi bir türden Peri ciddiye alınacaksa, bir inanırlılık hatası.

Peri Diyarı'na izinsiz giren ölümlülere oradaki zamanın kendi hissettiklerinden çok daha uzun geldiğinin anlaşıldığı doğru. Bazı gerçek deneyimlerde orada geçirdikleri zamanın kısa gelebildiği ve sıradan dünyayla yine temas kurulduğunda çok daha uzun olduğunun anlaşıldığı doğru. Bu özellikle okuma, oyun seyretme, eğlence veya dostlarla buluşma gibi olaylara dalındığında oluyor (daha çok yoğun ilgi ve aynı zamanda, genellikle, keyif sonucunda). Sık sık, bu fikrin hanlarda doğmuş olması gerektiğini söylerim: Çünkü günlük deneyimlerle karşılaştırıldığında, insanın bir anda sevgili dostlarıyla oturup konuştuğu, içki içtiği zamanlarda zaman çok hızlı “uçuyor”. Eminim bunda bir parça gerçeklik payı var. Ama başka deneyimler de mevcut. Özellikle de düşlerde, düşte geçen uzun (ve dolu dolu) bir deneyim dış dünyada daha kısa bir süre almış olabiliyor. Belki de tek ortak ölçüt “anlatım”. Yeterli bir biçimde anlatmak için gerekli zaman uzunsa, uzundur. (Demek istediğim: insan isterse, veya zorunluysa anlatmak. Günlüğüne “anlatacak hiçbir şey yok” yazan biri muhtemelen beni ilgilendiren hiçbir şey yok demek istiyor; ya da normalde gelecekte okumak üzere kaydettiğim türden hiçbir şey.) “Ey seneler kadar uzun dakikalar!” Bu amaç için düş daha iyi bir analogi belki. Ama şu da göz önüne alınmalı: Bu hikâyedeki Peri Diyarı sıradışı bir yer. Eğer okuyucu masalın “içindeyken” kabullenirse, o zaman

açık ki Peri Diyarının Hükümdarları –İnsanlarla (öncelikli olarak olmasa da) iyicil bir biçimde ilgili olarak gösteriliyorlar– kayırdıkları insanların Peri Diyarı'ndaki deneyimlerini normal insan yaşamlarından uzaklaşmadan yaşayabilmelerini ayarlayabiliyor olmalı. Peri Diyarı'ndaki zaman farklı olmalı ama yer yer iki dünyanın zamanları hemhudut da olmalı. Onlar için de insan zamanı Peri Diyarı'ndakinden daha uzun olabilir. Kral Wootton'da 58 sene yaşıyor.

Mekâna gelince. Peri Diyarı'nın “coğrafi” sınırlarından içeri girmek, Peri Zamanı'na da girmek demek. Bir ölümlü Peri Diyarı'nın coğrafi yerine nasıl “girer”? Açık ki düşte ya da bir yanılsama olarak değil. Yıldız, Yaşayan Çiçek ve elf oyuncağı gibi fiziksel nesneler Peri Diyarı'ndan Dünya'ya sağlam bir biçimde nakledilebiliyor. Peri hikâyelerinde, peri dünyasına girişin, bir tepenin, dağın, vb. içinde, yeraltında uzun bir yolculukla temsil edilmesi yaygın. Burada bunun kökeni beni ilgilendirmiyor. Bu köken daha çok ölümle ilgili imgelemde yatıyor. Ama kullanıldığı haliyle bunlar genellikle “rasyonalizasyon” –“elflerin” cüsselerinin küçültülmesi gibi– insanlarla aynı coğrafyada bulunan bir harikalar diyarı yaratmanın bir yolu. Edgar Rice Burroughs'un engin yeraltı dünyasıyla ilgili hikâyelerinden daha inanılır, daha ilginç değil. Bana göre üretmeleri gereken türden “edebi inancı” öldürüyorlar.

Benim simgem, nekrolojik de olsa, Orfik de, ya da bir başka sözde-bilimsel terim de, yeraltı değil Orman: hâlâ insan aktivitelerinden nasibini almamış bölgeler, insanların hâkim olmadığı yerler (fethedilmiş değil! hâkim olunmamış!). Peri Zamanı zaman zaman bizimkine bitişikse, bu bitişiklik uzamda belli noktalarda da görülecektir – ya da bu hikâyede teori budur. Orman’da veya Orman sınırlarının hemen içindeki belli noktalarda, bir insan bu bitişik noktalara rastlayabilir ve oradan Peri zamanına ve uzamına girebilir – bunun için uygunsa veya izin verilirse, elbette. Hikâyenin geçtiği göreceli olarak kısa zamanda (ya da İnsanların ima edilen “tarihi” geçmişinde, nesiller boyunca) bu noktalar tanınır halde kalır ve onları bulanlar tarafından yeniden ziyaret edilebilir. Bu noktalardan giriş yapılarak Peri Diyarı’nın gittikçe daha derinlerine, daha uzaklarına gitmek, bindik, insan merkezli dünyadan gittikçe uzaklaşmayı temsil eder. Ama bu hikâyede Orman ve Ağaç hâkim simgeler olarak kalır. Demirci’nin –Kraliçe’ye veda etmeden önce– “hatırladığı” ve kaydedilen dört deneyimin üçünde görülürler. İlk deneyimde yokturlar, çünkü Demirci ancak o zaman Peri Diyarı’nın “sınırsız” olduğunu ve İnsanları ilgilendirmeyen, İnsanların giremeyeceği engin bölgeler ve olaylar kapsadığını keşfeder.

Wootton köyündeki durumun bu türden olduğu açıktır. Köyün yerel işleri bir kurul tarafından yönetilir

– muhtemelen başlıca ve en zengin “zanaatların” ustalarından oluşmuş bir grup. Söz konusu zanaatlar hâlâ gelenekseldir ve miras bırakılabilir: babalardan oğullara, annelerden kızlara; zanaatkârın çocuğu ya da yeterince yetenekli bir çocuğu yoksa, zanaatkâr “çırak” alabilir ve normalde bu, çırağın haneye ve aileye katılması anlamına gelir. Köyde doğru düzgün soyadı yoktur. Demirci, Fıçııcı, Değirmenci, Marangoz, Dokumacı, (kadınlar için Örgücü), Taşustası (Duvarcı) ve benzerleri, bu isimleri taşıyan kişilerin o zanaatları sürdürdüğünü gösteriyor. Ya da birkaç durumda, belli bir ticareti: örneğin, zengin bir köyde, “ithal” malların satışını yapanları, Perdecî, Baharatçı veya Avizeci gibi.[†] Çocuklara basit isimler veriliyor ve bu isimler babalarının zanaatlarının adından sonra söyleniyor

[†]Meşeyanı bilinçli bir istisna. Onun ismi “coğrafi” (meşenin yanında yaşayan). Görünüşe göre “gelir sahibi”, yani muhtemelen köy dışında arazisi var ve çevre bölgedeki köylü veya çiftçi ailelerin birinden geliyor. Böyle bir durumda ya da pek çok insan veya aile tarafından iştilgal edilen zanaatlarda, başka tanımlar da eklenebilir: örneğin “Köyucu(lu)”, yani son evde, ana sokağın iki ucunun birinde yaşayan.

ya da bazen kızların annelerinin zanaatının adından

sonra, örneğin “Örgücü’nün Fanny”. Özel adlar basitçe, kısaltılmış isimler ve orijinal formlarıyla pek az ilişkileri kalmış: Ned, Tim, Tom, Nell, Nan, vb. Bu, elf çırak için Alf isminin kullanılmasını mümkün kılıyor. (Bu ismi, onu köylülerle tanıştıırken Aşçıbaşı’nın seçtiği açık.)

Yemek pişirmek bir istisna. Değeri bilinen ve saygı duyulan bir yetenek olsa da, bir aile zanaatı ya da genel olarak bir geçim yöntemi olarak kullanılmıyor. Aşevine denk hiçbir şey yok. İş için gelen yabancılar köyün tek hanında oda ve yemek bulabiliyor: Bu zamanda hanın başka adı yok ama kapının üzerinde hâlâ oyma bir taş görülebiliyor: zamanla iyice aşınmış, görünüşe göre üç ağaç ve Welcö to be Wode yazısını taşıyan bir taş. Ama köylüler bu ismi kullanmıyor. Yemek pişirme işi, kadınlar veya erkekler tarafından, evde yapılıyor – meşgul zanaatkârlar olmadıkları sürece daha çok kadınlar tarafından. Ama Aşçıbaşı bir kamu görevlisi ve önemli bir kişi. Geçimi köyün parasından karşılanıyor, köy ziyafetleri için kullanılan malzemelerin maliyeti de öyle. Görevi kâhısal değil, bir aşçı mümkün olduğunca yeteneği ve zevki için seçiliyor. Bu ve işin sürekliliği normalde Aşçıbaşı’nın emekli olmadan erkence bir çırak seçmesi ve onu eğitmesi ile sağlanıyor. Çırak genelde köyden bir genç, elbette: Kural olarak pek çok genç çıraklık için başvuruyor, çünkü görev özenilen bir görev ve görevi alan kişi Büyük Ev’in yanındaki Aşçı Ev’ini de devralıyor. Ama görevin

devredilmesinden önceki bekleme süresi çok uzun olabiliyor. Aşçıbaşı çırağın başarısından emin olduktan sonra dilediği zaman emekli olabiliyor; ama emekli olmaya zorlanamıyor ve düzgün bir emekli maaşı ve rahat bir kulübe sağlansa da, genellikle emekli olmaya gönülsüz davranıyor. Ama emekli olduğunda, Çırak, çok sıradışı durumlar dışında,[†] tartışmasız onun yerini alıyor.

†Hikâyede böyle bir durum yaşanıyor: Aşçıbaşı'nın bir çırak atamadan (yani çırağın eğitimi tamamlanmış sayılmadan veya sorumluluğu üstlenecek yaşa gelmeden) ölmesi veya köyden ayrılması. Atlı Dede'nin hikâye başlamadan önceki davranışı tamamen sıradışı ve tuhaf. Ama bir Çırak'ın başına kaza gelmesi mümkün. Aslında Atlı Dede kendi pozisyonunu böyle bir kazaya borçlu (elbette çeşitli becerilerine de borçlu). Önceki Aşçıbaşı'nın (yaşlanmıştı ve emekli olmayı düşünüyordu) çırağı, Kış Ziyafeti'nden kısa süre önce, şiddetli bir fırtınada üzerine düşen bir ağacın altında kalarak ölmüştü. Bu acil durumda Atlı, Aşçıbaşı'na yardımcı olmayı önerdi, kısa sürede ne kadar yetenekli olduğunu kanıtladı ve birkaç sene sonra Aşçıbaşı emekli olup görevi ona devredebildi.

Bu hikâyedeki olayları başlatan “Atlı Dede” açık ki olağanüstü ve tuhaf bir insan. Atlı adı onun başlıca za-

naatlardan biri ile iştgal etmediğine işaret ediyor. Atlılar atlarla ilgileniyor ve geğimlerini at eğiterek, atların sağlık sorunlarıyla ilgilenerek ve ayrıca yerel posta servisi ve taşıyıcı olarak görev yaparak kazanıyor. Başka köylere mesaj ve acil mektuplar, bazen paketler taşıyorlar, özellikle de uzaktaki köylere ve genellikle geri dönerken de benzer işler yapıyorlar. Işlerinin bu kısmı özellikle, babasının en küçük oğlu olan Rob'a uyuyor. Rob daha çok, Küçük Wootton'da Kavalcılık yapan annesine çekmiş ve yerinde duramıyor, maceraperest. On beşini geçer geçmez atıyla getir götür işleri yapmaya başlıyor. Kısa sürede mesaj getirip gtrmedeki ve ayak işleri yapmadaki hızı ve titizliğiyle ve geri dönüp rapor vermedeki gnlszlğyle n kazanıyor. Bir süre sonra Büyük Wootton'da yaşamayı bırakıyor ve oraya yalnızca canı istediğinde, düzensiz olarak geri dönüyor; bir "gezgine" dönüşüyor, belli bir konutu veya geçim yöntemi olmayan bir adama. Bu süre içinde hakkında pek çok söylenti dolaşsa da, yolculukları ve maceraları hakkında aslında hiçbir şey bilinmiyor, ta ki bir gün Atlı, görünüşe göre yüklü bir parayla ve kesinlikle bir eşle geri dönene kadar. Atlı'nın karısı, Rose adlı genç ve güzel bir kadın, Küçük Wootton'ın ötesinde bir köy olan Walton'da yaşayan şarkıcılardan biri. Atlı'dan çok küçük, çünkü o dönemde Atlı en az otuz beş yaşında olmalı.

İki sene sonra kızları Ella doğuyor ama annesi doğumda ölüyor. Onu çocukluğundan tanıyanlara göre sessiz, düşünceli bir adama dönüşmüş olan Atlı, bu sefer hüzünlü ve ketum bir adama dönüşüyor. Gündüz nadiren görülüyor ama bazen geç saatlere kalanlar veya gün doğmadan önce dışarı çıkanlar onu tek başına yürürken görüyorlar. Bir sonraki sene Wootton'da, talihsiz bir sene olarak hatırlanıyor uzun süre; büyük kar fırtınalarıyla başlıyor ve sonuna kadar şiddetli fırtınalarla devam ediyor. Aralık başında çıkan büyük bir rüzgâr köye büyük zarar veriyor ve pek çok yaşlı ağacı yıkıyor. O sırada Aşçıbaşı'nın çıraklığını yapan kişi Atlı ile aynı yaşlarda biri, Marangoz adlı bir adam, becerikli ve sevilen bir kişi ve çok yakında Aşçıbaşı olmayı umuyor (köylüler de aynısını umuyor), çünkü yaşlı Aşçı çok geçmeden emekli olmayı düşünüyor. Ne yazık ki Marangoz günbatımında Mutfak'tan evine giderken büyük bir esinti Marangoz'un evinin yanındaki yaşlı dişbudak ağacını yıkıyor ve Marangoz'u ezerek öldürüyor.

Köye yas çöküyor ve yaşlı Aşçıbaşı'nın canı sıkılıyor, çünkü Kış Ziyafeti yaklaşıyor ve ona yardım edecek becerikli kimse yok. Ertesi gün Atlı Mutfak'a geliyor ve yaşlı adama elinden geldiğince yardım ediyor. Akşam gelmeden her şey senelerdir olmadığı ölçüde düzene sokuluyor ve Ziyafet konusunda yeni planlar yapılıyor. Atlı eve giderken şöyle diyor: "Fazladan bir çift el fay-

dalı olur, Usta. Benimkiler yaşadığın acıyı ve dertleri giderebilecekse söylemen yeter, bana ihtiyacın olduğu sürece yanında çalışırım.”

Böylece Atlı, Aşçı'nın hizmetine giriyor. Atlı hem çok bilgili, hem de hızla öğrenmek konusunda çok yetenekli olduğunu göstererek hem Aşçı'yı, hem köylüleri şaşırtıyor (gezgin hayatı hakkındaki söylentilerin hiçbiri bu zanaatı öğrenme fırsatı bulduğundan bahsetmiyordu). Kış Ziyafeti iyi geçiyor ve bir sonraki gelmeden, Atlı'nın düzenli bir çırac olarak kabul edildiği anlaşılıyor. Aşçı, Marangoz'un ölümünden altı sene sonra, nihayet emekli olduğunda, yerini kimin alacağı tartışmasız ve Aşçıbaşı Atlı oluyor. Hâlâ ketum biri, yüzü hüzünlü ama hareketleri çevik. Aksi veya soğuk değil, insanları memnun etmekten keyif aldığı belli ve kendisi eğlencelere katılmasa da başkalarının eğlenmesinden memnun oluyor. Tüm görevlerini çabucak, beceriyle yapan biri için böyle bir şey söylenebilirse, akli başka yerde gibi. O Aşçıbaşı olduktan dört sene sonra düzenlenen Yirmi Dört Ziyafeti dikkate değer; hatırlanan en iyi, en neşeli ziyafet olduğu söyleniyor. Uzun bir yokluğun ardından şarkılar ve danslar kutlamalara yeniden ekleniyor.

Atlı'nın Aşçıbaşı olarak çalıştığı döneme dair diğer gerçekler hikâyede anlatılıyor. Elli iki yaşına geldiğinde, hâlâ bir çırac atamamış ve bu köylüleri endişelendirmeye başlamış. Henüz yardıma ihtiyaç duyduğundan

değil. Atlı dinç ve becerikli bir adam ve kızı Ella da çok iyi bir aşçı ve özel aile kutlamalarında veya Ziyafetler sırasında işler yoğunken ona yardımcı oluyor. Bulaşık, temizlik, malzeme hazırlama, servis gibi küçük işler için, Aşçıbaşı her zaman bol bol yardımcı bulabiliyor elbette. Kurul'u endişelendiren ondan sonra kimin geleceği meselesi. Bu dönemde Meşeyanı adlı genç bir adam çırak olmak için başvuruyor. Atlı ondan hoşlanmıyor ama bir çırak eğitmeye başlaması baskısı yüzünden Meşeyanı'nı denemeyi kabul ediyor. Meşeyanı yemek pişirmek konusunda bir şeyler biliyor ama kendisinin düşündüğü kadar değil. Ona bir şeyler öğretmek zor, çünkü çabuk öğrenen biri değil ve hatalarının düzeltilmesinden hoşlanmıyor. Bir şeyi başarmakta güçlük çekerse kısa sürede pes ediyor ve sonra o şeyi hafife alıyor: sık sık söylediği gibi "önemsiz bir şeydi", "bazılarını memnun edebilir ama çok da lazım değil". Atlı onu çırak olarak *atamıyor*. Bir süre, çok meşgul zamanlarda yardım etmesi için çağırıyor ama kısa süre sonra ondan tamamen vazgeçiyor.

Kuşkusuz Meşeyanı'yla yaşadığı deneyimler yüzünden (kısmen: Başka sebepler de olabilir) Atlı inat ediyor ve seneler boyunca, bir çırak bulması için yapılan baskılara direniyor. Beklenmedik bir biçimde tatile çıktığında bir çırağı yok. Halbuki bu zamanda Atlı altmış iki yaşında ve 18 senedir Aşçıbaşı olarak çalışıyor. Baharda,

kızı Demirci (tam adı Batıyanı'ndan Joe Demirci') ile evlendikten hemen sonra gidiyor; yani, Bahar Ziyafeti yapıp bitmiş olsa da, senenin en meşgul zamanından önce. Ama Ella aşçılığı devralıyor ve arkadaşları da ona yardım ediyor. Ella hiç hoşlanmadığı Meşeyanı'nı işe karıştırmıyor. (Söylentilere bakılırsa Meşeyanı birkaç sene önce ona evlenme teklifinde bulunarak “Mutfak'a arka kapıdan girmeye çalışmış”.)

†Ona böyle deniyor, çünkü köyde pek çok Demirci var; ama Joe bu zanaatta en usta olan kişinin, yani köyün batı yanındaki Eski Demirhane'nin sahibinin oğlu. Joe kendini zanaatına ve onu tamamen buyruğuna alan babasına adanmış. Joe yaşlı Demirci'nin (pek çok çocuğu arasında) en küçük çocuğu ve tek oğlu. Joe ancak babası öldükten sonra evlenmeyi düşünmüş (ya da düşünebilmiş). Evlendiğinde Joe 35, Ella 25 yaşındaymış. Babasının aksine Joe'nun ilk çocuğu oğlan oluyor: Hikâyedeki (Demircioğlu) Demirci, ve ardından üç kız geliyor.

Rob Atlı'nın “arka plan” hikâyesi bu. Sonra Atlı kışın “tatil senesinden” dönüyor ve yanında, nereden geldiği bilinmeyen bir çırak getiriyor. Atlı bu “çocuğu” pek seviyor. Samimiler ve sırdaşlar. Atlı'nın (gençliğine rağmen) onu çok yetenekli biri olarak gördüğü ve Aşçıba-

şının ani gidişinin sebep olduğu tüm güçlükleri çözebileceğine inandığı açık. Atlı, Kurul itiraz edecek veya ona baskı yapacak zaman bulamadan, aniden böyle bir görev boşluğu ile yüz yüze kalınca çırağının onun yerine geçmesine izin verecekleri beklentisiyle, en azından umuduyla, herhangi bir uyarı yapmadan gitmiş olabilir. Muhtemelen Meşeyanı'nın sinsice araya girmesini hiç beklememiş. Çırak Alf'in ne düşündüğü ise bir başka mesele. Bu yüzden Alf ve tahmin edilebildiği kadarıyla Atlı'nın önceki hayatı incelenmeli.

Atlı'nın Alf'in kılık değiştirmiş bir Elf olduğunu bildiğinden kuşku edilemez. (Ona verdiği Alf ismi bunu gösteriyor ama köyde sıradan bir isim olduğundan dikkat çekmiyor.) Ama kimliğini bilmediği de açık; onu “Periler arasında yüce olanların” elçisi ve hizmetkarı sanıyor; ve kendisi de onlara yardım ettiğinden, amaçları hakkında bir şeyler biliyor olmalı.

Hikâyede bütün bu konular muğlak bırakılmış olsa da, aşağıdaki “arka plan”, olayların açıklanmasına yardımcı olacaktır. Bölgenin batısındaki, Wootton ve Walton köylerinin de arasında bulunduğu köyler, başlangıçta Peri Diyarı ve İnsan yöresi arasındaki ana temas noktalarıydı: İsimlerinin gösterdiği gibi, eskiden Orman'ın sınırlarının içindeydiler. Küçük Wootton hâlâ ağaçlarla çevrili; Walton, Orman'ın daha da derinlerindedir. Bu üç köyün halkı birbirleriyle yakın akraba; ve en

azından iki Wootton köyü arasında evlilikler hâlâ sıkça görülüyor. Buna karşın Walton köyü, pek çok kişinin tuhaf ve eski kafalı olduğu bir yer olarak biliniyor, belki Orman'ın daha derinlerinde olduğundan, belki de basitçe daha uzak olduğundan ve Büyük Woottonlular tarafından, atlılar ve “gezinler” dışında nadiren ziyaret edildiğinden. (Büyük Wootton'ın, tabiri caizse ticaret yolları, daha çok doğuya doğru uzanıyor.)

Wootton'ın refahının kaynağı olan zanaatlar, aslında ünlerini ve ticari başarılarını başlangıçta, Perilerle temaslarının sağladığı özel beceriye ve “sanatsal” niteliklerine borçluydu. Ama bir süredir ticari başarı etkili olmaya başlamış. Köy rahat, tatmin olmuş bir yere dönüşmüş. Ürünlerinin sanatsal niteliği yozlaşmaya başlamış ve bir ölçüye dek geleneksel el becerileri de yozlaşmış ama bu henüz pazarlarını etkilememiş. Ama köy öngöremediği bir tehlikeyle yüz yüze: refahlarının azalması; sırf “ünleriyle” ve doğudaki müşterileriyle aralarındaki bağlantılar sayesinde sonsuza dek koruyamazlar onu, yalnızca çalışkanlık ve ticaret zekâsıyla da koruyamazlar. Köylülerle Periler arasındaki bağ koparsa, köy eski sefil haline geri döner. Köy içinde de her şey yolunda değil. Pazarlanabilir ve ihraç edilebilir zanaatlarla iştigal edenler gittikçe daha zengin, daha önemli oluyorlar ve Kurul'da hâkimiyet kuruyorlar. Önemsiz işler ve meslekler, özellikle de yalnızca yerel olarak

kullanılanlar, küçülüyor; pek çok kişi babalarının mesleklerini yapmaktan vazgeçmiş ve demircilerin, marangozların ve dokumacıların yanında çalışmaya başlamış. Örneğin Öykücüler, müzisyenler: Kavalcılar, Arpçılar, Crwthçılar,* Kemancılar, Borazancılar¹ ve Şarkıcılar,

†Burada boru çalanlardan bahsediliyor, boru yapanlardan değil. Bu insanlar müzik aleti yapma zanaatını da biliyorlardı, eskiden talebi olan bir zanaat; ama bu önemsiz iş dalı düşüşe geçti.

aynı zamanda güzel şeyler tasarlayanlar, boyayanlar, oyanlar veya işleyenler. Boyacılar, (çok önemli) dokuma zanaatları ile ilişkileri sayesinde hâlâ zengin ama (kendileri fark etmese de) zevklerini ve becerilerini yitiriyorlar.

Wootton'ın yozlaşmasını Meşeyanı temsil ediyor. Açık ki Meşeyanı aşırı bir örnek ama köyde hızla yayılan ve ağırlık kazanan bir tavrı temsil ediyor. Bayramlar artık yalnızca yiyip içmek için bahanelere dönüşüyor ya da dönüşmüş. Şarkılar, hikâyeler, müzik, dans artık bayramlarda rol oynamıyor – en azından aşçılık ve yemekler gibi, maliyetleri ortak hazineden ödenmiyor ve kutlamalarda yer alsalar bile yalnızca aile kutlamalarında, özellikle de çocuk eğlencelerinde oluyor bu. Büyük

* Crwth: Eski bir Kelt enstrümanı. –çn

Ev, yapısal olarak bakımlı olsa da, artık süslenmiyor. “Perilerle ilgili” tarih, efsaneler ve her şeyden öte masallar artık çocuk masalı sayılıyor ve küçük çocukların eğlenmesi için, küçümsenerek tahammül ediliyorlar.

Durumun Peri Halkı’nı endişelendirdiği açık. Neden? Peri Diyarı’nın, varlığı için İnsanlara güvenmek zorunda kalmayan ve İnsanlarla özellikle veya ilkesel olarak ilgilenmeyen, başlı başına engin bir dünya olduğu açık seçik gösteriliyor. Bu yüzden aralarındaki, bir sevgi ilişkisi olmalı: Elf Ahalisi, yani Peri Diyarı’nın başlıca ve hâkim sakinleri, İnsanlara yakınlık duyuyor ve genel olarak onlara karşı sürekli bir sevgi besliyor. İnsanlara yardım etmek konusunda herhangi bir ahlaki sorumlulukları olmasa da ve (insan işleri dışında) onların yardımlarına ihtiyaç duymasa da, zaman zaman onlara yardım etmeye, onları şerden kurtarmaya, onlarla ilişki kurmaya çalışıyorlar, özellikle de uygun buldukları belli erkekler ve kadınlar aracılığıyla.[†] Dolayısıyla, Peri Diyarı’ndaki pek çok şey ve yaratık İnsanlara yabancı, hatta düşman olsa da

†Elbette, bir “ahlaki” sorumlulukları var olabilir (şartlarını bilmediğimiz bir sorumluluk). Bu sorumluluk “yakınlık” sözcüğünde saklı olabilir, aynı zamanda nihai olarak Perilerin düşmanının (ya da düşmanlarının) İnsanlarinkiyle aynı olmasından da kaynakla-

nabilir. Burada betimlendiği şekliyle Elf dünyası kesinlikle, İnsanlardan ayrı olmasının yanında, İnsan dünyasının varlığından bağımsız değil. İnsanların yuvaları bildiği dünya, İnsanlar olmadan da var olmuştur ve var olabilir; ama o dünya olmadan İnsanlar var olamaz. Bizim dünyamız olmadan Peri dünyasının var olamaması ve onların bizim dünyamızdaki olaylardan etkilenmesi mümkün – bunun tersi de doğru. Her ikisinin de “sağlığı” bir diğerinin durumundan etkileniyor. İnsanlar Elf dünyasının düzenine ve savunmasına yardım edecek güçten yoksun; ama Elfler bizim dünyamızın korunmasına yardım etme gücüne sahip (içeride işbirliği bulabilirlerse), özellikle de gelişmeler dünyalarının bozulmasına veya yıkımına doğru gittiğinde İnsanları yeniden yönlendirmek konusunda. Dolayısıyla, Elfer insan işleri konusunda bilinçli bir çıkara da sahip olabilirler.

onlar, yani Elf Ahalisi, İnsanlar konusunda iyiliksever bir bakışa sahip, tamamen yabancı değiller. İyi niyetleri, iki dünya arasındaki ilişkileri koruyup geliştirme teşebbüslerinden anlaşılabilir, çünkü Elfler (ve hâlâ bazı İnsanlar) insanların tamamen ve doğru düzgün gelişmesi için Perilerin bu sevgisinin gerekli olduğunun farkında. Perilerin sevgisi, sevgi sevgisi: Canlı veya cansız, her şeyle ilişkileri ve sevgi ve saygı içeriyor, sahiplenme

ve hüküm kurma ruhunu yok ediyor veya değiştiriyor. O sevgi olmadan sade “Fayda” aslında daha az faydalı olur; veya amansızlığa dönüşür ve sırf güce, nihayetinde yıkıcı olan güce dönüşür.[†] Bu yüzden hikâyedeki Çıracak ilişkisi ilginç. İnsanlar, aktivitelerinin çoğunda, Elflerin yanında çıracak durumunda olmalı. Wootton’ı düşüşten

†Bu sebepten dolayı Elf Ahalisi herhangi bir insana Elf gücü içeren bir Elf nesnesi vermek konusunda tedbirli davranıyor. İnsanlar bu Elf gücüne pek çok isim veriyor, örneğin sihir. Çoğu İnsan bu aletleri kendi kişisel güçleri ve başarıları için kullanırdı kesinlikle. Bütün insanlar onu kişisel eşya olarak görüp alıkoymaya çalışırdı.

korumak için, Elfler durumu tersine çeviriyor ve Peri Kral bizzat gelip köyde çıracak olarak çalışıyor.

Bu, Atlı aracılığıyla ayarlanıyor. Gençliğinde yaptığı yolculuklarda Orman, Atlı’ya cazip geliyordu. Bir zaman, muhtemelen on sekiz yaşına geldiğinde, Orman’a giriyor ve “tesadüfen” Peri Diyarı’nın “girişlerinden” birine rastlıyor.[†]

†Muhtemelen bunu ayarlayan ve bekleyen Elflerdi. Köylerde yaşayan insanlar, bu insanların evlilikleri

ve mirasları hakkında epey bilgileri varmış gibi görünüyor. Bu bilgiyi nasıl edindikleri açıklanmıyor; ama hikâyedeki olaylar, Elflerin kılık değiştirerek, fark edilmeden köylerde dolaşabileceğini gösteriyor – özellikle “atlılar” ve “gezginler” ve gezgin işçiler olarak. Bu yüzden özel temas için bir Atlı seçmiş olmaları anlaşılabilir bir şey. Genç Rob, Atlı’nın diyardaki eski gezilerinde karşılaştığı kişilerin çoğu Elf olabilir. Onların arkadaşlığı ve sohbetleri aracılığı ile arzu edilen yönde, arzu edilen zihin durumunu geliştirmesi sağlanmış olabilir.

Oradaki maceraları hakkında hiçbir şey bilmiyoruz. Aşçı on sekiz ila otuz beş yaşları arasındayken oldukları açık. Demirci hakkında anlatılanlara benzemeleri mümkün ama aynı maceraları yaşamazlardı. Her şeyden önce, onların varlığından haberdar olduğu ve onların emirleri ve talepleriyle yönlendirildiği halde, Atlı’nın Kral’ı ve Kraliçe’yi görmediği anlaşılıyor. Muhtemelen büyük tehlikeler atlattı ve zaman zaman Wootton’a (dinlenmek için) dönmesi ve gittikçe daha sessiz, daha düşünceli bir adama dönüşmesi bu yüzden olabilir. Tavırları özellikle 35 yaşından sonra, bir eşle birlikte Wootton’a döndüğü ve “evlenip barklandığı” zaman dikkat çekiyor.

Kral görev planı için, Peri Diyarı hakkında insan-

ların uzun zamandır edinemediği kadar çok bilgiye sahip kişiler gerektiğini ama bu “kâşiflerin” korumaya ihtiyaç duyduğunu görüyor. Bu yüzden gümüş yıldız biçiminde bir işaret veya arma ayarlıyor veya canlandırıyor. Kendi arması alnındaki parlak yıldız. Bu işaret, kendisinininkinin çok küçük bir benzeri. Onu takanlar bu şekilde onaylanmış oluyor (bir taçla ve Majestelerinin Hizmetinde diyen bir arma ile damgalanmış gibi) ve Kral’ın hizmetinde veya onun kayırdığı biri olarak, tüm Elflerin yol göstericiliğine ve korumasına sahip oluyor. Ama yıldız yine de Kral’ın malı, başkasına aktarılamaz, miras bırakılamaz.[†]

†Onu taşıyana dilediğini yapma veya Peri Diyarı’nda dilediği yere gitme hakkını da vermez.

Açık ki bu yıldız Atlı’ya Peri Diyarı’na son zamanlarda yaptığı bir ziyarette verilmiş. Doğrudan Kral tarafından değil (Kral kılık değiştirmiş değilse) ama Kral’ın habercilerinden biri tarafından; demek ki Atlı en baştan itibaren yıldızın doğası ve amacı hakkında bir şeyler biliyordu ve bu iltimasın büyüklüğünün farkındaydı – eninde sonunda geri vermesi gerekeceğini de. Öyle görünüyor ki Atlı, Walton’lı güzel Rose Şarkıcı’ya âşık olup evlendikten sonra Peri Diyarı’nı ziyaret etmeyi bırakıyor.[†] Wootton’a geri dönüyor.

†Hikâyede miras büyük rol oynuyor. Atlı'nın annesi Küçük Wootton'dan bir Kavalcıydı; karısı, Elf geleneklerinin (ve temaslarının) sürdürüldüğü “eski kafalı” Walton'da yaşayan Şarkıcılardan biri. Kızı Ella aracılığı ile bu zanaatlar Demirci'nin büyük zanaatı ile birleşiyor.

Ama felaket çöküyor, karısı ölüyor ve ertesi sene sık sık ama gizlice Peri Diyarı'na gitmeye başlıyor ama sınırlarından çok içlere gitmiyor olabilir. Aşçıbaşı'nın Çırak'ı olarak, yine de fark edilmeden kısa ziyaretler yapma imkânı var. Ama 44 yaşına gelip kendisi Aşçıbaşı olduğunda, ziyaretlerinin durmuş olması gerek. Aşçıbaşı çok fazla gözler önünde olur (ve senenin dokuz ayında, hatta daha uzun süre çok meşguldür) ve bu yüzden uzun süreliğine ortadan kaybolamaz. Zaman zaman karısının Walton'daki akrabalarını ziyaret etme bahanesini kullanabilir; ama bununla ilgili bir şey duyuyoruz. Atlı'nın hüznü ve “aklının başka yerde olması” kuşkusuz yalnızca yasıyla değil, bu yoksunlukla da ilgili. Aniden buna dayanamaz oluyor ve beklenmedik, benzeri hiç görülmemiş bir şekilde tatile çıkıyor. Nereye gideceğini söylemiyor. Muhtemelen Walton'a dönüyor ve daha önce kullandığı girişten Peri Diyarı'na giriyor. (Bu mekânın Rose'la da bağlantılı olması mümkün. Belki o da “Dış Peri Diyarı”nı ziyaret ediyordu ve Atlı

onunla ilk defa Peri Diyarı sınırları içinde tanışmıştı.)

Bu ziyaret sırasında Elf halkı ile yine temas kurduğu açık. Ve ona Çırak planını öneriyorlar. Bunun Kral'ın daha sonra (Alf olarak) Demirci'yle konuşmasına benzer bir şekilde olmuş olması mümkün görünüyor. Atlı Peri Diyarı'ndan ayrılırken bir Elf erkek onunla karşılaşıyor, Kral adına konuştuğunu iddia ediyor ve Atlı'nın Çırak'ı olarak onu götürmesi gerektiğini bildiriyor. Atlı kabul ediyor. Elbette Atlı, Wootton'a yolculuğu sırasında ve "Alf" ile üç senelik yakın çalışması sonucunda, Kral'ın projesi hakkında pek çok şey öğrenecektir. Alf'in Kral olduğunu tahmin etmiyo, ama onu, Kral'ın yetkesine sahip bir Elf olarak kabul ediyor. Yalnız kaldıklarında ona dengi veya üstü olarak davranıyor. Kuşkusuz Alf, Wootton'da genç bir oğlan çocuğu olarak görünmekte ısrar ettiğinde başta epey şaşırmıştı.[†] Ama Alf bunun gerekli olduğunu açıklıyor. "Oğlan çocuğu" olarak kendini kabul ettirmesi

†Atlı, çırağını eğitmek için gerekenden daha uzun süre Aşçıbaşı olarak çalışmak istemediğinden (bu işten yorulmuş) Alf'in çok genç görünmesi sorun çıkarabilir. Görünüşe göre Kurul'un çırak seçimine karışma hakkı yok ve buna görevi kimin devralacağı da dahil. Görünüşte Aşçıbaşı Kurul tarafından atansa da, kural olarak işe karışmıyorlar; ama karışmaya hakları

var, özellikle de Aşçıbaşı'nın yokluğunda (örneğin görev hasında ölürse, veya bu durumda, ilk defa olduğu gibi, köyden ayrılırsa). Atlı haklı olarak ve siyasi davranarak (kendisi öyle düşünüyor) Alf'in yeteneğini ve genel becerisini övüyor ama Kurul, önemli bir göreve on beşinden büyük göstermeyen çok uzun boylu bir delikanlıyı atamak gibi bir saçmalıkla karşı karşıya kalınca haklarını kullanmaya karar vererek onun umudunu boşa çıkarıyor.

daha kolay. Aynı zamanda, Wootton'da çok uzun süre kalmayı planlıyor – en az iki Büyük Pasta yapmak da planları arasında, bu pastalar unutulmaz olacak ve geride hafif renkler, neşenin “hükmü” ve mutfakta mükemmellik geleneği bırakacak ve aynı zamanda bunların Perilerin iyiliksever müdahalesi sonucu olduğuna dair söylentiler kalacak. Dolayısıyla, en azından inanılır bir hızda, insanlar gibi yaşlanıyormuş gibi görünmesine yetecek kadar zaman geçmesi şart.

Alf'in kendisi köydeki durumun ve ruh halinin (tedavi etmek için geldiği şeyler) Atlı gittiği zaman Aşçıbaşı olarak atanmasını engelleyeceğinin farkında ve çırak kalmaya razı olmalı. Elbette o da bunu yapıyor.

Böyle bir durumda, atanan Aşçıbaşı istese bile doğru düzgün atanmış bir çırağı işten atamaz, en azından bu görevde birkaç senesini tamamlayana kadar, ve o zaman

bile çırağın beceriksizliğini kanıtlamak zorunda. Meşeyanı'nın atanmasının aslında kısmen Alf'in planı olduğu, onun tarafından "ayarlandığı" düşünülebilir – üç sene içinde köyde "dostlar" edinmiş ve Meşeyanı'na bir şans verilmesi gerektiği fikrini yayması kuşkusuz kolay olmuştur. Bu, Wootton'ın yozluğuna ve kendini beğenmişliğine doğrudan bir saldırı olarak ve (fazla olmasa da) değışecekleri umuduyla yapıyor. Fakat Meşeyanı fazla kibirli ve aynı zamanda fazla pinti bir karakter çıkıyor. Alf'in ona faydası olacağını anlayacak kadar kurnaz veya sinsi ama Alf'in nezaketi onun buyurganlığını artırmaktan başka işe yaramıyor ve verdiği hizmetler minnet değil nefret uyandırıyor. Fakat Meşeyanı'nın bir erdemi var ya da o erdemden kalıntılar. Meşeyanı genel olarak, kendi tarzında, çocukları seviyor: bu, patavatsız ve buyurgan bir sevgi; ama onun "Perileri" en azından çocukları eğlendirecek bir şey' olarak kabullenmesini sağlıyor ve Pasta'nın içindeki "şanslı şeyler" eğlencesinden keyif alıyor. Alf bundan

†Pasta'nın üzerindeki "Peri Kraliçe" fikrinin gerçekten de Meşeyanı'nın fikri olması mümkün görünüyor ama yine de kendi yapamayacak kadar tembel. Alf'in Meşeyanı'nın fikrini gerçekleştirdiği ama bunu kendine has bir zevk ve güzellikle telafi ettiği dikkat çekmiştir. "Perilerin" "sihirli değnekleri" olması gerekti-

gi gibi aptalca bir fikri bile eklemiş. Bu, Meşeyanı'nın sabit fikirlerinden biri. Elbette bu Kraliçe için bir hakaret ama yine de açık fikirliler için Perilere dair bir imge sunuyor. Kraliçe'nin daha sonra açıkladığı gibi.

faydalanıyor. Meşeyanı ne kadar pintiyse, Alf o kadar cömert; ve Meşeyanı'na karşı (yalnızca acımadan kaynaklanmayan) bir iyilik duygusu besliyor gibi: muhtemelen Meşeyanı'nın (kendine has bir tarzda), hikâye-de anlatılan tek eğlencenin de ötesinde, çocuklara iyi davranması yüzünden. Meşeyanı iyice yaşlandığı zaman onunla yaptığı son konuşma, aptal ve alt edilmiş bir rakibine takılma, böbürlenme olarak görülmemeli. Alf köyden ayrılmadan önce, onunla barışmak ve neler olduğunu yaşlı adamın kafasına bir parça sokabilmek için (çaresiz) bir teşebbüs: Muhtemelen yıldızı alma şerefının Meşeyanı'nın kendi soyundan birine düşeceğini ima etmek amaçlıydı. Ama Meşeyanı'nın utanç verici kabalığı –ne de olsa, Periliği bir yana, ondan daha uzun süre Aşçıbaşılık yapan bir adamla konuşuyordu– tahammül edilemeyecek kadar büyük. Alf, Meşeyanı'nın “zavallı bir yaşlı adam” olduğu itirafı karşılığında (sırf korkudan yapılmış bir itiraf olsa da) acıma ve merhamet gösteriyor; ve daha incelikli bir biçimde, Meşeyanı'nın yaralanmış gururu için, yalnızca bir düş olduğu fikrini aşıyor.

Geriyeye birkaç nokta kaldı. Alf nasıl kendini kabul ettirdi? Atlı tatilden döndükten sonra neden daha neşeliydi? Son kez köyden ayrıldıktan sonra nereye gitti?

Alf muhtelemen Atlı tarafından Büyük Wootton'a "Walton'lı Alf" olarak tanıtıldı. Zanaatçı adının olmaması, gençliğiyle açıklanabilirdi. Eski kafalı olsalar ve nadiren ziyaret edilseler de, Walton halkının "akraba" olduğu fikri hâkimdi ve bu, duruma uyardı. Daha doğudaki köylerin birinden gelmiş bir gence içerenbilirdi ama aynı zamanda daha normal olması beklenirdi. Atlı'nın karısının Walton'dan geldiği biliniyordu; kuşkusuz pek çok kişi Alf'in onun akrabalarından biri olduğunu varsaymıştı.

Atlı daha neşeliydi, çünkü yaşadığı güçlüğü bir çözüm bulduğunu düşünüyordu. Genç karısının ölümünü takip eden karanlık senede Perilerle temas halindeydi; ve Aşçıbaşı'na hizmetlerini sunması ve zamanla Aşçıbaşı olması kuşkusuz Kral'ın (elçileri aracılığıyla) teşvik ettiği bir şeydi. Atlı elinden geleni yaptı –çok başarılı oldu– ama kısa sürede işinden, herkesin gözünün üzerinde olmasından ve hareketlerini kısıtlamasından bıktı. 18 sene sonra, mola vermeden dayanamaz oldu. Ama "çırak planı" köye hiçbir zarar vermeden ve aynı zamanda Kral'ın planlarına uyarak görevinden ayrılma şansını veriyordu. Aynı zamanda, Peri Diyarı'na yaptığı ziyarette tazelenmişti.

Görevinde mümkün olduğunca kadar kısa kaldı ve sonra ayrıldı – kuşkusuz Walton’a döndü. Açık ki Alf’i yine göreceğini düşünüyordu, hem de fazla zaman geçmeden, çünkü kendisi de 65 yaşındaydı. Bu buluşmanın Peri Diyarı’nın sınırları içinde gerçekleşmesini beklemiş olmalı. Atlı artık “yıldızsızdı” ama en azından Dış Peri Diyarı’nı ziyaret etmiş olmalı. Artık kızı evli, mutlu ve meşguldü ve Atlı özgür hissediyordu. Walton’a geri döndü; orada, eskiden beri bildiği “giriş” aracılığı ile, Peri Diyarı’na girebilirdi; ama hayatının sonuna kadar karısının akrabaları arasında yaşadı. Zamanı geldiğinde “yıldızsız” kalan demircinin, bir daha Peri Diyarı’nı ziyaret etmemeyi düşündüğü dikkat çekmiştir. Kuşkusuz, istese ziyaret edebilirdi. Ama o diyarın derinlerine gidemezdi. Açık ki onun yaşadığı deneyimler Atlı’ninkinden çok daha tehlikeli ve yüceydi ve “Dış Peri Diyarı”nda kalmakla yetinmesi imkânsızdı. Ya oradan kaçınması ya da artık “izni” veya koruması olmadan yolculuğa çıkması gerekiyordu. Ve özgür değildi. Ailesini düşünmeliydi. Özellikle de oğlunu. Daha on, on beş sene çalışabilirdi ve emekli olmadan önce zanaatını oğluna öğretebildiğince öğretmeliydi. Oğlu yirmi dördüne basmıştı bile ve henüz evlenmemişti. Nell ve kızı Nan de muhtemelen elf-dostu, hatta Dış Peri Diyarı gezginleri olsa da, Ned babasına bağımlıydı: “Peri” sanatını ancak yaşlı Demirci’nin ilmi ve yoldaşlığı aracılığı ile edinebi-

lirdi. Dolayısıyla, Kral'ın planının aydınlatmayı ve canlandırmayı hedeflediği pratik, sade, normal insanlardan ve işçilerden biriydi.

Alegori avlamaya gerek yok. Bu küçük hikâyenin içerdiği öğretiler içkin ve tarihsel olayları basitçe anlatıyor olsa da var olurdu o öğretiler. Ama (benim hikâyelerimde genellikle olduğu gibi) hikâyede din olmadığı gözlemlenecektir. Kilise veya tapınak yok. Meslekler arasında papaz veya rahip yok. Dine en yakın şey bayramlar. Adı geçen tek bayrama, yani kış ortasında düzenlenen Kış Ziyafeti'ne bakarak, mevsimsel olmalılar: Bahar, Yaz Ortası, Hasat ve benzerleriyle ilgili. Bu tür bayramların kökeni “dinden” ayrılamaz ama hikâyenin anlatıldığı zamanda Büyük Wootton'da artık herhangi bir dini referans kalmamış gibi görünüyor: Bizim, hâlâ yaşayan, Dörtte Bir Günlerimizden* daha fazlası yok. (Hiçbir gücün gönlü alınmıyor, hiçbir güce yakarılmıyor ve şükredilmiyor.) Dindar bir adam tarafından yazılan bir hikâyede, bu dinin olmadığına değil, içkin olduğunun açık işareti: Hikâye din hakkında, dinin başka şeylerle ilişkisi hakkında değil. Bu yüzden sırf varlığıyla görünmüyor. Aksi halde hikâye yazmak yerine dinin anlamı hakkında bir kısa makale yazmak daha iyi olurdu.

* Britanya'da, belli ödemelerin yapıldığı, senenin dört gününden biri. —çn

Büyük Ev açık ki köy kilisesinin “alegorisi”; Aşçıbaşı'nın Büyük Ev'e bitişik evi, mesleğinin çocuklarına bırakamaması, kendi çırağını ve ardılını eğitmesi ve “se-küler” veya kâr yapan zanaatlardan olmaması ve finansal olarak köy tarafından desteklenmesi, bu mesleğin Papaz veya Rahibin dengi olduğunu açıkça gösteriyor. “Yemek pişirmek” kadınların ve erkeklerin yaptığı, evle ilgili bir iş; yani kişisel din ve dua. Aşçıbaşı sene içindeki tüm dini bayramları yönetiyor ve hizmet veriyor; evrensel olmayan tüm dini durumlarda da öyle: doğumlar, evlilikler ve ölümler. Fakat artık Büyük Ev boyanmıyor ve süslenmiyor. Oluk başı canavarları gibi korkunç veya güzel ve dini açıdan önemli de olsalar, antika oymalar sırf gelenek gereği alıkonuyor. Büyük Ev yağmurdan, hava durumundan korunuyor ve sıcak tutuluyor: Bina-ya bakılmasının başlıca hedefi bu. Bayramlar yalnızca toplantı görevi görüyor, sohbetler yalnızca yemek ve içmek üzerine: Artık şarkılar, müzik ve dans yok. Kilise “reform” geçirmiş. “Daha neşeli” günler hâlâ hafızalarda ama köylülerin çoğu o günlerin canlandırılmasına karşı çıkardı. Aşçıbaşı'nın kendisinin şarkı söylemesi, görevi açısından yakışsız bulunurdu.

Çalışkanlık ve işinde ciddiyet genel olarak takdir görüyor; ama böyle bir gayrette baskın amaç kâr. Bir meslek ticari olarak ne kadar az kârlıysa, o kadar az saygı görüyor. (Henüz buna dair bir işaret olmasa da, Aş-

çıbaşılik görevinin de kaldırılacağı hissediliyor. Büyük Ev yalnızca Zanaat Kurulu'na ait bir iş mekânına dönüşecek ve aile kutlamaları için parasını ödeyen kiralayabilecek. Kalan Aşçı olursa, onlar da tüccara dönüşecek, müşterilerinin farklı zevklerine hitap eden dükkânlar ve aşevleri açacak.)

FAKAT Peri Diyarı dini değil. Oranın Cennet veya Cehennem olmadığı açık. Diyarın sakinleri, yani Elfler, kesinlikle Melek veya Tanrı'nın (doğrudan) elçileri değil. Hikâye dinin kendisini konu etmiyor. Elfler Wootton'da bir dinî yeniden uyanış planı yapmıyor. Böyle bir konu için Aşçılık alegorisi uygun olmazdı. Peri Diyarı en zayıf haliyle aşına olanın demirden halkasından (en azından zihinsel olarak) kaçışı temsil ediyor; daha çok da, aşına olanın bilindiği, ona sahip olunduğu, kontrol edildiği gibi sarsılmaz bir inanç halkasından kaçışı ve bu yüzden, dikkate değer her şey hesaba katıldığında – bu halkaların ötesindeki dünyaya dair sürekli bir farkındalığı temsil ediyor. Daha da güçlü bir biçimde sevgiyi temsil ediyor: yani, “canlı” ya da “cansız”, her şeye karşı sevgi ve saygı, “öteki” olanlara karşı sahiplenici olmayan bir sevgi. Bu “sevgi” hem merhamet, hem sevinç doğuracaktır. Bu ışıpta görülen şeylere saygı duyulacaktır ve aynı zamanda sevinç verici, güzel, harika, hatta muhteşem olarak görülecektir. Gerçekten de, Peri Diyarı'nın İmgelemi temsil ettiği söylenebilir (tanımsız,

unkü bu sözcüğün tüm tanımlarını içeriyor): estetik: keşfe ve algıda açıklığa yol açan; ve sanatsal: icat-sever, dinamik, yaratıcı (altı). Bu bileşim –kendi köyümüzün dışında sınırsız bir dünya olduğuna dair farkındalık; o dünyanın içindeki varlıklara karşı bir sevgi (merhamet ve hayranlık); hem algılanan, hem tasarlanan harikalara ve mucizelere karşı bir arzu– güneş ışığı fiziksel yaşam için ne kadar gerekliyse, bu “Peri Diyarı” da İnsan’ın sağlıklı ve eksiksiz işlev göstermesi için o kadar gerekli: Diyelim ki, aslında toprağa bile işlediği ve onu bile değiştirdiği halde, topraktan ayrı olarak günışığı.

There was a village once, not very long ago for those with long memories, nor very far away for those with long legs. It was not very large, but a fair number of folk lived in it, good bad and mixed, as is usual, and some were a bit elvish, as was at that time also common enough. It was not a very remarkable village, except in one thing. It had a large Cook-house, and the Master Cook was an important person; for the Cook-house was part of the Village-Hall: the largest and oldest ~~building~~ ^{building} in the place, and the only one that was ^{so} really beautiful. In it ~~once~~ ^{once} a week the villagers had a meal together, and most of them came regularly, except the very old, or the very young, or any that might be ill. Also there were ~~various~~ ^{various} festival during the year, for which the Cook had to prepare special feasts.

There was one festival to which all looked forward, even the very old and ~~the young~~ ^{children}, for it was the only one in the winter. It lasted several days, and on the last day at sundown there was an entertainment for children, which they called a Party, meaning that only a ~~few~~ ^{part} of the village children came to it (by invitation). There were never more than twenty four invitations and it was an honour to get one. I daresay that some who deserved one were left out, and some who did not were invited by mistake, for that is the way of things, however careful those who arrange such matters may try to be. Anyway it was sheer luck (as we say) if you happened to come in for a Great Party, for that was only provided once in twenty four years, and the Cook was supposed to do his very best for the occasion. Among many other delicious things which children especially liked (in his opinion), he usually provided a Great Cake; and by the success of that he was usually remembered, for the Cook never had a chance of making

[“Büyük Pasta’nın melez taslağı ve kopyası]

Bir zamanlar, hafızaları sağlam olanlar için çok da uzun olmayan bir süre önce, bacakları uzun olanlar için çok da uzak olmayan bir yerde bir köy vardı. Olağan olduğu üzere o köyde de iyi, kötü ve hem iyi hem kötü, pek çok insan yaşıardı ve bazıları biraz elleri andırıyordu, bu o zamanlar hâlâ olağandı ama o diyarın halkı hakkında pek de iyi düşünceler beslenmezdi. Bir şey dışında pek de sıradışı bir köy değildi. Köyün büyük bir Mutfak’ı vardı ve Aşçıbaşı önemli biriydi; çünkü Mutfak Köy Evi’nin bir parçasıydı: köydeki en büyük, en eski bina, gerçekten güzel olan tek bina. Köylüler orada haftada bir birlikte yemek yerlerdi ve çok yaşlı, çok k  k veya hasta olanlar dışında herkes düzenli olarak gelirdi. Sene boyunca muhtelif bayramlar da olurdu ve Aşçı bunlar için özel ziyafetler hazırlardı.

Kışın kutlanan tek bayram olduğundan herkesin, hatta çok yaşlı köylülerin bile dört gözle beklediği bir bayram vardı özellikle. Bayram günler sürüyordu ve son gününde, günbatımında, çocuklar için Parti adı verilen bir eğlence düzenleniyordu; yani köylü çocukların yalnızca bazıları (davetle) katılabiliyordu. Yalnızca yirmi dört davetiye dağıtılıyordu ve bu davetiyelerden birini almak bir şerefti. Kuşkusuz davet edilmeyi hak eden bazıları gözden ka ınılırdı ve hak etmeyen bazıları da yanlışlıkla davet edilirdi; ama ziyafeti düzenleyenler ne kadar dikkatli davranırsa davranırsın olurdu böyle şeyler. Her durumda, Büyük Parti’ye katılmak (bizim deyişimizle) tamamen şansa bağlıydı; çünkü yalnızca yirmi dört senede bir düzenlenirdi ve Aşçıbaşı’nın bu ziyafette en iyi yemeklerini yapması beklenirdi. (Onun fikrine göre)  ocukların sevdiği pek  ok lezzetli şeye ek olarak, bir de Büyük Pasta yapardı; ve Aşçıbaşı’nın adı daha

his name was remembered afterwards, for the Master Cooks seldom lived long enough to make more than one Great Cake.

There came a time, however, when the Master Cook reigning to ~~some~~ everyone's surprise, ~~announced that he was taking a holiday~~, for it had never happened before, said that he wanted a holiday; and he went away, no one knew where, and when he came back he seemed rather changed. His cooking if anything was changed for the better, though some of his dishes and sweetmeats were new, and being unfamiliar were not to everyone's taste. He had been a rather serious man who said very little, but now he was often joking, saying and doing quite ridiculous things, and at feasts he would insist on singing songs, which was not expected of Master Cooks. Also he brought with him an Apprentice; and that was astonishing.

It was not astonishing for the Master Cook to have an Apprentice. It was usual. The Master Cook chose one, and taught him all that he could; and as ~~they both grew older~~ no doubt the Apprentice did most of the work, so that when the Master died or retired, there he was, ready to take over and become the Master Cook in his turn. But this Master had never chosen an Apprentice. He had always said 'Time enough yet!' or 'I'm keeping my eyes open, and I'll choose one when I find one to suit me'. But now he brought with him a mere boy, and not one from the village. He was lighter-built than ~~most of the villagers~~, and quicker, soft-spoken and very polite; but ridiculously young for the job. Still choosing his apprentice was the Master Cook's affair, and no one had any right to interfere in it, so he was let be, and soon folk began to used to seeing his about, and he made some friends.

The next surprise came only a year or two later. One spring morning the Master Cook took off his tall white hat, folded up his clean aprons, hung up his white coat, took a stent and stick and a small bag, and

çok, yaptığı Büyük Pasta'nın başarısı ile hatırlanırdı, çünkü bir Aşçıbaşı'nın ikinci bir Büyük Pasta yapacak kadar yaşadığı nadirdi.

Ama bir gün geldi, o dönemde görev yapan Aşçıbaşı herkesi şaşırttı, çünkü daha önce hiç olmamıştı, ve tatile çıkmak istediğini ilan etti; ve çekip kimsenin bilmediği bir yere gitti; ve geri döndüğünde, çok değişmiş görünüyordu. Pişirdiği yemekler daha da güzelleşmişti, bazı yemekleri ve tatlıları yeniydi ve köylülere değişik geldiğinden herkesin zevkine uymuyordu. Eskiden ciddi biriydi ve pek az konuşurdu ama şimdi sık sık şakalar yapıyor, son derece gülünç şeyler yapıyor ve söylüyordu ve ziyafetlerde Aşçıbaşılarından hiç beklenmeyen bir şey yapıyor, şarkılar söylemekte ısrar ediyordu. Yanında bir de Çırak getirmişti; ve bu hayret vericiydi.

Hayret verici olan Aşçıbaşı'nın bir çırağı olması değildi. Bu olağandı. Aşçıbaşı, genellikle kendi oğulları arasından bir çırak seçer, öğretebildiği her şeyi ona öğretirdi; ve ikisi de yaşlandıkça kuşkusuz Çırak işlerin çoğunu üstlenirdi, böylece Aşçıbaşı öldüğünde ya da emekli olduğunda, görevi devralmaya, Aşçıbaşı olmaya hazır olurdu. Ama bu Aşçıbaşı'nın oğlu yoktu ve bir çırak seçmemişti. Her seferinde, "daha zaman var" ya da "gözümü açık tutuyorum, uygun birini bulduğumda seçeceğim" demişti. Ama şimdi yanında sıradan bir oğlan getirmişti, hem de köyden olmayan biri. Çocuk Wootton delikanlılarından daha ince yapıydı, daha hızlı, daha yumuşak sesli ve çok nazikti; ama bu iş için inanılmaz derecede gençti, görünüşüne bakarak ergenliğe yeni girmişti. Yine de, çırak seçmek Aşçıbaşı'nın işiydi ve kimsenin ona karışmaya hakkı yoktu; bu yüzden çocuk köyde kaldı ve kısa zamanda köylüler onu görmeye alıştılar ve çocuk birkaç arkadaş edindi. Çoğu kişi ona Çırak diyordu, ama Aşçıbaşı ona Alf diye hitap ediyordu.

Yalnızca üç sene sonra bir sonraki sürpriz geldi. Bir bahar sabahı Aşçıbaşı yüksek beyaz şapkasını çıkardı, temiz önlüklerini katladı, beyaz ceketini astı, sağlam bir dişbudak değnek ve küçük bir heybe aldı

and said good-bye to the ^{new} apprentice; no one else was about. 'Good-bye for now, ^{at} boy,' he said. 'I leave you to manage things as well as you can. I hope things go well. If we meet again, I expect to hear all about it.

Tell them that I've gone on another holiday, a long one I hope; and that when that's over I shan't be coming back'.

There was quite a ^{stir} ~~stir~~ in the village ^{when} the apprentice gave this message to

people that came to the Cook-house. 'What a thing to do!' they said.

'And he's never made a Great Cake; it's still ~~some~~ ^{four} years to the next. And what are we to do without any Master Cook?'

But in all the arguments and discussions that followed nobody ever thought of asking the apprentice

into the Cook. He had grown a bit taller, but still looked like a boy, and

he had only served for three years. In the end for lack of any better

they appointed a man of the village, who had a good name as a cook, in

private say, though he was not much of a baker. He was a solid sort of

man with a wife and children, and careful of money. 'At any rate he won't

go off without notice' they said; 'and even a poor dinner is better than

none'. And so it was that the new Master Cook, as he was called, came to the village.

Albert Nokes, for that was his name, was very pleased with the turn

things had taken. For some time he used to put on the tall white hat

when he was alone in the kitchen and look at himself in a polished frying

pan (there were no mirrors in the village) and say: 'Good morning, Master!

That hat suits you properly, makes you look quite ^{fine} ~~handsome~~; I hope things

go well with you'.

They went well enough; for Albert was a ^{very} ~~respectable~~ ^{good} Cook; and he had

the apprentice. But in ~~some~~ ^{due} course the time for the Great Party

begun to draw near, and Albert had to think about making the cake, ^{which} ~~and~~

warned him a bit, for although with ^{four} ~~some~~ years' practice he had ^{could} ~~was~~ turn out

ve çırağa veda etti. Çevrede başka kimse yoktu. “şimdilik hoşça-
kal, Alf,” dedi. “şleri, elinden geldiğince idare etmek üzere sana bı-
rakıyorum. Umarım her şey yolunda gider. Bir daha karşılaşırsak,
bana hepsini anlatacağını umuyorum. Onlara yine tatile çıktığımı
söyle, uzun bir tatil, umarım; ve bittiğinde geri dönmeyeceğim.”

ırac haberi Mutfak’a gelenlere verdiğinde köy epey alka-
landı. “Amma iş [hem de haber vermeden ve veda etmeden]!”
dediler. “Aşçıbaşımız olmadan ne yapacağız? Yerine kimseyi de
bırakmadı.” Tartışıp dururken, genç ırac’ı Aşçı yapmak kimse-
nin aklına gelmedi. ocuk biraz daha uzamıştı ama hâlâ çocuğa
benziyordu ve yalnızca üç sene çalışmıştı. Sonunda, daha iyi birini
bulamadıklarından, fena yemek yapmayan ama fırında pişirdikle-
ri hiç iyi olmayan bir köylü seçtiler. [Adam gençken, arada bir Aş-
ıbaşı’na yardım etmişti ama Aşçıbaşı ondan pek hoşlanmamıştı
ve onu yanına ırac almamıştı.] şimdi bir karısı ve çocukları olan,
parasını dikkatli harcayan, güvenilir bir adamdı. “En azından kim-
seye haber vermeden çekip gitmez,” dediler, “ve kötü yemek hiç
yoktan iyidir.” Ve bazıları ekledi: “Bir sonraki Büyük Pasta’ya daha
yedi sene var; o zamana kadar öğrenebilir.” Meşeyanı –adamin adı
buydu– işlerin bu şekilde gelişmesinden pek memnun kalmıştı.
Zaman zaman, Mutfak’ta yalnız kaldığında, yüksek beyaz şapkayı
kafasına geçirir, iyice ovulmuş kızartma tavasında kendine bakar
ve konuşurdu: “Günaydın, Aşçıbaşı! Bu şapka size pek yaraşmış,
sizi çok uzun boylu gösteriyor. Umarım işleriniz yolunda gider.”
şler çok da fena gitmedi; çünkü Meşeyanı elinden gelenin en iyi-
sini yaptı ve ırac da ona yardım ediyordu, aslında ona yemek
pişirmeyi öğretiyordu ama Meşeyanı bunu asla itiraf etmedi. Ama
zamanla Büyük Parti yaklaştı ve Meşeyanı Büyük Pasta’yı nasıl ya-
pacağını düşünmek zorunda kaldı. Gizliden gizliye endişeleniyor-
du, çünkü yedi senelik deneyime rağmen

[Takip eden iki sayfa kayıp ve anlatım altıncı sayfanın tepesin-
de, Aşı’nın szleriyle yeniden başlıyor.]

Very pretty and fairylike he said, though he had no idea what that meant, his plan for ~~himself~~ was to stick a little doll on top, dressed in cotton-wool, with a little wand in her hand ending a tinsel star. But before he set to work, having only dim memories of what should go inside a 'party cake', he looked in some old books of recipes. They puzzled him, for they mentioned many things that he had not heard of, or had forgotten, and did not know where to find. Some he thought very unsuitable, since they were not sweet at all, nor very soft; but he thought he might try some of the spices that the books spoke of. He scratched his head and remembered an old black-box with different compartments in which ~~the cook whose place he had taken had once kept~~ spices, and other things for special cakes. It was on a high shelf and he had not looked inside for a long time.

When he got it down, he found that very little of the spices ~~was~~ left, and what there was was rather dry and musty; but in one compartment he found a ring, black-looking as if it was made of silver and was tarnished. 'That's funny,' he said, as he held it up to the light. 'No, it isn't!' said a voice that made him jump; for it was the voice of his apprentice ~~that~~ ^{who} had come to help him, and had ~~been in the kitchen for some time~~ he had never yet dared to speak first before he was spoken to. He was only a small boy; bright and quick, but he has a lot to learn yet' (so the cook thought).

So 'that is you, my lad' said the cook, not much pleased. 'If it isn't rusty, what is it?' said the boy, holding up the ring. 'Call it what you like,' said the cook, 'all right, all right,' he said. 'Call it what you like, for it gives up much. Now you can go on with cleaning the raisins; and if you notice any more such small ones, bring them to me.'

'What are you going to do with the ring?' said the apprentice. 'Put it in the water, of course,' said the cook, 'surely you have been to parties

“Çok şeker, tıpkı peri gibi,” dedi ama bunun ne demek olduğuna dair en ufak fikri yoktu, çünkü planı pastanın tepesine, pamuktan bir elbise giymiş, gümüş yıldızla biten bir değnek tutan küçük bir oyuncak bebek tutturmaktı. Ama işe koyulmadan önce, “parti pastasına” ne koymak gerektiğini doğru düzgün hatırlayamadığından, önceki aşçıların bıraktığı eski tarif kitaplarını karıştırdı. Tarifler kafasını karıştırdı, çünkü hiç duymadığı veya unuttuğu ve nereden bulacağını bilmediği bir sürü şeyden bahsediyorlardı. Bu malzemelerin bazılarını uygun bulmadı, çünkü hiç tatlı değildiler, çok yumuşak da değillerdi ama kitapların bahsettiği bir iki baharatı deneyebileceğini düşündü. Kafasını kaşıdı ve yerini aldığı aşçının özel kekler için sakladığı baharatları ve diğer malzemeleri koyduğu, bir sürü farklı bölmesi olan eski siyah kutuyu hatırladı. Kutu yüksek bir raftaydı ve uzun zamandır kutuya bakmamıştı.

Kutuyu indirdiğinde çok az baharat kaldığını ve kalanların da kuru ve küflü olduğunu gördü ama bir bölmede bir yüzük buldu, gümüşten yapılmış ama kararmış gibi görünüyordu. “Ne tuhaf!” dedi, yüzüğü ışığa tutarak. “HAYIR, değil!” dedi bir ses ve Meşeyanı yerinde sıçradı, çünkü bu arkasından yaklaşan çırakının sesiydi ve şimdiye dek kendisine hitap edilmeden konuşmaya cüret edememişti. Çırak küçük bir çocuktan yalnızca; zeki ve eline çabuktu, “ama daha öğrenecek çok şeyi var” (aşçı böyle düşünüyordu).

Bu yüzden, “Ne demek istiyorsun, delikanlı?” dedi aşçı, pek memnun olmayan bir sesle. “Tuhaf değilse, nedir?” “O sihirli bir yüzük” dedi çırak. Bunun üzerine Aşçıbaşı güldü. “Tamam, tamam,” dedi. “Canın ne istiyorsa o ismi ver! Bir gün büyüyeceksin. Şimdi kuru üzümlerin çekirdeklerini çıkarma işine bakabilirsin; ve aralarında sihirli olanlar görürsen bana söyle.”

“Yüzüğü ne yapacaksın?” dedi Çırak. “Pasta’ya koyacağım, elbette,” dedi Aşçıbaşı. “Sen de çocuk partilerine katılmışsındır herhalde,

yourself, and not so long ago, where little trinkets like this were stirred
into the mixture, and little silver coins and what not; it amuses the
children'. 'Cook?
'But this is not a trinket, it's a Magic ring' said the apprentice
'so you've said before said the Cook crossly. Very well, I'll tell the children.
It'll make them laugh.'
In time the cake was made and iced and decorated, and stood in the middle
of the tea-table, lit with red candles all round it, and the children looked
at it, and some said 'Isn't it pretty and fairylike!': which pleased the
Cook, but not the apprentice. (They were both there, the cook to cut the
cake with a specially sharp knife when the time came, and the apprentice to
hand him the knife which he had sharpened)

At last the Cook took the knife and stepped up to the table. 'I should tell
you my dears' he said, 'that inside this lovely icing there is cake made of
many nice things to eat, but also stirred well in there is a number of pretty
little things, trinkets and little coins and what not; and I am told that it
is lucky to find one of them in your slice. And there is also tonight a ring,
a magic ring (or so my boy here says). So be careful. If you break one of your
pretty front teeth on it, the magic ring won't mend it. It won't, will it,
my lad?' he said turning to the apprentice; but they boy did not answer.
It was quite a good cake; and when it was all cut up there was a slice
for everyone of the children and nothing left over. The slices soon disappeared,
and every now and again a trinket or a coin was discovered; some found one,
and some found two, and several found none, for that is the way luck goes.
But when it was all eaten, there was no sign of any magic ring.

'Bless me!' said the Cook. 'It must have been magical. Unless it was not
made of silver after all, and has melted; and that's more likely'. He looked
at the apprentice with a smile; and the apprentice looked at him and did not
smile.

But the ring was magical (the apprentice was the kind of person who

üzerinden çok da zaman geçmemiştir. Bu tür partilerde karışma bu tür süsler, küçük madeni paralar falan eklenir: çocukları eğlendiriyor.” “Ama Usta? bu değersiz bir süs eşyası değil, bu sihirli bir yüzük,” dedi çırak. “Söylemiştin zaten,” diye terslendi Aşçıbaşı. “Pekâlâ, çocuklara söylerim. Onları güldürür.”

Pasta yapıldı, kremayla kaplandı ve Aşçıbaşı'nın istediği gibi süslendi. Parti'de, Pasta yemek masanın ortasında, yirmi dört kırmızı mumdan oluşan halkanın içinde duruyordu ve çocuklar ona iri iri açılmış gözlerle baktılar; bazıları, “Ne kadar da güzel, tıpkı peri gibi!” dedi. Bu Aşçıbaşı'nı sevindirdi ama çırak hoşnutsuz görünüyordu. (İkisi de oradaydı, zamanı geldiğinde çırak bıçağı bileyip ona verecek, Aşçıbaşı da Pasta'yı kesecekti.)

Sonunda Aşçıbaşı bıçağı aldı ve masaya yaklaştı. “Size söylemeliyim ki, canlarım,” dedi, “bu harika kremanın altında pek çok güzel yiyecekten yapılmış bir kek var; ama aynı zamanda, hamuruna bir sürü küçük şey karıştırıldı, süs eşyaları, küçük madeni paralar falan; ve aldığınız pasta diliminde bunlardan bir tane bulmak şans getirirmiş, öyle duydum. Ama bu akşam bir de yüzük var, sihirli bir yüzük (ya da benim çırak öyle diyor). Bu yüzden dikkatli olun! Şirin ön dişlerinizden birini kırarsanız, sihirli yüzük onu onarmaz. Onarmaz, değil mi, evlat?” dedi, çırağa dönerek ama çırak yanıt vermedi.

Oldukça güzel bir pastaydı ve pasta kesildiğinde çocukların her birine bir dilim düştü ama başka kalmadı. Dilimler kısa sürede tükendi ve zaman zaman bir süs eşyası ya da bir madeni para bulundu; bazıları bir tane, bazıları iki tane buldu, pek çok çocuk hiç bulamadı, çünkü talih de böyle işler. Ama Pasta'nın tamamı yendikten sonra bile büyülü yüzükten iz yoktu.

“Bak şimdi!” dedi Aşçıbaşı. “Sihirliymiş demek ki. Belki de gümüşten yapılmamıştı ve eriyip gitti. Bence böylesi daha olası.” Gülümseyerek çırağa baktı ve çırak onun bakışına gülümsemeden karşılık verdi.

Ama yüzük sihirliydi (çırak bu tür konularda

who did not make mistakes (of that sort); and what had happened was that
one of the children had swallowed it without ever noticing it. And he
she (I do not remember which it was, and of course it does not matter) did
not notice it for a long time after, not till the cake and the party had
been forgotten by all the others who were there; but the ring remained
with him, tucked in some place where it could not be felt (for it was made
to do so), until the day came. The party had been in winter, but it was now
early summer, and the night was hardly dark at all. The boy got up before
dawn, for he ~~did not wish to sleep~~ did not wish to sleep. He looked out of the
window, and the world seemed quiet and expectant. Then the dawn came, and
far away he heard the dawn-song of the birds beginning, and coming towards
him, and it rushed over him, filling all the land round his house,
and passed on like a wave of music into the West; and the sun rose over
the trees.
It reminds of fairy he heard himself say; but in fairy the people
sing too. And he began to sing in strange words; and in that moment
the ring fell out of his mouth, and he caught it. It was bright silver now,
glittering in the sun, and he put it on the forefinger of his right hand.
It was not invisible; but very few could help noticing his eyes and his
voice. His eyes had a light in them; and his voice, which had begun to grow
beautiful as soon as the ring came to him.

yanlış yapacak biri değildi); olan şuydu ki, oğlan çocuklarından biri, hiç farkında olmadan yüzüğü yutmuştu. Ve onu uzun süre hiç hissetmedi; Pasta ve Parti, oradaki diğer çocuklar tarafından neredeyse unutulana kadar değil; ama yüzük bu çocukta, onu hiç hissedemeyeceği bir yerde (çünkü hissedilmeyecek şekilde yapılmıştı) kaldı, ta ki zamanı gelene kadar.

Parti kışın yapılmıştı ama şimdi yaz başıydı ve gece neredeyse hiç kararmıyordu. Çocuk şafaktan önce kalktı, çünkü uyumak istemiyordu. Pencereden dışarı baktı, dünya sessiz ve beklenti dolu görünüyordu. Sonra şafak geldi ve çocuk uzaklarda kuşların şafak şarkılarının başladığını duydu, şakımlar yaklaştı ve sonunda üzerinden geçti, evin etrafını doldurdu ve bir müzik dalgası gibi Batı'ya doğru uzaklaştı; ve güneş ağaçların üzerinde yükseldi.

"Bana Peri Diyarı'nı hatırlattı," dedi çocuk kendi kendine; "ama Peri Diyarı'nda insanlar da şarkı söyler." Ve yabancı sözcüklerle şarkı söylemeye başladı; ve o anda yüzük ağzından düştü ve çocuk onu yakaladı. Şimdi parlak gümüş rengiydi, güneş ışığında parlıyordu ve çocuk onu sağ elinin işaret parmağına taktı ve yüzük parmağına uydu ve onu senelerce parmağında taşıdı. Yüzük görünmez olmasa da, onu pek az kişi fark etti; ama pek az kişi çocuğun gözlerini ve sesini fark etmeden geçebildi. Gözlerinde bir ışık vardı ve yüzük ona gelir gelmez çocuğun sesi güzelleşmişti,

[Burada daktiloyle yazılmış taslak cümle ortasında kesiliyor. Hikâye küçük, çizgili bir defterde veya not defterinde, dikkatli bir el yazısı ile devam ediyor. Defterin üst sağ köşesi "a'dan "h'ye kadar işaretlenmiş.]

became ever more beautiful as he grew up. He became well-known in the neighbourhood for his good work. His father was a smith, and he followed his trade, and learned it. He made many useful things - tools, and pans, ^{and} hoes and boots, and hinges and door-latches, and the like - and they were good and strong, and drew they had upon about them, being sharp, as new steel; and some things he made for delight that were beautiful, for he could work iron into wonderful forms and designs, ^{that} seeming a light and delicate as a spray of leaves and blossoms, but kept the stern straight form. Few could pass (thus) this gate on ladders without stopping to admire it; none could pass through it and not think. Often he sang as he worked. And that was all that most people knew about him - it was enough indeed and more than most men value. But unthinkingly he also became well acquainted with

ve büyüdükçe daha da güzelleşti. Çocuk yörede işçiliğinin iyiliği ile tanınır oldu. Babası bir demirciydi ve çocuk da babasının zanaatını seçti; ve babasından da iyi oldu. Pek çok faydalı şey yaptı –el aletleri ve tavalar, çubuklar ve sürgüler, menteşeler ve nallar, ve benzerleri– ve yaptıklarının hepsi iyi ve sağlamdı ve aynı zamanda zarif bir tarafları vardı, kendi tarzlarında biçimliydiler; ve bazılarını hoşla gitsin diye yaptı, güzel şeyler, çünkü demiri işleyerek ona harika biçimler ve tasarımlar kazandırabiliyordu, yapraklar ve çiçeklerden oluşmuş bir demet kadar hafif ve narin görünen, yine de demirin haşın gücünü koruyabilen hatta daha da sağlam görünen şeyler. Onun yaptığı kapıların ya da kafes işlerinin yanından geçen hiç kimse, durup hayran hayran izlemekten kendini alamıyordu: Ama kapatıldığı zaman da kimse o kapıdan ya da kafesten geçemiyordu. Demirci genellikle çalışırken şarkı söylerdi. Ve çoğu insanın onun hakkında bildikleri bundan ibaretti – bu kadarı yeterliydi aslında ve çoğu kişinin başara-bildiğinden daha fazlasıydı. Ama aynı zamanda

Peri Diyarı'nı tanıdı ve bazı bölgelerini daha iyi biliyordu – bir ölümlü ne kadar bilebilirse, ama karısı ve çocuklarından biri dışında, pek az kişi tahmin ediyordu. Ama demircinin Peri Diyarı'na girmesine izin veriliyordu ve orada nadiren tehlikede oluyordu: Çünkü şer şeyler yıldızdan kaçınıyordu.

Ama bir gün Peri Diyarı'nda bir korulukta yürüyordu ve orada mevsimlerden güzdü ve kırmızı yapraklar vardı ama dallarda ve yerde değil. Arkasından ayak sesleri geldi ama demirci yapraklar hakkında düşünüyordu ve arkasına dönmedi. Bir adam ona yetişti ve aniden yanından konuştu: “Benim gittiğim yöne mi gidiyorsun, Gilthir?” Çünkü Peri Diyarı'nda onun adı buydu (Yıldızalın); köyde ona Alfred Demircioğlu diyorlardı. “Sen ne yöne gidiyorsun?” diye yanıt verdi. “Eve dönüyorum,” dedi adam, ve Alfred ona baktı ve adamın Çırak olduğunu gördü: Şimdi uzun boylu bir adamdı ama biraz sırtını kamburlaştırmıştı ve alnında ve yüzünde kırışıklar vardı, halbuki Alfred'den yalnızca birkaç yaş büyüktü. “Ben de öyle,” dedi; “Gel: Birlikte yürüyelim.”

Kilometreler boyunca, ayaklarının dibindeki kırmızı yaprakların hışırtısı dışında sessizlik içinde

yan yana yürüdüler. Ama sonunda, onlar Peri Diyarı'ndan çıkmadan, Çıracak durdu ve Alfred'e dönerek yıldızına dokundu. "Bu şeyden artık vazgeçmen gerektiğini düşünmüyor musun?" dedi.

"Neden vazgeçeyim? Benim değil mi? Benim pasta dilimimle geldi."

"Neden mi? Çünkü kişi bu tür armağanlara çok uzun süre yapışmamalıdır. Onlar sonsuza dek bir kişiye ait olmazlar. Ve çünkü artık yeni birinin onu alması zamanı geldi. Birinin ona ihtiyacı var."

"O zaman ne yapmalıyım? Peri Halkı'nın Büyüklerinden birine mi vermeliyim? Kral'a belki?"

"Bana verebilirsin," dedi Çıracak. "Ama bunu çok güç bulabilirsin. Benimle birlikte iş yerime gelip onu dedenin bıraktığı yere, kutuya geri koyabilir misin?"

"Bunu bilmiyordum," dedi Alfred.

"Eh, o senin annenin babasıydı ve senin zamanın gelmeden gitti ve senin partin için pasta pişiren Aşçı'dan önceki Aşçı'ydı: dedenden sonra çalışacak, bulabildikleri en iyi kişi. Dedenin oğlu yoktu ve kızı da dikişçiydi. Ama artık Aşçı benim. Yakında bir gün bir başka büyük parti pastası yapacağım; ve bence yıldız o pastaya konmalı."

and the apprentice took the top from the shell, and showed the
star to Alfred. "Pardon me," said the apprentice, "but I am very
sorry to hear that you are ill. I am sure you will be well again
before long. You must put the star in your pocket, and I will
take the apprentice to the store where I will be glad to see you."

"Very good," said Alfred. "Do you know who will
find it? I should like to know. It would make
easier to put with it."

"Maybe I guess," said the apprentice, "but the
Cooks does not do the choosing. [The star, as I have
already said, do not think]."

So they went back together to their village,
and Alfred put the star into a box. It was done

now, and was filled except for some little compartments,
and into that the star dropped and went dark.

Alfred had felt a smart as he took it from
his forehead; and he felt grieved as he let it
fall from his hand, for he thought he was
giving up his power to other fairy again.
But he found that it was not so. All the people
and creatures in fairy could still see the white
of the star on his brow, and its light was seen in
his eyes. But he was not that he never
saw any new things in fairy, nor came into
regions that he had not visited before.

[müsvedde sayfanın tepesinde ekleme:

ve Çırak kutuyu kilerdeki rafından indirdi. Onu Alfred'e gösterdi. Belki taze, acı baharatlardandı ama Alfred'in gözleri yaşardı. Açık seçik göremiyorum," dedi. Onu benim için sen koymalısın. Böylece yıldızı Çırak'a verdi ve yıldız bölmesine düşüp karardı.]

"Pekâlâ" dedi Alfred. "Onu kimin bulacağını biliyor musun? Bilmek isterim. Ondan vazgeçmeyi kolaylaştırır."

"Tahmin yürütebilirim," dedi Çırak; "ama seçimi Aşçı yapmaz. [Sanırım yıldız, ya da onu yapanlar seçiyor].

Böylece, birlikte köylerine döndüler ve Alfred yıldızı kutuya koydu. Şimdi kutu temizdi ve bir küçük bölme dışında ağzına dek doluydu ve yıldız o bölmeye düşüp karardı.

Alfred onu alnından çıkarırken bir acı hissetmişti; ve şimdi elinden [kutuya] düşmesine izin verdiğinde [ışittiğinde] üzüntüye kapıldı, çünkü Peri Diyarı'na girme gücünden vazgeçtiğini düşünüyordu. Ama öyle olmadığını anladı. Peri Diyarı'ndaki tüm kişiler ve yaratıklar alnındaki yıldızın izini hâlâ görebiliyorlardı ve yıldızın ışığı hâlâ gözlerindeydi. Ama bir daha Peri Diyarı'nda yeni şeyler görmedi ve daha önce gitmediği bölgelere giremedi.

Now it is (perhaps) a strange thing, but the old
Cooke, who had laughed at the Apprentice, had now
been able to put out of his mind that cake or the
stomach, although he had gone on being Canker for
many years. He was an old man now, and could
no longer. He was very fat, for he went on eating and
was fond of sugar. Most of his days he spent
sitting in a high chair by his window, or at his work if
it was fine. He liked talking, since he had many
opinions to share, or to stir; and he was always glad
if any one would stop and speak (or listen) to him.

The Apprentice ^{now} did — so the old Cooke still
called him, and expected himself to be called Master.
Though the Apprentice ^{had} failed to do, that
was a great point in his favour, though ~~many others~~
~~the old Cooke~~ ~~used~~ ~~to~~ ~~find~~ ~~him~~ ~~thought~~
~~himself~~ though now very often the old Cooke
did better. ^{On} ^{the} ^{day} ^{was} ^{ending} in his
chair, when he found the Apprentice standing by
looking down at him. 'Good ^{evening} ^{to} ^{you}
and the old man.' I am glad to see you, for I have
nothing on my mind, nothing or sleeping, but you
may remember. I shall never do as that Cook
there I do: he was not ^{you} ^{so} put in the best cake I
ever made (and that's saying something). But

Tuhaf şey (belki), ama Çırak'a gülen eski Aşçı, sonra seneler boyunca Aşçılık yapmasına rağmen, o pastayı ve yıldızı hiç aklından çıkaramamıştı. Şimdi çok yaşlı bir adamdı ve [senelerdir] yemek pişirmiyordu. İyice şişmanlamıştı, çünkü iştahla yemek yemeye devam ediyordu ve şekere bayılıyordu. Günlerinin çoğunu penceresinin dibindeki kocaman koltukta ya da hava güzelse kapının önünde geçiriyordu. Paylaşacak, ilan edecek çok fikri olduğundan, konuşmaktan hoşlanıyordu; ve biri uğrayıp onunla konuştuğunda (ya da onu dinlediğinde) her zaman memnun oluyordu.

Çırak sık sık [bazen] yapıyordu bunu – ihtiyar Aşçı ona hâlâ Çırak diyordu ve onun da kendisine Usta diye hitap etmesini bekliyordu. Çırak da öyle yapıyordu ki lehine bir özellikti bu ama ihtiyar Aşçı'nın daha çok sevdiği başkaları vardı.

Bir akşam Aşçı akşam yemeğini yemiş, koltuğunda uyukluyordu ki Çırak'ı yanında durmuş, ona bakarken buldu. "İyi akşamlar" dedi yaşlı adam. "Seni gördüğüme sevindim, çünkü gece gündüz aklımdan çıkmayan bir şey var, sen de hatırlıyor olabilirsin. O küçük yıldız ne olduğunu merak ediyorum hâlâ: seneler önce, yaptığım en iyi pastanın içine koymuştum (ki hafife alınacak bir başarı değil). Ama

belki sen unutmuştundur?”

“Hayır usta, çok iyi hatırlıyorum. Ama seni düşündüren nedir? Güzel bir pastaydı, övgü aldı ve zevkle yendi.”

“Elbette. Ben yaptım onu. Ama beni düşündüren bu değil. Yıldız. Ona ne olduğuna karar veremiyorum. Erimiş olmalı dedim ama yalnızca çocuklar korkmasın diye. Elbette erimezdi. Sonra çocuklardan birinin onu yutmuş olabileceğini düşündüm. Ama böyle bir şey olabilir mi? O küçük madeni paralardan birini yutabilirsin ve fark etmeyebilirsin ama o yıldızı değil. Küçüktü ama sivri uçları vardı.”

“Ama yıldızın aslında neden yapıldığını bilmiyorsun usta! Sen kafanı yorma. Onu biri yutmuştur, seni temin ederim. Kim olduğunu tahmin edemiyor musun?”

“Eh hafızam güçlüdür ve o gün aklımdan hiç çıkmıyor ve bütün çocukların isimlerini hatırlayabiliyorum. Düşüneyim! Molly Değirmenci miydi? Açgözlü bir çocuktu ve pastasını çiğnemedi yuttu; şimdi fıçı [çuval] gibi şişman.”

“Evet, bazıları öyle oluyor, Usta,” dedi Çırak, Aşçı’nın kemerine bakarak. “Ama Molly değildi. O kendi diliminin içinde üç penilik bir para buldu.”

'So she did! Harry Cooper then? He had a
coronator take a finger and stuffed her cheeks'

Oh no! He would not swallow a rotten pig
I left I saw on his in, and wished them to him. He
broke them out of his mouth with his finger.

"Then that little girl in Lily Long's institution
bumped ~~me~~ ^{me} She used to swallow pins and
bats and come home home."

Oh no! She only ate the meringues and soufflés, and gave the (candy to Lady Butler also) & she

"Then I give up. Who won it?" [Her men to have been watching very carefully, making bets up].

Dr. J. S. ...
Apprentice

"Go on!" laughed the old Cook. "I ought to have known you were having a game interview, and only talking. Don't be ridiculous! Alfred Sanborn is a plain hardworking man now, as he was a good sensible boy then. Contrary, you might say, though before he spoke, looked all round the fire he jumped. He couldn't ~~be so~~ let ~~himself~~ anything but what he thought was his duty. Chased before the soldiers, as well as the dogs, if you like my meaning."

I do make. But ^{You will know} ~~the water~~ ^{to the} ~~the~~
Heron. You may think what you think. But
the star is back in the box now. Come and see!

You know I can't; I couldn't even sell to
you, but I'm believing.

Then I'll bring his box's - to the Apprentice;

“Öyle oldu demek! O zaman Harry Fıçı? Kurbağa gibi ağzı vardı ve yanaklarını doldurmuştu.”

“Ah hayır! O kuru üzüm çekirdeklerini yutmuyordu. Pastada bir iki çekirdek bıraktım ve ona gitmesini diledim. Parmağıyla onları ağzından çıkardı.”

“O zaman şu küçük kız – Lily Long? Bebekken de iğne yutardı ve hiçbir şey olmazdı.”

“Ah hayır! O yalnızca badem ezmesini ve şekerini yedi ve pastanın içini yanında oturan Molly Değirmenci’ye verdi.”

“Pes ediyorum o zaman. Kimdi? [Çok dikkatli izlemiştin anlaşılan ya da hepsini uyduruyorsun.]”

“Alfred Demircioğlu, elbette, Usta,” dedi Çırak.

“Hadi canım!” diye güldü ihtiyar Aşçı. “Benimle dalga geçeceğini, her şeyi uyduracağını bilmeliydim. Saçmalama! Alfred Demircioğlu şimdi sade, çalışkan bir adam, tıpkı o zaman da sessiz sakın, sağduyulu bir çocuk olduğu gibi. İhtiyatlı diyebilirsin. Konuşmadan önce düşünür. Atlamadan önce etrafına bakar. Ona zarar verebilecek hiçbir şeyi yutmaz. Yutmadan önce çiğner ve hâlâ da öyledir, ne demek istediğimi anlıyorsan.”

“Anlıyorum, Usta. Pekâlâ o zaman. Neye istiyorsan ona inan. Ama artık yıldız kutusunda. Gel de gör.”

“Gelemeyeceğimi biliyorsun. Oraya kadar yuvarlanamam bile. Ama görmek inanmaktır.”

“O zaman ben kutuyu getiririm,” dedi Çırak;

ve gidip kutuyu getirdi. İhtiyar aşçının burnunun dibinde açtı. “Yıldız burada, Usta. Köşede.”

İhtiyar Aşçı öksürüp aksırmaya başladı. Çünkü bazı baharatlar burnuna kaçmıştı ama yaşaran gözlerini sildikten sonra kutunun içine baktı. “Gerçekten oradaymış!” dedi. “Bunca yaşaran gözlerim bana oyun oynuyorsa.”

“Oyun yok, Usta. Daha bir hafta önce yıldızı oraya kendi elimle koydum. Yeni bir pastaya girebilir, sanırım.”

“A-ha!” dedi ihtiyar Aşçı bilgiç bir bakışla, ve sonra pelte gibi sallana sallana güldü. “Demek öyle oldu ve ben hiç tahmin edemedim. Her zaman akıllı bir delikanlıydın ama tuhaf tuhaf fikirlerin vardı ya da bana takılmak için uyduruyordun onları. Ama her zaman idareli biri olmuşsundur. Tek bir kuşüzümünü, arı dizi kadar tereyağını bile boşa harcamazdın. Demek karışımı karıştırırken o küçük yıldızı yürüttün [ve zarardan korudun]. Eh artık açıklığa kavuştu. Belki artık rahat rahat kestirebilirim. Ama uğradığın için çok teşekkür ederim.”

“Sen kestir, Usta,” dedi Çıracık ve ona iyi günler diledi. Ama çıkmadan önce arkasına döndü. “Yine de” dedi, Usta diye eklemeyen, “uyandığın zaman bir daha düşünebilirsin, aşırı şişman ve uykulu olmazsan.”

But then he tried to walk near ~~the~~ ^{the} tree.
He never saw that Tree again, though he often
sought for it, and not long after he came to the
Lake of Teow in the middle of the Isle of Uid
and there he again and then released him.
He found him near the shore of Fairy with a hand
under his own coat.

appeared for a while he tried to find the true
 against but he never saw it appear. As on the way
 he came to the L. of the sea, where he could feel the
 L. of the U. S. though he did not know the name
 of the lake by another still color as in
 lay unrippled as a mirror, as the island seems
 near; the lake broke that gave upon it was
 shining white, and was reflected in the lake as
 by calm as unrippled as a mirror. He felt that
 was very great interest, so he landed on some
 of the island; and for a long time it
 seems to draw no nearer, and then at last he
 started to show the way. He put down a
 graduated, with a scale in feet he saw
 but all the way were going on as if ~~nothing~~
 but heavy timber in the background. It has
 no sound of fire. Suddenly he heard for
 a

Gözyaşı Gölü taslaklar ve kopyaları

Ama koruluğun yakınında yürümeye çalıştığında
Bir daha görmedi o Ağacı, ~~sık sık~~
arasa da ve fazla zaman geçmeden
Gözyaşı Gölü'ne geldi ortasında Yabani Rüzgâr Adası vardı
onu sardı yine ve onu salıverdiğinde
kendini Peri Diyarları'nın yanında buldu ve
kendi ülkesinin yönünü doğru[?] yürüyordu.

Ardından bir süre sonra yine Ağacı bulmaya çalıştı
ama onu bir daha görmedi. Gezilerinin[?] birinde Gözyaşı G.'ne
geldi ve gölün ortasında Y.R. Adası vardı ama o ikisinin de adını
bilmiyordu.

G Göl ~~sakin ve dingin~~ sakın ve dümdüz
ayna kadar pürüzsüz uzanıyordu ve ada
yakın görünüyordu. Üzerinde yetişen beyaz huş ağaçları
parlak beyazdı, sakın ve ayna kadar pürüzsüz uzanan gölde yan-
sıyordu. Suyu tattı
ve su serin ve tatlıydı, suya girdi ve adaya
yüzdü: Ve Uzun süre ada
bir türlü yaklaşmadı ve sonunda
kıyıya ulaştığında yorulmuştu. Buranın büyük bir ada
olduğunu gördü ve Ormanda yürürken
bütün ağaçların güzel/genç olduğunu gördü ve ~~yapraklarla kap-~~
~~lıydı~~
yaprakları günışığında titriyordu. Halbuki
hava kıpırtısızdı. Aniden çok uzaklarda

and the sun went dark.

Once he came to a lake which he had heard called the Lake of Tears, though he did not know why. He tasted the water and it was bitter, and his heart was saddened as he walked in the forest ~~there~~ on the slopes above the lake, though all the trees there were young and fair and in full leaf, and the sun shone. Then he heard the Wind coming far away, roaring like a wild beast, and it broke into the forest, tearing up all that had no roots and driving before it all that could not withstand it. He put his arms about the stem of a white birch and clung to it, and the Wind wrestled fiercely with him, dragging away his arms; but the birch was bent down to the earth by the blast and ~~it~~ enclosed him in its boughs.

At last the sun gleamed out again, and he saw all the leaves of the forest whirling like a flying cloud in the sky, as the Wind ~~lost~~ ^{blew} far away. But ~~the trees were~~ every tree was naked. Then all the trees wept, and tears flowed from their branches and ~~twigs~~ like a grey rain and some gathered in rivolets that run down into the lake lovingly.

'Blessed be the birch!' he said, laying his hand upon its white bark. 'What can I do to show my thanks?' and he felt the answer of the trees pass through his hand and arm, and it said: 'Nothing' ~~but if you see the King~~ tell him. ~~When he returns he will still the Wind and we shall~~ But go away from here: ~~the~~ The Wild Wind is hunting you. If you see the King tell him. Only he can still the Wind once it is aroused

the King is the King *the King is the King*

Bir gün Gözyaşı Gölü ~~dendini duydu~~ bir göle 'ne geldi ama ~~neden~~ adını bilmiyordu. Suyun tadına baktı ve acı olduğunu gördü ve gölün etrafındaki yükselen yamaçları kaplayan ormanda yürürken yüreği hüzünlendi, halbuki oradaki tüm ağaçlar genç ve güzeldi ve yapraklarla kaplıydı ve güneş parlıyordu. Sonra vahşi bir hayvan gibi kükreyerek, çok uzaklardan gelen Rüzgârı duydu; ve güneş karardı ve o Rüzgâr ormana daldı, kök salmamış her şeyi söktü ve ona direnemeyen her şeyi önüne katıp sürükledi. O kollarını beyaz bir huş ağacının sapına doladı ve tutundu ve Rüzgâr vahşice güreşti onunla, kollarını çekti; ama huş ağacı esintiyle yerlere kadar eğildi ve ~~dalları~~ onu dallarıyla sardı.

Sonunda güneş yine parladı ve o ormandaki bütün yaprakların gökyüzündeki uçan bulutlar gibi çalkalandığını gördü, ~~onları uzaklara taşıyan~~ uzaklaşan Rüzgâr'ın önüne kattığı bulutların uçması gibi ~~ama tüm ağaçlar çıplaktı~~. Her bir ağaç çıplak kalmıştı. Sonra tüm ağaçlar ağıladı, ve gözyaşları kalın dallarından gri yağmur gibi süzüldü ve bir araya gelerek dere olup göle aktı.

"Çok yaşa huş ağacı!" dedi o, elini sevgiyle beyaz kabuğa yaslayarak. "Minnetimi göstermek için ne yapabilirim?" ve ağacın yanıtının elinden ~~ve kolundan aracılığıyla~~ geçtiğini hissetti ve ağaç şöyle dedi: "Hiçbir şey. ~~Ama Kral'ı görürsen söyle ona. Geri döndüğünde Rüzgârı dindirecek ve biz Ama buradan git! ~~Sanırım~~ Yabani Rüzgâr seni avlıyor. Kral'ı görürsen söyle ona. Bir kez esti mi, Rüzgârı yalnızca o dindirebilir~~

[el yazısı] Sonra bir iç çekiş duydu [el yazısı] Rüzgârı işittir [?] ve hiç yıldız göremez

NOTLAR

Büyük Wootton Demircisi

- 16 Alf. Eski İngilizce *ælf*, Eski İskandinav dilinde *alfr* sözcüğünden geliyor ve Çağdaş İngilizcedeki *elf* sözcüğü ile akraba. *Alf* tüm bu dillerde “elf” anlamına geliyor, insan işlerini etkilediğine inanılan doğaüstü (ama ilahi değil) bir varlık. Elfler Kuzey Avrupa halk inanışlarının bir parçasıydı, tanrılara dair “yüksek” değil “düşük” mitolojiye dahildi. Anglo-Saksonların zamanında sözcük özel isimlerde bir bileşik ismin parçası olarak kullanılıyordu, örneğin *Ælfwine* (“Elf-dostu”), *Ælfbeohrt* (“Elf-kadar-parlak”), *Ælfred* (“Elf-öğüdü”). Bu isimler Çağdaş İngilizceye *Alwyn/Elwin*, *Albert* ve *Alfred* olarak geçti.

Demirci’nin en eski taslağı kahramana “*Alfred Demircioğlu*” diyordu. *Demirci*’nin adı *Ælfwine*, “Elf-dostu”, olsa daha doğru olurdu. *Alfred*, “Elf-öğüdü” adı Kral’a daha çok yakışırdı, çünkü *Demirci*’ye yıldızdan vazgeçmesini öğütlüyor.

“yüksek beyaz şapkası”. Aralık 1967’de Roger Lancelyn Green’e yazdığı mektupta, Tolkien şöyle diyor, “... Merton [Oxford’da çalıştığı kolej] [hikâye-ye] giriyor. Mevcut, hayranlık verici, küçük şefimiz (çok yüksek şapkalı), en azından görüntü olarak, orijinal Alf’in kendisi” (*Letters*).

Sonsöz

74 “Peri Masalları Üzerine”. “Peri Masalları Üzerine” ilk defa 1939’da, İskoçya’daki St. Andrews Üniversitesi’nde, senelik Andrew Lang Konuşması olarak sunuldu. Metin daha sonra genişletilerek *Essays Presented to Charles Williams* adlı bir anı kitabına dahil edildi. Derleme Williams için bir armağan olarak düşünülmüştü ve Williams’ın zamansız ölümü üzerine C.S. Lewis tarafından yayımlanmıştı. “Peri Masalları Üzerine”, *Yaprak Çizen Niggle* adlı kısa hikâyeyeyle birlikte 1964’te *Tree and Leaf*’te yayımlandı. Sonra tüm kitap 1966’da *The Tolkien Reader*’da, ayrı bir bölüm olarak yeniden basıldı. Editörlüğünü Christopher Tolkien’in yaptığı *Canavarlar ve Eleştirmenler ve Başka Makaleler*’e dahil edilerek 1983’te yayımlandı.

Tolkien *peri* teriminin gerçek anlamını açıklamakla çok ilgileniyordu. “Peri Masalları Üzerine”

için yazdığı bir dipnotta (*Canavarlar ve Eleştirmenler*), *daoine síthe* (Eski İrlandaca), *tylwyth teg* (Galce) ve *huldu-fólk*'tan (Almanca) bahseder. *Sídhe* İrlandaca, İskoç Galcesi ve Manx dilinde peri höyüğü anlamına gelir, peri halkının yaşadığı konut ve bundan hareketle Diğerdünya veya Yeraltı'dır. İrlandacada *Annwfn* sözcüğü aynı anlama gelir ve "yeraltı" olarak çevrilir. İrlandaca perilerin kendisine *daoine sídhe* denir, "höyük halkı", ve Galce'de *y tylwyth teg*, "peri ahalisi" olarak adlandırılırlar.

İnsan dünyasında doğaüstü güçlere sahip, insan olmayan varlıklar bulunduğuna dair güçlü bir inanca, on dokuzuncu yüzyıl ve yirminci yüzyılın ilk senelerinde tüm Britanya ve İrlanda kırsalında rastlanabiliyordu. Yeni gelişen folklor çalışmaları alanı, bu inançların araştırılmasına ve bu inançları ifade eden halk masallarının, halk deyişlerinin ve halk âdetlerinin (yatmadan önce eşiğe bir tas süt koymak gibi) derlenmesine odaklanmıştı.

- 78 **Clyde Kilby**. Illinois'deki Wheaton Üniversitesi'nde Profesör Clyde Kilby 1964'te Tolkien ile temas kurdu ve bunun ardından iki adam zaman zaman yazıştı. O dönemde Wheaton C.S. Lewis, J.R.R. Tolkien, Charles Williams, Owen Barfield, Dorothy L. Sayers, George MacDonald ve G.K. Chester-

ton'ın eserlerine adanmış taslak koleksiyonunu ve araştırma merkezini kurma sürecindeydi. Bu merkeze daha sonra Wade Merkezi adı verildi. Kasım 1967'de, *Büyük Wootton Demircisi*'nin yayımlanmasından kısa süre sonra, Kilby, Tolkien'e *Demirci* taslaklarını satın almasının mümkün olup olmadığını sordu. Tolkien yanıt olarak Amerika'daki Kilby'ye kaba müsveddelerin ve taslak kopyalarının tariflerini yolladı ve hikâyenin nasıl oluştuğuna dair kendi hatırladıklarını da anlattı. Kilby'nin üzülerek belirttiği gibi, Üniversite ücreti karşılayamadı ve müsveddeler sonunda Oxford'daki Bodleian Kütüphanesi'nin Batı Müsveddeleri Bölümü'ndeki Tolkien Koleksiyonu'na gitti.

“*Büyük Pasta*”. Tolkien'in *Altın Anahtar* için yazmaya başlayıp bitirmeden bıraktığı giriş yazısında yarattığı pasta fikrinden doğan orijinal başlık. Son taslaklarda başlığın *Büyük Wootton Demircisi* olarak değiştirilmesi, Tolkien'in hikâyenin odağını pastadan oğlana kaydırıldığını gösteriyor; aynı zamanda, (pastanın bir kavramı temsil ettiği) bir alegori, (sıradan bir adamın peri diyarına nasıl girdiğini ve orada neler bulduğunu anlatan) bir peri masalına dönüşüyor. Çok aşikâr olmasa da, hikâyeye ilgisi olmayan hikâyelere ve yazarlara atıf içeriyor.

Torunu Michael George'a yazdığı bir mektupta, Tolkien Demirci başlığının "Woodhouse'un [Wodehouse] ilk dönemlerini veya the B[oy's] O[wn] P[aper] hikâyelerini düşündürmesini hedeflediğini" belirtmiş (*Letters*). P.G. Wodehouse'un erken dönem romanlarının dördü, kahramanı Rupert Smith'in (kendisi "Psmith" olarak yazıyor) komik ve talihsiz maceralarını anlatıyor. İlk romanda *Psmith in the City*'de (1910) Rupert bir öğrenci, ve *Psmith Journalist* (1915), *Leave it to Psmith* (1923) ve *Mike and Psmith* (1935) romanları boyunca olgunlaşarak tam bir Wodehouse kahramanına dönüşüyor.

Okur kitlesi adından anlaşılan *The Boy's Own Paper* [Oğlan Çocuğunun Kendi Dergisi], sekiz, on sayfalık bir haftalık dergiydi. Dini Risale Cemiyeti tarafından yayımlanıyordu ve olağanüstü uzun ömürlü oldu, 1879'dan 1967'ye kadar kesintisiz yayımlandı. Dergi bilim, doğa tarihi, bilmece, okul ve macera hikâyeleri, "Adından Bahsedilen Adamlar" başlığı altında biyografiler (örneğin Thomas Edison ve Charles Darwin), Jules Verne, Algernon Blackwood, Sör Arthur Conan Doyle ve G.A. Henty gibi popüler yazarların hikâyelerini ve romanlarının tefrikalarını içeriyordu.

Tolkien'in, bu Britanyalı edebiyat devlerine es-

prili bir saygı duruşu olan başlığı, masal bağlamında ciddiye alınması beklenmeyen bir seçimdi.

- 80 “Camdan kaygan” (slidder than glass). Artık kullanılmayan arkaik bir sıfat olan *slidder* “kaygan; üzerine basınca hemen kayılan” anlamına gelir. Kökeni Eski İngilizce *slidan*’dan *slidor*, “slide – kaymak” sözcüğüdür. Sözcüğün kayıtlardaki en eski kullanımına sekizinci veya erken dokuzuncu yüzyıl Anglo-Sakson *Rünik Şiir #29*’da rastlanır: *Is by oferceald un3emetum slidor* [“Buz son derece soğuk, ölçüsüzce kaygandır”]. Tolkien’in kullanımına daha yakın bir paralel, Brunneli Robert Mannynge’in *Handling Synne* (“Günahlar El Kitabı” – 1303 civarı) adlı Orta İngilizce metninde bulunabilir. Metinde Mannynge bir *brygge*’yi (köprü) “as sledyr as any glas” (cam kadar kaygan) olarak nitelemiştir.

“Blackfriars’da Okunan Versiyon”. Blackfriars Başrahibi Bede Bailey ile Pusey Evi Müdürü (Tolkien’in yazdığı gibi Üstadı değil) Hugh Maycock’un birlikte düzenlediği bu etkinlik, “İman ve Edebiyat” hakkında bir dizi etkinlikten biriydi.

Blackfriars bir Dominikan Manastırı ve Oxford Üniversitesi’nde, lisans ve lisansüstü düzeyinde Roma Katolik teolojisi çalışmaları yapılan bir Da-

imi Özel Bölüm'dür. Pusey Sokağı üzerinde, Pusey Evi'nin tam karşısında bulunur. Pusey Evi 1884'te, Oxford Hareketi'nin liderlerinden biri olan Dr. Edward Pusey şerefine açıldı. Pusey Sokağı ile St. Giles'in köşesinde bulunan Pusey Evi, İngiltere Kilisesi'ni Roma Katolik Kilisesi'ne yaklaştırmayı ve İngiltere Kilisesi'ni Katolik yaşamına ve şehadetine geri getirmeyi hedefliyor.

Blackfriars Başrahibi'nin ve Pusey Evi Müdürü'nün bir Roma Katolik ve Oxford Üniversitesi cemiyetinin üyesi olan Tolkien'i, bir dizinin parçası olarak konuşma yapmak üzere davet etmesi şaşırtıcı değil. Bu şekilde davet edilen Tolkien'in konuşma yapmak yerine kendi yazdığı bir hikâyeyi okuması şaşırtıcı olmuş olabilir. Hikâyenin "büyük Ş ile Şiir düşüncesiyle ilgili unsurlar içerdiğini ya da bazıları tarafından içerdiğinin düşünülebildiğini" belirterek Giriş bölümünde bu uyarlamayı mazur gösteriyor. Tolkien bu tür bir uyarlamayı daha önce de yapmıştı. 1938'de Worcester Üniversitesi'nden bir öğrenci kulübüne peri masalları hakkında bir konuşma yapmak üzere davet edildiğinde, bunun yerine o sırada yayımlanmamış olan *Ham'li Çiftçi Giles* adlı kısa hikâyesini okumuştı.

86 “‘çağımızın çocukları’ için uygun olmadığı”. Belki

formatı yüzünden (ilk baskı, F. Warne & Co. tarafından basılan orijinal Beatrix Potters kitaplarından çok büyük değildi), Williams hikâyesinin amacını ve hedeflenen okuyucuyu yanlış değerlendirdi. Tolkien'in Roger Lancelyn Green'e yazarken özellikle belirttiği gibi, çağdaş ya da değil, çocuklara yönelik değildi, "bu küçük hikâye (elbette) çocuklar için değildi! Yaşlı bir adamın kitabı, şimdiden 'matem duygusuyla' ağır kitabı" (*Letters*).

Hikâyenin Kökeni

- 91 G. MacDonald. Bir Viktoryen dönem romancısı ve kilise ataması yapılmamış bir vaiz olan George MacDonald (1824-1905) çocuklar için, çocuklar hakkında bir dizi fantazi yazan bir yazardı. Hikâyelerinin arasında *Prencses ile Goblin*, *Prencses ve Curdie* ve *Kuzey Rüzgârının Ardında* bulunmaktadır. Ayrıca yetişkinler için iki felsefi ve ruhani fantezi yazmıştır: *Lilith* ve *Fantastes*. Bazı peri masalları da yazmıştır ve muhtemelen aralarında en çok bilineni *Altın Anahtar*'dır.

"Çocuklar için 'peri masalı' olarak *Altın Anahtar*". Tolkien ile Pantheon Books arasındaki yazışmalar da, yayıncının kitabı çocuklar için düşündüğünü

gösteren hiçbir şey yok. Michael di Capua, Tolkien'e yazdığı, 2 Eylül 1964 tarihli ilk mektupta, yalnızca ondan *Altın Anahtar* için bir giriş yazısı istemiş. Tolkien 7 Eylül'de yanıt vererek kabul etmiş ve teslim tarihini sormuş. Di Capua 23 Eylül 1964'te tekrar yazarak şöyle demiş:

Bu, MacDonald'ın "peri masalı" dediği bir hikâyenin resimli baskısı olacak olsa da, önsözünüzü genç okuyucuya hitaben yazmanızın mümkün olamayacağı konusunda siz de hemfikir misiniz? Bu farazi çocuğa hitap etmek isterseniz memnun olurum ama bu hikâyeyi o bağlamda yorumlamanın sizi kısıtlayacağını sanıyorum. Bence MacDonald'ı okuyan yetişkinlere hitap etmeyi daha tatminkâr bulabilirsiniz ve sizin yazdıklarınızla başa çıkamayan çocukların önsözü atlayacağını varsayabiliriz. Yine de, seçimi size bırakıyorum.

Önceki yazışmalarda küçük okuyucularla ilgili hiçbir şey geçmediğinden (gerçekten de tüm meseleyi geçersiz kılardı), konunun kaydı bulunmayan bir telefon görüşmesinde veya yüz yüze konuşmada geçmiş ve di Capua'nın mek-

tubunun bu görüşmeye bir yanıt olarak yazılmış olması mümkün.

“projenin batması”. Sonunda, *Altın Anahtar* Pantheon Books tarafından yayımlanmadı. 1966’da Michael di Capua yayıncı değiştirerek Random House’dan Farrar, Strauss & Giroux’ya geçti ve MacDonald projesini de yanında götürdü. Kitap 1967’de Farrar tarafından, Maurice Sendak’ın illüstrasyonları ve W.H. Auden’in Sonsözü ile yayımlandı. Kitabın şöminde Tolkien’in “Peri Masalları Üzerine” makalesinden bir alıntı vardı: *“Büyülü, peri masalı... Gizem aracı olabilir. George MacDonald en azından buna çabalamıştır. Altın Anahtar eserinde güçlü ve güzel öyküler yaratmıştır.”*

- 92 **“Jack’in 9 Ekim 1954 tarihli mektubu”**. “Jack” Tolkien’in dostu ve Oxford’dan meslektaşı C.S. Lewis idi ve Kasım 1963’te öldü. “Jack’in” mektubunun alındığı “yeni derleme”, editörlüğünü Clyde Kilby’nin yaptığı, Lewis’in *Letters to an American Lady* adlı derlemesi ve 1967’de William B. Eerdmans Yayıncılık tarafından yayımlandı. 9 Ekim 1954’te Lewis “Amerikalı Hanım” Mary Willis’e şöyle yazmış:

İrlanda'nın pek çok bölgesinde Perilere – *Shidhe* (Şii okunuyor) halkı– hâlâ inanılıyor ve onlardan çok korkuluyor. Louth'da güzel bir bungalovda kaldım. Oradaki ormanda hayaletlerin ve perilerin kol gezdiğini söylüyorlardı. Ama köylüleri uzak tutan bunların ikincisiydi. Bu size bir bakış açısı sağlayabilir – bir hayalet bir periden çok daha az korkutucu onlar için. Donegallı bir adam, tanıdığım bir papaza, bir gece kumsalda eve yürürken denizden bir kadın çıktığını ve “yüzünün altın kadar soluk” olduğunu anlatmış. Ben, minnettar bir hastasının bir doktora verdiği *leprikan* ayakkabısını gördüm. İşaret parmağım kadar uzundu ve işaret parmağımdan biraz kalındı. Yumuşak deriden yapılmıştı ve tabanı biraz aşınmıştı. Ama aklınıza komik, sevimli yaratıklar gelmesin. Onlardan genellikle korkulur ve iyi olduklarından değil, sırf gönüllerini almak için “iyi ahali” diye anılırlar. İngiltere’de ve İrlanda’da, Shakespeare’in minik perilerine inanan, inanmış olan kimseye rastlamadım. Onlar sırf edebi icat. *Leprikan*lar insandan küçük ama çoğu peri insan boyutlarında, hatta bazıları daha iri. (Lewis)

Lewis'in anlattığı olaya paralel ilginç bir şey, 1992 Tolkien Yüzüncü Yıldönümü Konferansı'nın Hatıra Kitabı'nda bulunuyor. Burada, Canon Norman Power 1938'de Worcester Üniversitesi Lovelace Kulübü'nün bir toplantısında Tolkien'le geçirdiği akşamı anlatır. (Yukarıda bahsedilen, *Ham*'li Çiftçi Giles'ı okuduğu toplantı.) Canon Power şöyle yazmış:

Uzun akşam devam ederken Sevgi Kupası dolaştı, diller gevşedi ve hepimiz rahatladık, neşelendik. Ejderhaların ve Peri Diyarı'nın diğer sakinlerinin gerçekliği hakkında tartışmalar yapıldı. Tolkien büyük bilgi ve edebi kanıtlarla, bir ejderhanın ne olduğu konusundaki küresel farkındalığın ardında gerçek bir şeyler olması gerektiğini savunarak beni sevindirdi. Diğer varlıklar hakkında sorgulandığında, Tolkien ... ceplerini boşalttı. Yanımda, yerde, Bilbo veya Gandalf'ın sahip olmakla gurur duyabileceği, hayrete şayan bir döküntü koleksiyonu birikti. Tolkien büyük bir sicim yumağına dolaşmış yeşil bir ayakkabı çıkardı. Tuhaftı, yaklaşık yirmi sekiz santim uzunluğunda ve sivri, oyuncak bebek ayakkabısı olamayacak kadar büyük. Ona dokundum: Yılan veya kertenkele gibi bir

yaratığın derisi gibiydi. Tolkien görünürde içtenlikle ve ısrarla, onun bir *Leprikan* ayakkabısı olduğunu iddia etti (Yüzüncü Yıldönümü Kitabı).

Tolkien'in Altın Anahtar için yazdığı giriş taslağı

- 97 “kanvasın kenarları”, “resme eklenmiş çerçeve”. Tolkien’in burada yarattığı imge *Yaprak Çizen Niggle*’in sonunda betimlediği bir kavramı, yani Niggle’in kendi kanvasının kenarlarının ötesini, “uzak ve zar zor görülebilen mesafeleri” ilk defa fark etmesi ve iki yandaki, Ağacın bir parçası olduğu kırsalın şimdiye dek görmediği bölgelerini görmesini hatırlatıyor. Tolkien “Peri Masalları Üzerine” makalesinde de aynı şeyi savunuyor, düş anlatımları geleneğinin “güzel bir manzarayı” “çarpıtan bir çerçeve” ile sınırlamasını eleştiriyor. Uykuya dalma ve uyanma mekanizması çarpıtan çerçeveyi oluşturuyor, çünkü uyanıldığında “yalnızca” bir düş diye göz ardı edilmesi, düşlenen harikaları olumsuzluyor. Fikir belki de en kapsamlı olarak *The Notion Club Papers*’ta işleniyor; Kulüp üyeleri yazarın zaman ve uzam yolculuğunu kurgulamakta kullandığı muhtelif gelişigüzel “çerçeve” araçlarının uygunluğunu tartışmış ve eleştirmiş. (*Sauron Defeated*).

Zaman Cetveli ve Karakterler

102 “Zaman Cetveli ve Karakterler” çizelgesi üç aşamalı. İlki üç el yazması sayfadan oluşuyor ve bunların en kabası olayları sene sene sıralıyor; 1000’de, “Aşçı Dede’nin doğumu” ile başlıyor ve 1120-21’de, “Büyük Parti Alf gidiyor ve Aşçıbaşı olarak Borazancı’yı bırakıyor” ile bitiyor. Kenarlara alınmış geniş notlar olay dizisini açıklıyor ve genişletiyor. Sayfanın dibinde, Demirci’nin ailesinin üyelerinin hikâyesinin geçtiği zamandaki yaşlarını şu şekilde veriyor:

Demirci 51

Karısı 51

Nan 26

Ned 28

Sayfa, tepeden dibe kadar çekilen bir çizgiyle iptal edilmiş. İptal edilmemiş ikinci sayfa, daha çok “Aşçı Dede” ve ailesinin tarihçesi ile ilgili notlar içeriyor. Üçüncü sayfa bu tarihçeyi köye ve zanaatlarına kadar genişletiyor. Üç sayfa birbirini takip ediyor, aynı el yazısı ile, aynı zamanda yazılmış görünüyor.

Daktilo ile yazılmış ikinci Zaman Cetveli taslağında elle yapılmış düzeltmeler ve değişiklikler var. “Borazancı” “Arpçı” olarak değiştirilmiş. Üçüncü Aşçıbaşı’nın adı

da değişmiş. Yine de isimlerin müzikle ilişkisi alıkonmuş, çünkü Tolkien hikâyede aktif rol oynamayan bu karakterin müzisyen olduğunu açıkça belirtiyor. Bir not, *horner* (borazancı) kelimesinin “boru alan kişi” anlamına geldiğini açıklıyor; tahta veya taş gibi, malzeme olarak boynuzla çalışan biri değil.* Bu değişiklik daktiloyla yazılmış üçüncü, düzgün taslakta alıkonuyor ve bu kitaba alınan da o.

Büyük Wootton Demircisi makalesi

114 “bu kısa hikâye bir ‘alegori’ değil”. Tolkien alegorilerden hoşlanmadığını o kadar kararlılıkla, o kadar sık söylüyor ki, insana çok fazla itiraz ediyormuş gibi geliyor. *Yüzüklerin Efendisi*’nin ikinci baskısının önsözünde şöyle yazmış:

Alegorinin hiçbir çeşidini sevmediğimi içtenlikle söyleyebilirim; varlığını sezecek kadar yaşlandığım ve sakıngan hale geldiğimden beri sevmiyorum. Ben, gerçek ya da sahte, tarihi tercih ediyorum ve tarihin okuyucuların düşünceleri ve deneyimleriyle alakalı olmasını yeğliyorum. Bence pek çok kişi “alakalı” ile “alegoriyi” bir-

* (Ing.) Horn: Hem boynuz, hem müzik aleti olan boru anlamına geliyor. -n

birine karıştırıyor; ama biri okuyucunun özgürlüğünde barınıyor, diğeri ise yazarın amaçlı egemenliğinde.

Tom Shippey'nin işaret ettiği gibi, aslında Tolkien alegoriyi sık sık ve etkili bir biçimde kullanıyordu. “Beowulf: Canavarlar ve Eleştirmenler” başlıklı makalesinde iki kez kullanmış; bir kez *Beowulf* ilminin başlangıcını Uyuyan Prenses (şiir) peri masalı olarak göstermek için (Uyuyan Prenses'te Poesy dışında tüm perilerin çocuğun vaftiz törenine katılmasına izin veriliyor); bir kez de bir kule olarak şiir alegorisinde. Onun sevmediği ve reddettiği “ahlaki” alegoriymiş gibi görünüyor (bkz. hikâyenin kökenini Clyde Kilby'ye anlatırken C.S. Lewis hakkındaki yorumları), bunda ikinci anlam düzeyi ahlaki, etik, dini veya siyasi bir pozisyonla ilgili.

Yine de, hikâyeye dair makalesinde işaret ettiği gibi, *Demirci*'de, baştaki çok tatlı pasta fikrinin ötesinde bir alegori düzeyi olduğunu itiraf ediyor. Bu Shippey'nin öne sürdüğü filolojik alegori değil. Shippey, Tolkien'i alim-hayalperest Demirci, kuşku-cu Meşeyanı'nı bir eleştirmen ve Aşçıbaşı'nı bir filolog olarak görüyordu. Tolkien ise Büyük Ev'i köy kilisesi, Aşçı'yı Papaz, Yemek Pişirme eylemini ise kişisel din ve dua olarak görüyor. Ama bu anlam düzeyi o kadar geri planda ki neredeyse görün-

müyor. Belki de, nihai olarak, Tolkien'in "yazarın amaçlı egemenliği" olan alegori yerine "okuyucunun özgürlüğünde bulunan" alakalılığı tercih etmesini kabullenmek daha kolay.

- 117 "Ey seneler kadar uzun dakikalar!" Keats'in "Hyperion" adlı şiirinden yanlış bir alıntı: "Ey sızlayan zaman! Ey seneler kadar büyük anlar!"* Buna işaret ettiği için Doug Anderson'a teşekkürler.

Fairy > Faërie > Fayery > Faery. (Peri-Peri Diyarı)
Tolkien'in bu sözcükle ilgili tutarsız ve kendine has yazım tercihlerini anlamak için etimolojiye bakmak faydalı olabilir. Çağdaş *fairy* sözcüğü Orta İngilizce *faerie*'den, o da Eski Fransızca *faerie/faierie* sözcüğünden gelir ve "sihir" anlamına gelir, bu ise *fae* sözcüğünden gelir ve "fairy-peri" anlamına gelir. *Fae* sözcüğü ise Latince *fāta*, "Fates – kaderler" sözcüğünden gelir ve *fātum* "Kader" sözcüğünün çoğuludur. *Fātum* sözcüğü *fāri* "konuşmak" sözcüğünün nötr geçmiş zaman ortacıdır. Dolayısıyla Kader "konuşmuş: söylenmiş olan şey"dir, örneğin bir lanet veya kutsama gibi; ve bu sözcükten türetilmiş olan *fairy* sözcüğü, geleneksel "peri masalı" tabirinin bugün taşıdığı anlamdan çok daha karanlık anlamlar içeriyordu.

* Hyperion, l. 64: "O aching time! O moments big as years!" –yhn

Tolkien'in Orta İngilizce'deki yazımı, kullanımı ve karanlık anlamını tercih ettiği açıktı. Çağdaş İngilizcede yaygın olarak kullanılan haliyle *fairy* sözcüğünün yozlaştığını, orijinalinin içerdiği karmaşık ve güçlü anlamından uzaklaştığını düşünüyordu. Sözcüğü çağdaş İngilizcede ima ettiği güzel, narin, ufak tefek anlamlarından ayırmak ve eskiden sahip olduğu çok daha karanlık anlamına döndürmek için eski yazım şekillerini tercih ediyordu. Tolkien'in sözlüğünde sözcüğün anlamı "sihir" idi, özellikle de söylenen sözlerle yapılan sihir.

"Peri Masalları Üzerine" makalesinde, sözcüğü *Faërie* olarak yazmıştı. Demirci'nin bazı eski taslaklarında değiştirilmiş Orta İngilizce yazım "*Faery*"yi kullanmıştı ve bu sözcük Chaucer'in *Wyfe of Bath's Tale* (Bath'lı Kadının Hikâyesi) adlı şiirinde kullandığı yazıma yakın. Şiirde *Wyfe* hikâyesine şöyle başlıyor:

*"In th'olde dayes of the Kyng Arthour,
Of which that Britons speken greet honour,
Al was this land fulfild of Faerye."*

*"Britonların yere göğe konduramadıkları
Kralı bilmeyen yoktur, yani Kral Arthur'u.
Peri yeşil çimenler üstünde grubuyla iç içe."*

* Geoffrey Chaucer, *Canterbury Hikâyeleri*, YKY, çev. Nazmi Ağıl. —yhm

Tolkien Bath'lı Kadın'a katılırdı. "Peri Masalları Üzerine" makalesinde, "Arthur'un sarayındaki iyilik ve kötülük hikâyesinin bir 'peri masalı" olduğu yorumunu yapıyordu.

Demirci'de sözcüğü yazarken, sonunda, Chaucer'ın kullandığı sözcüğün ortasındaki y'yi ve sonundaki e'yi çıkarmış ve *Faery* olarak sadeleştirmiş. İhtiyar Meşeyanı kullanırken sözcüğün sürekli "Fa-iry" olarak yazılması ama hikâyenin anlatıcısının, Demirci'nin, Kraliçe'nin ve Alf'in "Faery" yazımını tercih etmesi dikkate değer.

120 Nokes - Meşeyanı. Tolkien, Demirci veya Değirmenci gibi tipik köy zanaatları isimlerinden farklılaştırarak, Meşeyanı ismini "coğrafi" olarak niteliyor. Etimolojik olarak gerçekten de "meşenin yanında yaşayan" anlamına gelse de, Tolkien'in bildiği gibi, Nokes-Meşeyanı adı ahmak, sersem, cahil tiplmesi için kullanılan bir isimdir. İsim ve tipleme en azından bir eserinde, "Old Noakes of Bywater – Subaşılı İhtiyar Noakes" olarak, benzer şekilde kullanılır. Noakes *Yüzüklerin Efendisi*'nin açılış bölümünde, Sarmaşık Çalışı hanında geçen açıklayıcı sohbette rol alır. Bu Noakes, Frodo'nun Brandybuck bağlantılarına büyük şüpheyile bakmaktadır: "Orada, Erdiyanı'nda yaşayanlar tuhaftır". Brandy-

bucklar hakkındaki şüphelerinin onların kötülük yapacağına inanmasını kolaylaştırması, Frodo'nun ebeveynlerinin suda ölümleri hikâyesine eklediği canlı ayrıntıyla anlatılır. “İşittiğime göre annen babanı suya itmiş ve baban da peşinden anneni suya çekmiş.” Adı sağduyusunu şüpheli kılan Noakes için, ırmağın karşısında yaşayanlara dair hiçbir hikâye inanılamayacak kadar acayip değil; aslında, ne kadar renkli olursa o kadar iyi. Hobbitköy’de yaşayan pek çok kişi gibi (aslında, Bilbo, Frodo, Sam, Merry ve Pippin dışında herkes gibi) Noakes dar kafalı, yabancı düşmanı ve tanımadığı herkese karşı güvensiz. Ted Kumlukişi ile birlikte, Noakes hayal gücü kıt, şüpheli Hobbit tipini temsil ediyor. Romantik bir biçimde, Elfleri görmek isteyen Sam Gamgee ise tam tersi. Dolayısıyla Nokes/Noakes inatla cahil ve önyargılı kalan kişileri simgeleyen isim olarak kullanılıyor.

123 Wootton, Walton, Orman. *Demirci*’deki köy isimlerinin hepsi etimolojik olarak koruluk veya orman fikriyle ilişkili ve hikâyede köylerin yerini anlatıyor. Büyük Wootton Batıkorusu’nun kenarına yakın. Demirci’nin dedesi Atlı’nın geldiği Küçük Wootton Batıkorusu’nun içinde, bir açıklıkta. Demirci’nin ninesi Rose Şarkıcı’nın geldiği Walton

korunun daha da derinlerinde. Büyük Wootton ve Küçük Wootton isimlerini Eski İngilizce *wudu-tun* sözcüğünden alıyor, “Wood-town, bir korunun içindeki veya yanındaki kasaba TÛN [town]”. Walton adı ise muhtemelen Eski İngilizce *W(e)ald-tun* sözcüğünden geliyor, “Bir korunun veya yaylanın içindeki kasaba”.

Tolkien’in aklında Walton için bir başka anlam da olabilir, çünkü *wal* unsuru *w(eald)* sözcüğünden değil, *walh* veya *wealh* sözcüğünden geliyor olabilir, “yabancı” anlamına gelen bir Germen sözcüğü ve Anglo-Saxon istilacılar bir Kelt dili olan Brittilisc (Britanyaca) dilini konuşanlar için kullanıyordu. Germence sözcük ve bundan türeyen sözcükler Britanya dili ve Britanyalılar anlamına gelmeye başladı ve zamanla bu sözcüklerin yerini aldı. Dolayısıyla Walton adı *Wealas* (o dönemde Britanya dili veya *Wælisc* (çağdaş Welsh-Galler dili) dilini kullananların kasabası [*tun*] anlamına geliyor olabilir. Tolkien’in büyüdüğü bölgenin yakınında, Birmingham’da bulunan dört Walton kasabası, Anglo-Saksonlar hölgeye yerleştikten sonra orada yaşayan, Welsh-Galce dilini kullanan insanların varlığının kanıtı olabilir; Tolkien’in kesinlikle farkında olması gereken bir durum. Ama “wood-koru” ve “Welsh-Galli” anlamları birbirini dışlamıyor ve ilişkili ola-

bilir, çünkü Tolkien'in Walton'ı koruluğun derinlerine yerleştirmesi, Keltlerden kuvvetle esinlenmiş Perilerine yakınlığı ve aşinalığı ima etme amaçlıydı.

Kelt mitolojisi, özellikle de İrlanda ve Gal mitolojisi, geleneksel olarak Diğerdünya'yı Batı'ya, bazen deniz ötesine veya yeraltına, ama genellikle bir koruluğa yerleştiriyor. Tolkien'in Peri Diyarı'nın girişi olarak bir koruluğu tercih etmesi, Galce *Mabinogion*'un İlk Dalı olan "Pwyll" ile aşinalığından ileri geliyor olabilir. Bu hikâyenin başında Dyfed Prensi Pwyll ormanda ava çıkar ve ormandaki bir açıklıkta Annwfn (Gallerin Diğerdünya'sı) Kralı Arawn ile karşılaşır. İkisi şekillerini değiş tokuş ederler ve Pwyll ertesi seneyi Annwyn olarak geçirir, Arawn ise Dyfed'i yönetir.

Tolkien'in kişisel kitaplığının katalogunda Rhydderch'in Beyaz Kitabı ile Hergest'in Kırmızı Kitabı'nın diplomatik baskıları" var. Bu ikisi, *Mabi-*

* Mabinogi'nin Dört Dalı, Britanya edebiyatındaki en eski nesir hikâyeler. Orijinali Galler'de, Orta Galce dilinde yazılmış. Burada "dal", bölüm anlamına geliyor. Dyfed Prensi Pwyll bu eserin ilk bölümü. Mabinogion ise Britanyaca/Galce ortaçağ hikâyelerinden oluşan daha geniş bir derlemenin adı. Mabinogi, Mabinogion'un bir parçası. —çn

** Tarihi bir müsveddenin, örneğin yazım, noktalama, kısaltmalar, eklemeler, çıkartmalar ve diğer değişiklikler gibi, tüm önemli özelliklerinin tipografik olarak mümkün olduğunca aslına uygun bir biçimde basıldığı hali. —çn

nogion'un ortaçağ el yazmaları. Tolkien bunlardan kendi kopyalarını almış ve "Pwyll" hikâyesini kısmen çevirmiş. "Pwyll" notları arasında, "Annwfn" sözcüğünün etimolojisi de bulunuyor.

130 Sedgers, Crowthers. (Öykücüler, Crwthçılar)

Bunlar öykücü ve kemancı anlamına gelen eski sözcükler. Çağdaş okuyucuların bu terimleri tanıması olası olmadığından, arkaik etki yaratsın diye kullanılmış görünüyorlar. Aslında *sedger* sözcüğü, Tolkien'in de biliyor olması gerektiği gibi, yirminci yüzyılın ilk yıllarında İngiltere'nin bir köşesinde hâlâ konuşmalarda kullanılıyordu. Tolkien, Walter E. Haigh'in 1928'de yayımlanan *Huddersfield Bölgesi Lehçesi Yeni Sözlüğü* eserinin önsözünü yazdı. Sözlüğe göre *sē*, geçmiş zaman kipinde *sed*, Orta İngilizce *seggen*'den geliyor ve "söylemek, konuşmak" anlamına geliyor; Eski İngilizcede ise bu sözcük *seccan*, "söylemek".

Tolkien *A Middle English Vocabulary*, Kenneth Sisam'ın *Fourteenth Century Verse and Prose*'una eklenmiş sözlük aracılığı ile bu tür eski sözcükleri yakından tanıyordu. Burada, makalesinde olduğu gibi, Tolkien *seggers* (Orta İngilizce *segge(n)* "anlatmak") sözcüğünü "profesyonel hikâye anlatıcıları", *crouders* sözcüğünü ise "kemancılar" olarak

açıklamış (Orta İngilizce *croud*, *crouþ*, Galce *crwth*, “keman”). Sör Orfeo’nun Orta İngilizce düzeltisi *crouders* sözcüğünü içeriyor; ama o şiiri çağdaş İngilizce’ye çevirirken *crouders* sözcüğünü *fiddler-kemancı* olarak değiştirmiş.

Fakat her ikisi de makalesinde müzisyen olarak sayıldığından, *crowthers* bir şekilde *fiddlers*’dan farklı olmalı. Müzik aletleri tıpatıp aynı olmasa da yakın. *Fiddle*’ın (keman) ne olduğu açık ve hem sözcük, hem de alet hâlâ kullanılıyor. Buna karşın Oxford İngilizce Sözlük artık kullanılmayan *crowd* sözcüğünü, yine artık kullanılmayan Kelt müzik aleti olarak tanımlıyor. Bu alet telli çalgılar sınıfından ve ilk zamanlarda üç telliymiş ama daha sonra altı telli olmuş, bunların dördü yayla, ikisi parmakla çekerek çalınıyormuş. Aralarındaki farklılık kısmen etimolojik, *croud* sözcüğünün kökeni Keltçe, *fiddle* ise Germence. Tolkien’in her ikisini de istediği açık.

Arkaik sözcükler onun kendi zihninde genel bir zaman ve uzam hissi yaratmasına yardımcı olmuş olabilir. Hikâyenin “çok da uzun olmayan bir zaman önce, çok da uzak olmayan bir yerde” diyen başlangıcından daha açık olmayan makalesi, sahneyi “güçlü makinelerin icadından önce, hayali (ama İngiliz) kırsalı” olarak belirler. Bu on iki, on üç

yüzyılı içeren bir zaman süresi verir ve hikâyenin geçtiği zamanı belirsiz bırakır. Arkaik sözcükler on dördüncü yüzyılın içinde ve yakınlarında bir yere bağlar hikâyeyi. Eski sözcükleri hikâyenin içinde değil, yan-makalede kullanması, Tolkien'in *slidder* sözcüğünü Gözyaşı Gölü bölümünden çıkarması ile tutarlıdır. Anlatımın sade dili kendi dünyasını yaratır ve dikkatleri döneme değil temaya odaklar. Makalenin eski sözcükler içermesi uzaklık hissi yaratır, sankiyalıtılmışrüstik bir sahneymiş gibi ya da tarihsel perspektiften bakılan antikiteymiş gibi.

- 131 Tolkien'in Faërie'lere dair görüşleri. Hikâyede betimlenen ve hikâyeye eşlik eden makalede tarif edilen Perilerin doğası, bazı açılardan Tolkien'in "Peri Masalları Üzerine" makalesinde öne sürdüğü görüşlerle çelişir. Orada şöyle yazmıştır: "Elfler gerçekse ve bizim onlar hakkındaki hikâyelerimizden bağımsız olarak varlarsa, o zaman kesinlikle şu da doğrudur: elfler esasen bizimle ilgilenmezler, biz de onlarla ilgilenmeyiz. Kaderlerimiz ayrıdır, ve yollarımız nadiren kesişir." Makalede açık seçik ifade ettiği şeyi hikâyede de gösteriyor, yani Peri halkının "(öncelikli olarak olmasa da) İnsanlarla, iyi niyetli olarak ilgilendiğini"; ve bunun bir "sevgi" ilişkisi olduğunu ve Peri Diyarı sakinlerinin "İnsanlara ya-

kınlık duyduğunu ve genel olarak onlara karşı sürekli bir sevgi hissettiğini”.

135 “OHMS” (On His/Her Majesty’s Service) – Majestelerinin Hizmetinde. Büyük Britanya hükümetinin, resmi yazışmaları belirtmek için kullandığı damga. Kral için kullanıldığında, Kraliçe’nin ulaşıldığı ve resmi olarak onun mesajını Demirci’ye ilettiği anlamına geliyor.

144 Kilise “reform” geçirmiş. “Daha neşeli” günler hâlâ hafızalarda. Bu noktada Tolkien’in alegorik savı, yani Büyük Ev’in (Kilise’nin) artık boyanıp süslenmemesi, yalnızca pratik olarak kullanılması –“reform geçirmiş” çünkü “artık şarkılar, müzik ve danslar” yok– Protestan Reformasyonu’nun daha aşırı taraflarına atıfta bulunuyor olabilir. Reformasyon kiliselerin süslenmesini kınıyordu ve dini uygulamalarda ve ibadet biçimlerinde ayin ve törenleri epey azaltıyordu. Aynı zamanda daha seküler kutlamaları ve şarkı ve dans gibi eğlenceleri (ilahiler dışında) yasaklamışlardı. Tolkien’in bir sonraki cümledeki “daha neşeli” günler anıştırması “Neşeli İngiltere” ifadesini hatırlatıyor, yükselen ticaretin ve kâr amacının yok ettiği (makalede, bir sonraki paragrafta Wootton’a atfedilen bir düşünüş) sanayi

öncesi, ütöpik bir yaşam tarzı. Aynı zamanda, (sözde) daha kötü bir şimdiyi (yine sözde) daha iyi ve dolayısıyla daha neşeli bir geçmiş zamanla karşılaştıran bir atasözüne de atıfta bulunuyor olabilir, örneğin *On İkinci Gece*'de Olivia'nın yorumu: "Bayağı yalanlar iltifat sayılalıberi mutlu bir dünya olmadı asla:", veya *Kısasa Kısas*'ta Palyaço'nun yorumu: "Kullanabileceğimiz iki şeyden en keyif vericisi yasaklandıktan sonra dünya çekilmez bir yer oldu." Açılıştaki aforizma, her duruma uyuyor, örneğin Suffolk Dükü'nün Kardinal Wolsey hakkındaki yorumu: "Buraya Kardinaller geldi geleli mutlu bir İngiltere olmadı!", veya daha dolambaçlı, "Kitab-ı Mukaddes İngilizce olana kadar mutlu bir dünyaydı (der Katolik)."

Melez Taslak

158 Bu taslaktaki el yazması sayfalar kısmen, artık okunamayan, kurşunkalem kısımların üzerinden mürekkeple geçilmiş, dört kabataslak müsvedde sayfasından kopyalanmış görünüyor. Bu kaba sayfalarda, bireysel paragraflar kenarda 1'den 7'ye kadar numaralandırılmış ama sayfalarda görüldüğü sırayla

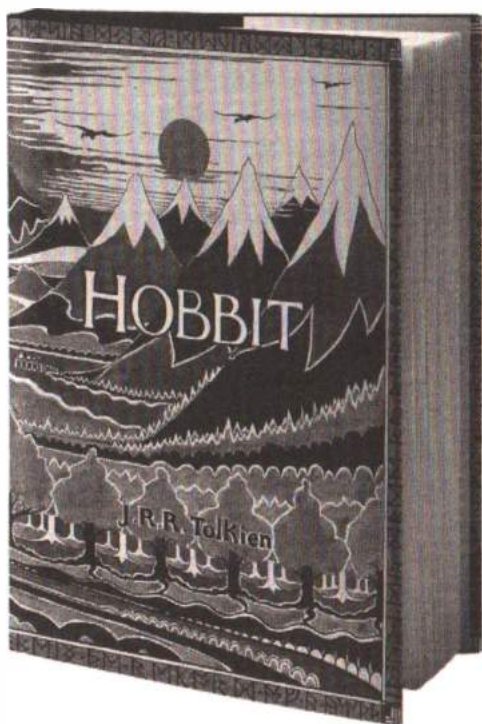
* William Shakespeare, *Kısasa Kısas*, İş Bankası Kültür Yayınları, çev. Özdemir Nutku. —yhn

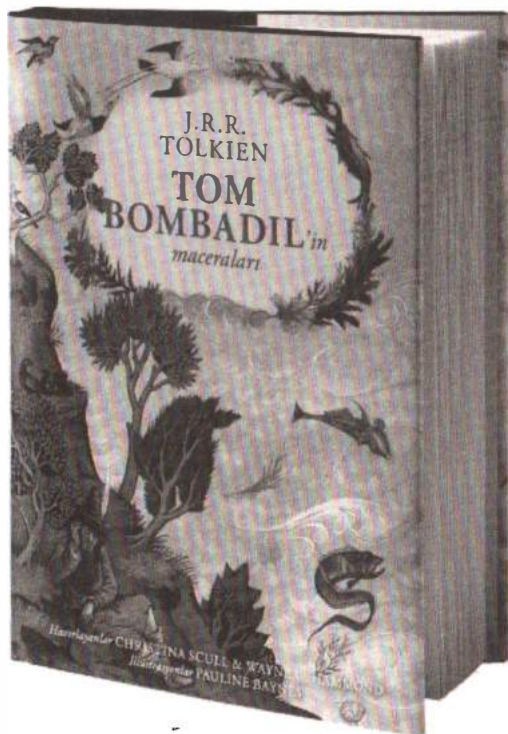
değil. Numaraların paragrafların farklı bir şekilde düzenlenerek daha çok tercih edilen bir sıraya sokulması için olduğu açık; el yazısıyla yazılmış daha düzgün bir kopyada da bu haliyle görülüyor.

163 **Peri Diyarı'nda adı (Yıldızalın).** *Gilthir* sözcüğünün birebir çevirisi “Yıldızalın” değil “Yıldızsurat” olurdu. İsim Tolkien'in icat ettiği dillerden alınan bir sözcük veya bileşik sözcük. Proto-Eldarince GIL– Etimolojiler'de (The History of Middle-Earth cilt 5, *The Lost Road*) “parıltı” olarak açıklanıyor ve bir varyantı *gîl* “yıldız” olarak veriliyor. Sindarin dilinde *thir* sözcüğünün izini sürmek daha zor ama Feānor'un dördüncü oğlu *Caranthir*'in (“Kara surat”) isminde kullanılıyor. *Thir* sözcüğünün etimolojisi dilbilimi dergisi *Vinyar Tengwar*'da (Temmuz 2000, Sayı 41) şu şekilde veriliyor: *þîr* “yüz” (< *stîrē*). Daha eski, biraz farklı bir türetme Etimolojiler'de, “THE -” altında görünüyor, bakmak (görmek veya görünmek). N *thîr* (**thērē*) bakış, yüz, ifade, çehre” (The History of Middle-Earth cilt 5, *The Lost Road*).

“köyde ona Alfred Demircioğlu diyorlardı”. Daktiloyla yazılan sayfalarda basitçe “çocuk” denen demirciye, el yazması sayfalarda tutarlı olarak *Alfred*

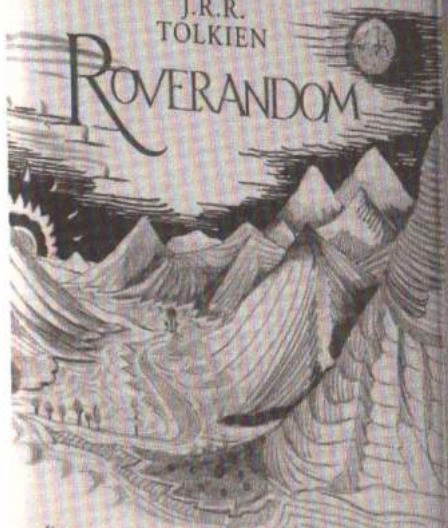
deniyor. Daha sonraki taslaklarda *Alf* denen karakter ise burada basitçe “Çırac” olarak adlandırılıyor. Daktiloyla yazılmış taslaktaki benzersiz bir örnekte görüldüğü gibi, hikâye geliştikçe ismin hangi karakter için kullanıldığı değişmiş. Üçüncü sayfada, tek bir kez, Aşçı ilk önce “Edwy”ye veda ediyor, *Edwy* sözcüğü çizilmiş ve üzerine *Alf* yazılmış. Çırac’ı Perilerle ilişkilendirme kararı tüm taslak yazılıp bittikten bir süre sonra verilmiş olmalı. *Edwy* ismine bir daha rastlanmıyor ve vazgeçilmeden önce yalnızca kısa bir süre için düşünüldüğü açık. 955 ile 959 seneleri arasında *Edwy* (veya *Eadwig*; isim “mutlu savaş” anlamına geliyor) adlı bir Wessex kralı vardı ama Tolkien’in Wessexli *Edwy*’ye atıfta bulunmayı amaçlaması olası görünmediğinden, isim *Edwyn* veya *Edwin* (Anglo-Saxon dilinde *Eadwine*, “saadet-dostu” veya “mutluluk-dostu”) adının bir versiyonu olarak düşünülmüş olabilir. *Edwin* ve *Audoin* varyasyonları ile birlikte bu isim, Tolkien’in Númenor’un Düşüşü ile ilgili, iki bitmemiş zaman-yolculuğu hikâyesi *Kayıp Yol ve Fikir Kulübü Belgeleri*’nde önemli rol oynuyor.

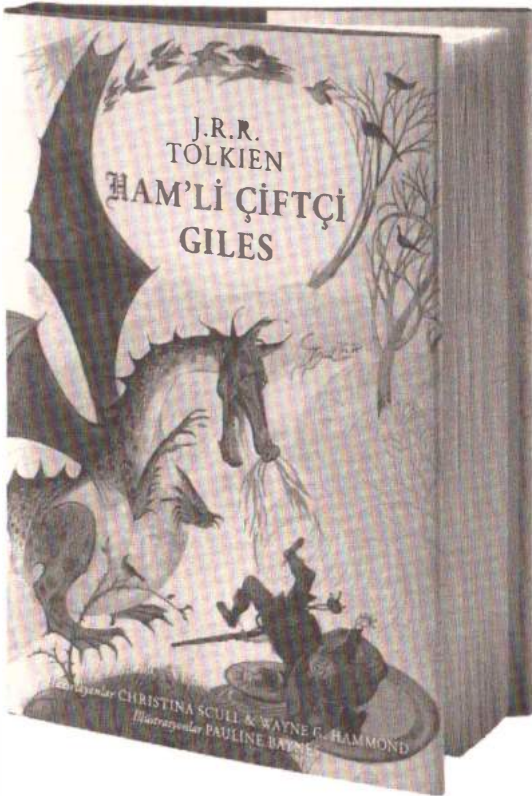

★
J.R.R.
TOLKIEN

ROVERANDOM

Illustrations by CHRISTINA SCULL & WAYNE G. HAMMOND

J.R.R.
TOLKIEN

HAM'Lİ ÇİFTÇİ
GILES

Çeviriyenler CHRISTINA SCULL & WAYNE G. HAMMOND
İllustrasyonlar PAULINE BAYNE

and said good-bye to the ^{new} apprentice; no one else was about. 'Good-bye for now, ^{my} boy,' he said. 'I leave you to manage things as well as you can. I hope things go well. If we meet again, I expect to hear all about it. Tell them that I've gone on another holiday, a long one, I hope; and that when that's over I shan't be coming back'.

There was quite a ^{stir} in the village when the Apprentice gave this message to people that came to the Cook-house. 'What a thing to say!' they said. 'And he's never made a Great Cake; it's still ^{four} years to the next. And what are we to do without any Master Cook?' ^{in his left hand - his right hand in his place} But in all the arguments and discussions that followed nobody ever thought of making the Apprentice into the Cook. He had grown a bit taller, but still looked like a boy, and he had only served for three years. ^{who was a good enough Cook in a quiet way} In the end for lack of any better ^{was the only person in the village who had a good name as a cook, to} they appointed a man of the village, who had a good name as a cook, to a private way, though he was not much of a baker. ^{He was a solid sort of} He was a solid sort of man with a wife and children, and careful of money. 'At any rate he won't go off without notice' they said; 'and even a poor dinner is better than none'. ^{And he was a good enough Cook in a quiet way} ^{And he was a good enough Cook in a quiet way} ^{And he was a good enough Cook in a quiet way}

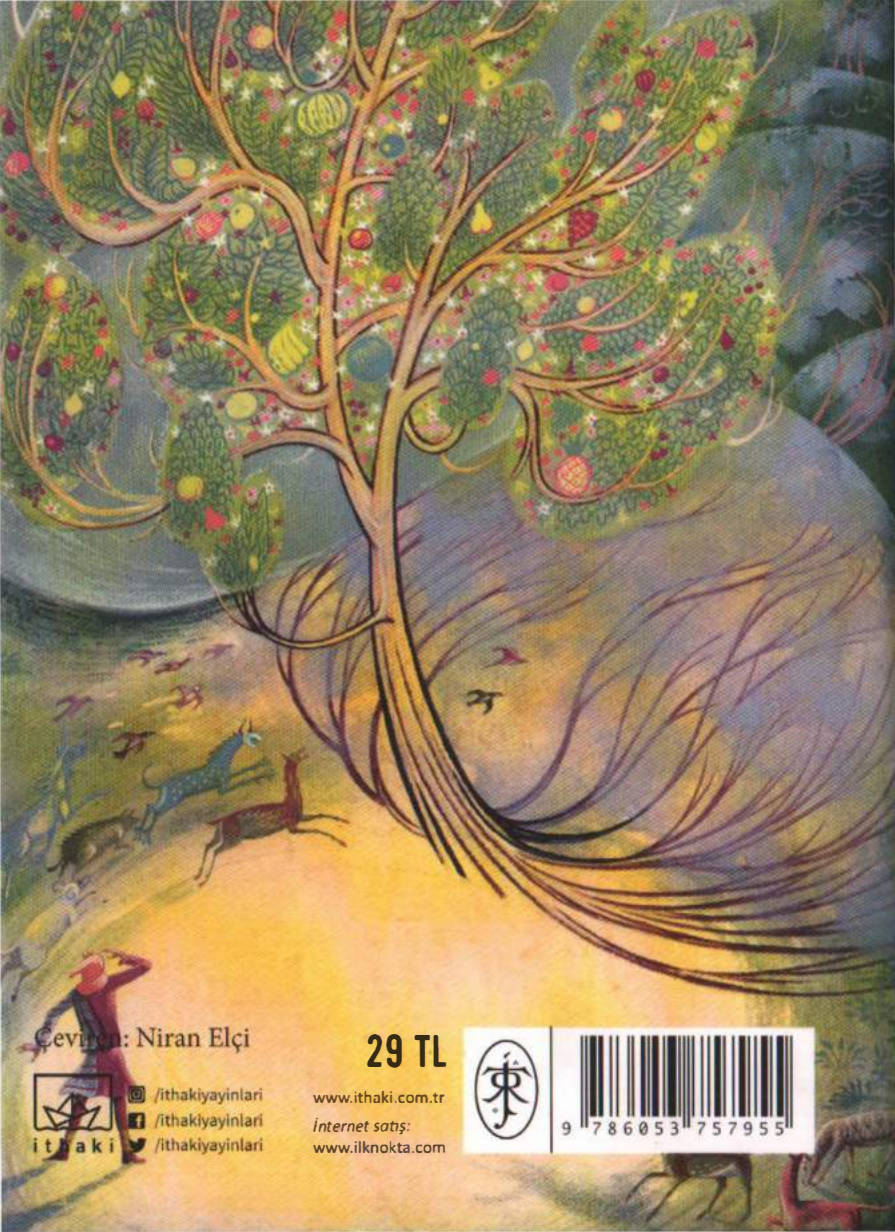
Albert Nokes, for that was his name, was very pleased with the turn things had taken. ^{He} For some time he used to put on the tall white hat when he was alone in the kitchen and look at himself in a polished frying pan (there were no mirrors in the village) and say; 'Good morning, Master! ^{Nokes} That hat suits you properly, makes you look quite ^{tall} handsome, I hope things go well with you'.

They went well enough; for Albert ^{Nokes} was a respectable and ^{indeed a respectable and} busy man, and he had the Apprentice. But in ^{due} course the time for the Great Party began to draw near, and Albert had to think about making the Cakes. ^{Nokes} It worried him a bit, for although with four years' practice he ^{could} had turned out

J.R.R. Tolkien 3 Ocak 1892 yılında doğdu. Uzun ve başarılı bir akademik kariyere ek olarak *Hobbit*, *Yüzüklerin Efendisi* ve *Silmarillion* gibi kurgu eserleriyle tanınmaktadır. Eserleri altmıştan fazla dile çevrildi. 1972 yılında Kraliçe II. Elizabeth tarafından Britanya İmparatorluk Nişanı ve Oxford Üniversitesi tarafından fahri Edebiyat Doktorası'na layık görüldü. 1973 yılında, 81 yaşında hayata gözlerini yumdu.

Karşılaştırmalı mitoloji ve Ortaçağ edebiyatı üzerine uzmanlaşan Verlyn Flieger, Maryland Üniversitesi İngilizce Bölümü'nde profesördür. Yayınları arasında *A Question of Time: J.R.R. Tolkien's Road to Faërie*; *Splintered Light: Logos and Language in Tolkien's World*; editörlüğünü Carl Hostetter ile yaptığı *Tolkien's Legendarium: Essays on The History of Middle-earth*; ve Douglas A. Anderson ile yazdığı *Tolkien On Fairy-Stories* sayılabilir.

Bu şöimizde Pauline Baynes'in 1975 tarihli ikinci edisyon için hazırladığı görselden ayrıntılar kullanılmıştır. 1967 basımı için hem kapak görseli hem de iç görselleri hazırlamış olsa da, yeni baskının daha ayrıntılı ve renkli çizimleri için yeniden Baynes ile çalışılmıştır.

Çeviren: Niran Elçi

Instagram: /ithakiyayinlari
Facebook: /ithakiyayinlari
Twitter: /ithakiyayinlari

29 TL

www.ithaki.com.tr
İnternet satış:
www.ilknokta.com

9 786053 757955